nedeljski
Primorski dnevnik

Leto XIII - št. 173 (3708) TRST, nedelja 21. julija 1957 Cena 30 lir

Spominska listina o Kulturnem domu v Trstu

vzidana danes v temelje stavbe v Ul. Petronio 4

Slovenci prebivamo že 13 stoletij v Trstu in v okolici strnjeno povezani z ostalimi Slovenci in z njihovim kulturnim razvojem, v katerem je tudi za tržaške Slovence pomenila važno prelomnico «pomlad narodov» leta 1848. V njenih dobrodejnih sapicah se je razmahnilo naše društveno in družabno življenje, ki se je v kasnejših letih stopnjevalo do vedno bolj organiziranih oblik.

Leta 1902 je bilo ustanovljeno v Trstu tudi Dramatično društvo, ki je slovenskemu mestnemu prebivalstvu zagotovilo redne gledališke predstave. Njegovo delovanje se je poživilo, ko je Tržaška posojilnica in hranilnica l. 1904 zgradila s svojimi sredstvi in s prispevki Slovencev v središču mesta Narodni dom, ki je postal zbirališče in sedež glavnih organizacij za politično, gospodarsko, prosvetno in kulturno delovanje. V njem je bila tudi lepo opremljena gledališka dvorana, v kateri je tedanje slovensko gledališče prirejalo redne predstave.

To bujno narodno življenje se je uspešno razvijalo do prve svetovne vojne leta 1914 in se nadaljevalo v letih 1919 in 1920 pod Italijo, vse dokler ni zločinska roka fašističnega požigalca v slepem sovraštvu do Slovencev 13. julija 1920 zažgala Narodni dom. Tako so slovenske osrednje ustanove in organizacije v Trstu ostale brez strehe. Gledališče je nekaj časa obenem z Ljudskim odrom, katerega predstave so bile namenjene zlasti delavcem, iskalo zavetja po manjših dvoranah v predmestjih in okolici, dokler niso postale tudi te plen novih požigov, razbijanja in samovoljnih nasilnih razlastitev.

Sledila je najhujša doba narodnega in političnega zatiranja tržaških Slovencev, ki pa v njihovih srcih ni mogla uničiti vere v zmago pravičnosti nad nasiljem. Iskra odpora se je do kraja razplamtela z nastopom druge svetovne vojne v narodnoosvobodilni borbi, v kateri so tržaški Slovenci imeli na svoji strani tudi italijansko delovno ljudstvo.

Zmaga nad mračnimi silami fašizma je v maju leta 1945 ustvarila možnosti za hitro obnavljanje slovenskega prosvetnega in kulturnega življenja v Trstu in tako je še istega leta začelo poleg obnovljenih prosvetnih društev delovati tudi Slovensko narodno gledališče v Trstu kot dedič poslanstva in nalog prejšnjega stalnega slovenskega gledališča. Ker ni imelo svoje dvorane, je bilo prisiljeno gostovati po nekaterih mestnih in po manjših neprimernih dvoranah ob robu mesta.

Prizadevanje, da bi nam bila v letih anglo-ameriške vojaške uprave povrnjena gmotna škoda, ki nam jo je povzročil fašizem, in z njo tudi Narodni dom z gledališko dvorano, so ostala brezuspešna. Zato je prišlo 7. februarja 1951 do ustanovitve Odbora za zgraditev Kulturnega doma v Trstu z nalogo, da začne široko akcijo za zgraditev doma z lastnimi sredstvi. Poziv Odbora je padel na plodna tla: tržaško slovensko prebivalstvo je kljub svojim skromnim možnostim začelo z navdušenjem zbirati prispevke; odzvali so se ameriški Slovenci, ki so ustanovili lastni odbor za zbiranje prispevkov; z bratskim umevanjem so priskočili na pomoč tudi vsi jugoslovanski narodi.

V času te plodne akcije in vsestranskih priprav Odbora za zgraditev Kulturnega doma, pa je prišlo do pomembnega dogodka, ko sta vladi Italije in Jugoslavije 5. oktobra 1954 sklenili «Londonski sporazum», ki med drugim določa tudi, da se škoda, povzročena tržaškim Slovencem zaradi fašističnih požigov in nasilnih razlastitev narodnih domov, vsaj delno popravi s tem, da se Slovencem v Trstu z državnimi sredstvi zgradi nov kulturni dom v Ulici Petronio ter v najbližji tržaški okolici obnovita še dva prejšnja kulturna doma.

In zato je Tržaška imobiliarna delniška družba «Dom» poverila gradnjo osrednjega slovenskega kulturnega doma v Ulici Petronio 4, gradbenemu podjetju Karel Ban in drug. Vložne načrte je brezplačno pripravil ing. arh. Edo Mihevc, univerzitetni profesor v Ljubljani. Dela, ki so se začela 5. aprila 1956, spremlja posebna, v ta namen imenovana komisija.

Ta kulturni dom, zgrajen v skladu z določili «Londonskega sporazuma», s prostovoljnimi prispevki tržaških in ameriških Slovencev ter s pomočjo jugoslovanskih narodov, naj služi kulturnemu in prosvetnemu življenju tržaških Slovencev. S svojim obstojem naj priča, da so nekdanje mržnje in razdori pokopani in da sta oba domača naroda v Trstu in na njegovem ozemlju na poti medsebojnega spoštovanja namerjena k novim ciljem kulturnega sodelovanja in prijateljskega sožitja.

V Trstu, na dan vzidanja spominske listine v temelje Kulturnega doma, 21. julija 1957

ODBOR ZA ZGRADITEV KULTURNEGA DOMA V TRSTU

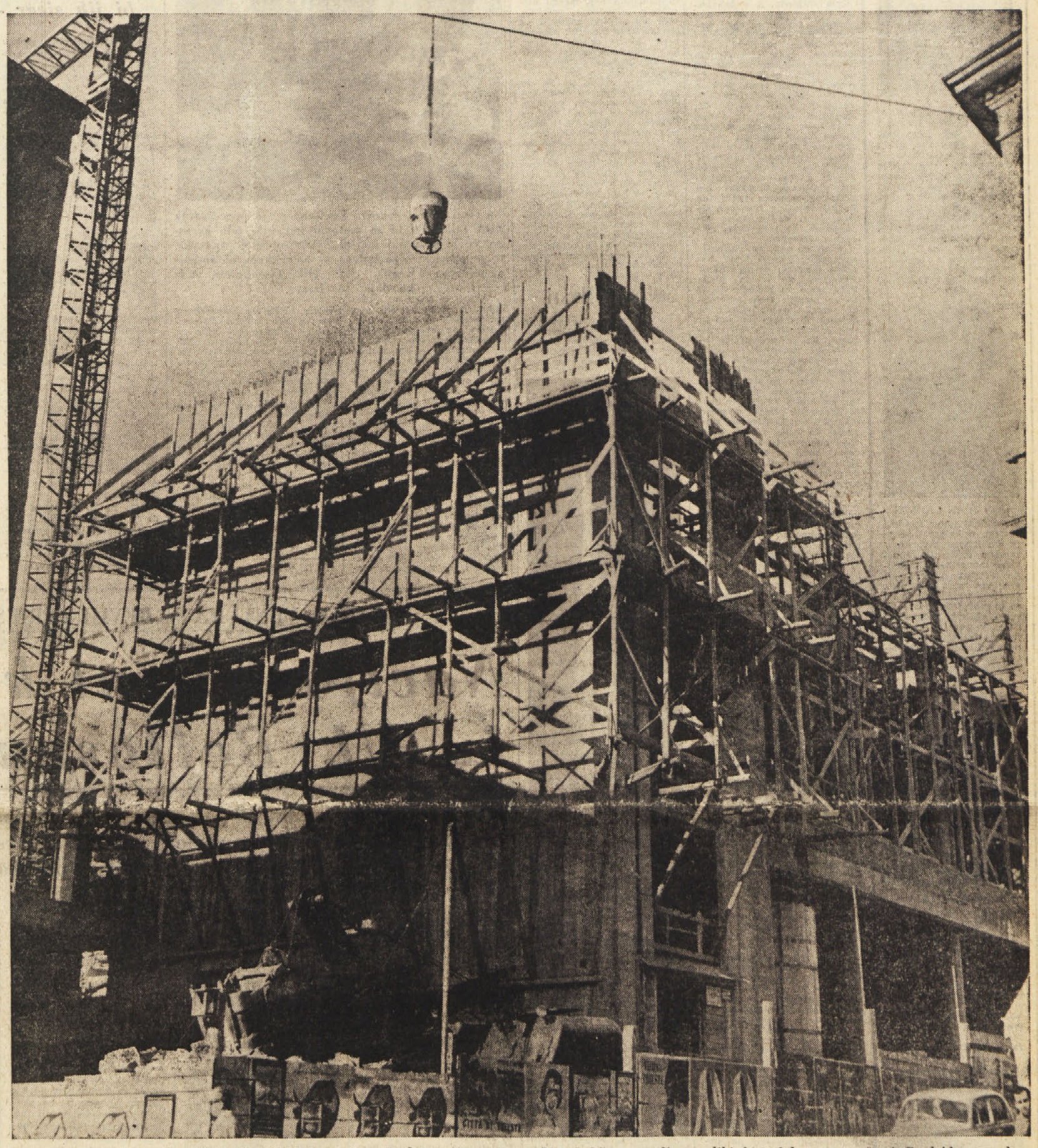

V Ulici Petronio se od aprila lani gradi Kulturni dom. Doslej ga je zgrajeno toliko, kolikor ga vidite na sliki, ki je bila posneta včeraj. Predvideva se, da bo prva predstava našega gledališča v novem Domu približno šele čez dve leti. — Odbor za graditev Kulturnega doma bo danes dopoldne ob 10. uri v navzočnosti predstavnikov vseh slovenskih javnih organizacij in ustanov ter oblasti vzidal v temelje zgradbe spominsko listino, ki jo v celoti objavljamo na uvodnem mestu.

Konferenca za razorožitev

— Sire, jaz grem spat! Tu imate ključ in ko boste končali, odidite potiho pri stranskih vratih.
(Iz «Ježa»)

BESEDE DRŽAVNEGA POGLAVARJA, KI BI MORALE POSTATI STVARNOST

Gronchi: Z naše strani ne more biti nobene volje po zatiranju zakonitih zahtev manjšin

Nato je poudaril, da je najvišja dobrina resničen in trajen mir, ter da je zavest poslanstva Italije v Evropi in svetu želja, da se uveljavi z delovno sposobnostjo svojega prebivalstva - Gronchi se je udeležil taktičnih atomskih vojaških vaj v Pustriški dolini, pri katerih sodeluje 17.000 vojakov in častnikov

BRUENECK, 20. — Predsednik republike Gronchi, ki je danes pregledal oddelke alpincev, ki se bodo v ponedeljek udeležili vojaških vaj «Latemar II», je v svojem govoru izrekel besede, ki ne veljajo samo za nemško manjšino v državi, temveč tudi za našo. Med drugim je namreč dejal, da se lahko vsakdo prepriča, da z italijanske strani ne more biti nobene volje po zatiranju zakonitih zahtev prebivalstva Zgornjega Poadižja, kakor tudi ne more in ne sme obstajati s strani tega prebivalstva nobene želje, da bi se osamilo v jalovem sovraštvu kot v neki oblegani trdnjavi. Poglavar države je nadalje izrazil željo, da bi to sožitje obveljalo ne samo znotraj italijanske državne skupnosti, temveč tudi v odnosih med narodi.

«Mi nismo narod, je nadaljeval Gronchi, ki bi sanjal o veličini, pa ne zaradi tega, ker bi se morali smatrati za majhno in ubogo državo, ki ni sposobna tekmovati z drugimi v miroljubni tekmi v svetu (morali bi opustiti mitologijo o Italiji, kot ubogi državi, ki se je spustila na položaj inferiornosti). Italija je država, ki je kljub omejenosti bogastva napravila med obnovo in zna delati danes čudovite stvari, ki privlačujejo pažnjo sveta. Zaradi tega se hoče uveljaviti s svojo delovno sposobnostjo, s svojo pošteno vztrajnostjo, s svojo inteligenco in genialnostjo. To je edini sen italijanskega ljudstva in iz tega izhaja zavest našega poslanstva v Evropi in v svetu.»

«Nikakor ni znak protislovja, je dodal predsednik republike, in tudi ni hinavstva, govoriti o miroljubnem razvoju, o človeškem napredku, med predstavniki vojske. Vsi vi veste, da je najvišja dobrina sleherne dežele in slehernega posameznika, za sebe samega in za njegovo družino, v možnosti, da doseže resničen in trajen mir, ki je nujno potreben pogoj, da se ustvari v iskreni slogi novo in bolj pravično človeštvo, predvsem za tistega, ki dela in ki ima danes le slab delež pri razdelitvi bogastva. Toda vi veste, da vsega tega ni mogoče uresničiti brez neodvisnosti, samostojnosti in nacionalnega dostojanstva. In prav to samostojnost, to neodvisnost in dostojanstvo je tisto, ki ga pomagate braniti.»

Na postaji v Bruenecku so Gronchija pozdravili prebivalci in letoviščarji, spremljal pa ga je obrambni minister Taviani. Sprejel ga je dr. Sandrinelli, vladni komisar, s parlamentarci tega okrožja, nakar se je Gronchi odpeljal na sedež poveljstva vojaških vaj. Tu ga je sprejel načelnik glavnega štaba obrambe gen. Mancinelli, načelnik glavnega štaba vojske gen. Luizzi in drugi višji oficirji. Nato je poglavar države pregledal v spremstvu gen. Rose četo alpincev, nakar mu je gen. Lorenzotti v vojašnici obrazložil namene vojaške vaje «Latemar II», ki je po lanskoletni vaji «Monte Bianco III» druga vaja za vežbanje s taktičnim atomskim orožjem, najprej na ravninskem terenu in na srednje visokih gričih; vaja «Latemar II» pa praktično rešuje vprašanja posebnih operativnih pogojev vojne v hribih. Pri vaji sodeluje 15 tisoč vojakov, 950 častnikov in 1000 podčastnikov z okrog 100 oklepniki, 150 topovi, 150 metalci min in s 1500 konji in mulami. Oddelki spadajo v IV. armadni zbor, ki ga sestavljajo alpinske brigade «Tridentina», «Orobica» in «Cadore». Navidezni napad se vrši na Pustriško dolino z vzhoda, sovražne čete so opremljene pretežno z letali in atomskim orožjem.

Iz vojašnice se je Gronchi vrnil na trg v Bruenecku, kjer so njegovi kirasirji položili venec na alpinski spomenik, nato pa je odpotoval v Piana di Riscone ob vhodu v dolino Aurina, kjer je pregledal tam razmeščene enote. Od tu se je odpeljal po Pustriški dolini do področja Rasun-Valdaora, kjer mu je vojaški poveljnik obrazložil nalogo tamkajšnjih enot, zlasti utrdbe v zemlji proti atomskemu orožju. V *Albergo al Vento* si je Gronchi ogledal haubice 105/14 in rakete «Pošteni Janez» («Honest John»), ki jih lahko uporabljajo z normalnimi in z atomskimi naboji. Zatem se je predsednik vrnil v Brueneck, kjer je pri poveljstvu VI. polka alpincev ostal pri kosilu in ob tej priliki v odgovoru na govor ministra Tavianija izrekel zgoraj omenjene besede. Popoldne je Gronchi odpotoval v San Martino di Castrozza, kjer je na letovišču s svojo družino.

Aktualni portreti

ALI KARIM

sin Ali Khama, katerega je umrli Aga Khan imenoval v svoji oporoki za njegovega neslednika v svojstvu duhovnega vodje izmaelitske verske skupnosti. Princ Karim se bo odslej imenoval Aga Khan IV. Pokojni Aga je svojo odločitev, ki je presenetila celo njegove najožje sorodnike in predvsem seveda sina Ali Khana, opravičil s stališčem, da mora biti poglavar izmaelitov sin »atomske dobe«.

DON JUAN CARLOS

pretendent na španski prestol, o katerem se je te dni mnogo govorilo v zvezi z možnostjo obnovitve monarhije v Španiji. Medtem namreč, ko gre ves svet naprej z družbenim razvojem in ko se še poslednje države na svetu otresajo monarhov, pa se v pogojih klerofašistične frankovske diktature v Španiji utrjuje nazadnjaštvo in stopnjuje beda brezpravnega ljudstva.

SU RAWI ATTIA

Prva Egipčanka, ki je bila izvoljena v prvo ljudsko skupščino po revoluciji, ki je leta 1952 odstranila korumpirani monarhistični režim Faruka. Med več kot 1000 kandidati, med katerimi je bilo tudi 5 žensk, so volivci izbrali 270 poslancev. Volivcev je bilo okrog 5 milijonov in prvikrat so volile tudi ženske, čeprav zanje volilna dolžnost ni bila obvezna.

RICHARD SKELTON

9-letni sinček znanega ameriškega komika Reda Skeltona kateremu je zaradi neozdravljive bolezni (levcemije) usojeno te še kratko življenje. Navdušen nad filmom «V 80 dneh okrog sveta» je izrazil željo po dolgem potovanju in da ustreže njegovi želji, ga vozi sedaj oče z vso družino vred po svetu in mu razkazuje lepote in zanimivosti naše zemlje.

JEAN ROUX-BERGER

častni kirurg pariških bolnišnic, šef-kirurg «Hopital Curie» član državne medicinske akademije in dolgoletni predsednik kirurške akademije, je pred dnevi umrl v Parizu. Dr. Roux-Berger je vse svoje sposobnosti posvetil raziskovanju raka in je kot kancerolog in kot kirurg užival svetovni sloves. Bil je tudi predsednik sekcije za rakasta obolenja «Stalnega sveta socialne higiene».

Sedem dni v svetu

Razorožitev

Zastoj na razorožitveni konferenci, ki smo ga omenili že v zadnjem nedeljskem pregledu, še vedno traja. Vendar pa je tudi v tem zastoju nekaj novega. Britanski delegat je ob podpori francoskega predložil ustanovitev sedmih delovnih skupin strokovnjakov, ki naj bi izdelali podrobnosti dogovora glede tistih točk, o katerih so se »načelno« sporazumeli. Tudi ameriški in kanadski delegat se s tem predlogom strinjata, medtem ko je Zorin postavil pogoj: zahodne države se morajo odreči povezavi znižanja številčnega stanja oboroženih sil z reševanjem svetovnih političnih vprašanj. Seveda ne moremo trditi, da bi bil zastoj s tem odpravljen, kajti dokler traja nezaupanje, bo tudi delni sporazum nemogoč.

Samo ob sebi se postavlja vprašanje: kdo je kriv? Naj takoj povemo, da ne kažejo s prstom na krivdo vlade ZDA samo na Vzhodu. Sedaj so se oglasili tudi Američani sami. Časopis «Christian Science Monitor» je zapisal hud očitek: «Ko je Zorin pokazal, da je pripravljen upoštevati ameriški predlog za prepoved atomskih poizkusov za dobo desetih mesecev namesto za dve ali tri leta, je Stassen po Dullesovih navodilih kratko in malo odgovoril: Deset mesecev ali nič!» — List resno opozarja, da bodo morali ameriški odgovorni politiki predvsem pred svojimi državljani odgovarjati za krivdo v primeru morebitnega neuspeha razorožitvene konference.

Za jutri se pričakuje važna Dullesova izjava po televiziji, kjer bo še enkrat pojasnil ameriško stališče. Anglija je namreč svoje stališče obrazložila celo v posebni «Beli knjigi» o dosedanjem delu konference. V njej našteva pet točk, glede katerih je bil dosežen «načelni» sporazum: znižanje številčnega stanja vojakov, seznami orožja, ki bi ga vskladiščili in uničili ali pa predelali, znižanje izdatkov za vojsko v državnih proračunih, začetek delovanja sistema letalskih inšpekcij in nujnost sklenitve delnega namesto splošnega razorožitvenega sporazuma.

V sredo pa je prišel na konferenco osebno zunanji minister Velike Britanije Selwyn Lloyd, ki je dejal, da bi bilo potrebno doseči sporazum še o štirih točkah:

1. Prenehanje izdelave jedrskega materiala v vojaške namene; 2. rešiti vprašanje povezave med nekaterimi vprašanji, o katerih je bil sporazum že dosežen posebej, predvsem pa za prenehanje poskusnih eksplozij, kar povezujejo s prenehanjem proizvodnje jedrnega materiala; 3. glede ukrepov med prvo fazo in 4. nadzorstveni ukrepi v tej fazi.

Zanimivo je tudi dejstvo, da se glede razorožitvene konference v marsičem ne strinjata niti Dulles in Eisenhower. To je prišlo do izraza na njunih rednih tiskovnih konferencah. Dulles je n. pr. v torek dejal, da bi bil potreben nekakšen odmor razoroževalcev, kar bi prav gotovo slabo vplivalo na sedanja pogajanja. Eisenhower pa je v sredo izjavil, da bi odmor deloval negativno, kajti navajanje utrujenosti bi pomenilo priznati neuspeh konference. V torek je Dulles nadalje izjavil, da proučuje njegova vlada možnost ustanavljanja atomskih skladišč orožja za atlantske države. Ta izjava vsekakor ni delovala ugodno na popuščanju mednarodne napetosti, še manj pa na ugodnejši potek londonske konference. Naslednjega dne je to izjavo svojega državnega tajnika predsednik Eisenhower demantiral, čeprav je dejal, da »bi bil takšen načrt logičen«, češ da bi »morala biti vsaka država v primeru napada sposobna za »atomsko obrambo«.

Pobuda za sestanek Žukov-Wilson

No, najvažnejša Ikova izjava pa je njegova pobuda za sestanek med obema obrambnima ministroma ZDA in ZSSR, Žukovom in Wilsonom. Javno mnenje je to pobudo ugodno sprejelo, ker ni bila prav gotovo koristna. Vendar pa je zanimivo, da v zahodnoevropskih političnih in diplomatskih krogih, razen Zahodne Nemčije, ni naletela na odobravanje, čeprav bi bilo nekaj takega logično pričakovati. Iz teh krogov prihajajo razna »domnevanja«, kaj vse bi moglo biti »neugodno« za takšen sestanek, čeprav ne morejo tajiti njegove koristnosti. Nekateri pravijo, da Žukov zaradi intervencije na Madžarskem v ZDA ni več priljubljen, drugi da bi to pomenilo neprimerno utrjevanje njegovega položaja med sovjetskimi voditelji na škodo Hruščeva itd. Glavni vzrok pa je seveda v tem, da zahodnoevropske vlade nerade gledajo direktna pogajanja ZDA in SZ.

Nad vse važno pa je, da niti iz Moskve ni nobenega glasu glede tega sestanka, tako da ne vemo, ali ga Hruščev in Bulganin ocenjujeta pozitivno ali negativno. Iz izjave predstavnika sovjetskega veleposlaništva v Washingtonu pa lahko sklepamo, da bi Hruščev rajši videl sestanek med njim osebno in Eisenhowerjem, kar je v zadnjih mesecih že večkrat javno omenil. Predstavnik je zatem poudaril, da žal ni nobenega glasu z ameriške strani, ki bi kazala, da bi v ZDA na takšen predlog pristali. Toda naletel je zopet na gluha ušesa.

Sestanki v Moskvi

Po izključitvi stalinistov iz vodstva SZ je na obisku v CSR Hruščev dosegel popoln sporazum s češkoslovaškimi voditelji, čeprav so znani kot

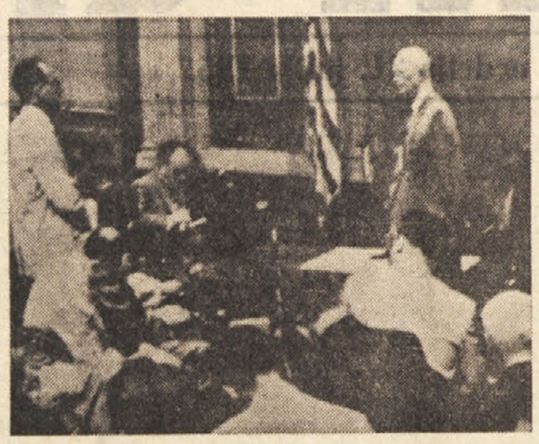

Na svoji zadnji tiskovni konferenci je predsednik ZDA rekel, da bi za svetovni mir bilo zelo koristno, če bi sovjetski maršal Žukov obiskal Ameriko, to se pravi svojega kolega — ameriškega obrambnega ministra Wilsona. Na sliki Eisenhower, vtem ko daje to izjavo.

Kadarjevo vodstvo ni brez stalinističnih sledov. Po drugi strani pa je antistalinizem Gomulke predobro znan, da ne govorimo o Jugoslaviji. Zdi se, da Hruščev ne bi hotel nobenih sprememb po vzorcu onih, ki jih je sam izvršil v svojem centralnem komiteju. Zlasti zadeva z odstranitvijo Panova, Terpeševa in Cankova iz bolgarskega CK nikakor ni takšna, da bi jo mogli označiti z imenom destalinizacija, kar z gotovostjo rečemo za odstranitev dveh stalinistov iz romunskega vodstva.

Ali bo Hruščevu uspelo pomiriti stalinistična vodstva s protistalinističnimi? Kaj je storil do sedaj? Organiziral je večerjo v svoji vili v Moskvi, na katero je povabil Kardelja in Rankovića do ene strani ter najhujšega stalinista Hodžo in bolgarskega tajnika KP Živkova, ki prav tako ni preveč navdušen za pomiritev z Jugoslavijo. Zdi se, da je Hruščev dosegel, da se je Hodža pri jugoslovanskih voditeljih opravičil zaradi svojih ogabnih napadov na Jugoslavijo. Po mnenju sekretarja KP SZ, naj bi to Jugoslovanom zadostovalo, nakar bi bila vlada ZSSR pripravljena začeti z izvajanjem lani zaključenega investicijskega sporazuma za gradnjo znanega aluminijskega kombinata v Crni gori, o čemer vodi pravkar pogajanja Hasan Brkić v Moskvi. Kakšne sestanke je Hruščev organiziral z Gomulko in Kadarjem, pa ni znano.

Če upoštevamo rezultate, ki jih je imela podobna na-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Ena izmed raket, kakršne pošiljajo v najvišje plasti stratosfere, da bi z njih pomočjo zabeležili najrazličnejše podatke, ki zanimajo znanstvenike v zvezi s sedanjim geofizikalnim letom. Te rakete sežejo do 160 km visoko in so opremljene z raznimi napravami in tudi z avtomatično radiooddajno postajo.

še precejšnji stalinisti. Iz poročila o razgovorih v Pragi lahko sklepamo, da je glavno, o čemer so se dogovorili: točno določena vloga češkoslovaške industrije v okviru varšavskega pakta in gospodarska koordinacija sploh ter zagotovilo, da v Moskvi ne bodo zahtevali nobenih sprememb v vodstvu CSR, dokler Novotny in Široky lahko jamčita, da v njuni deželi ne bo prišlo do podobnih zadev, do kakršnih je prišlo na Madžarskem in na Poljskem.

Hruščev po povratku v Moskvo nadaljuje z utrjevanjem svojega tabora. Zbral je pod izgovorom počitnic voditelje iz Jugoslavije, Bolgarije, Albanije, Madžarske in Poljske. Ni dvoma, da je njegov namen odstraniti nesoglasja med njimi. Znano je, da so najhujši stalinisti ostali na oblasti v Albaniji, malo manjši v Bolgariji in končno tudi

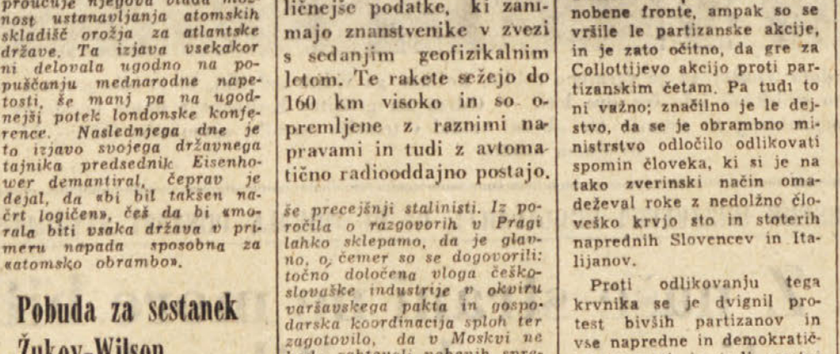

Kaj rožni venci, molitveniki in podobna «stara šara», puške, to je sodobnost! Tako vsaj se zdi, da mislijo nune iz nekega samostana v Kingstonu v ZDA, ki pohajajo tečaj o uporabljanju nove puške vrste «Marrington and Richards». Puške, s katerimi so opremljene «sodobne» nune, jim je poklonilo podjetje samo.

ŠE ENA LETALSKA KATASTROFA

SUPERCONSTELLATION SE V ZRAKU PREKLAL

Papuanci so rešili dvanajst ponesrečencev, ki bi jih sicer - kot ostale - požrli morski psi

Iz nerazumljivih vzrokov se je predverajšnjim zrušilo letalo «Neutron», Superconstellation. «Neutron» je vzdrževal zračno zvezo med Holandsko in Novo Gvinejo. Komaj sto kilometrov od novogvinejske obale je letalo strmoglavilo v morje. To se je zgodilo nekaj minut potem, ko je vzletelo z letališča Biak, na otoku Schouten. Na letalu je bilo vsega 68 oseb, od katerih se jih je dvanajst rešilo.

Ta nesreča je prišla tako nepričakovano in je osupnila vse letalske strokovnjake. Komaj pred desetimi dnevi so to super-letalo dali v promet, potem ko so ga skrbno in do vseh podrobnosti pregledali najodličnejši letalski strokovnjaki. Prvi pilot tega letala, De Roos, je bil ves čas pregledovanja navzoč. In tudi pred zadnjim vzletom, na letališču Biak, ki slovi že od nekdaj za eno najbolje opremljenih letališč na svetu, in ki so ga holandske vojaške oblasti po vojni oskrbele še z vsemi najmodernejšimi napravami, so ga pregledali skupno s komandantom De Roosom najboljši mehaniki.

Celo na to so se ozirali, da so določili vzlet v zgodnjih jutranjih urah, ko sončni žarki še niso tako močni, ker leži otok Schouten komaj 80 km od ekvatorja.

Posadka ponesrečenega letala «Neutron», od katere se je rešila samo «hostess»Klein-Kloutenbergova. Od 58 potnikov pa je ostalo živih le deset. Preiskovalna komisija iz Amsterdama, ki bo poskušala ugotoviti vzroke nesreče, je že prispela na letališče Biak na otoku Schouten.

Ko so bile končane priprave, so potniki, 59 jih je bilo, in devet članov posadke, sedli na svoje prostore in letalo se je začelo vzdigovati. Njegova smer je bila Manila na Filipinih, in potem dalje

Toda ni mu bilo usojeno priti do konca. Kmalu po vzletu se je pilot sicer oglasil in sporočil na letališče, da je na letalu vse popolnoma v redu. Zatem pa ni bilo nobenega glasu več. To se je zdelo funkcionarjem na letališču v Biaku čudno, zlasti ker se letalo ni oglasilo niti na njih klice. Zaradi tega so nemudoma poslali letala, da bi pregledala morsko gladino v smeri, po kateri je letel «Neutron». Sumili so takoj, da se je z letalom nekaj zgodilo.

In res! Kmalu se je izvedelo, da je videti nekako 16 km od letališča, ob obrežju pri Owi ostanke letala in ogenj. Takoj so šli tja reševalci, ki so zagledali kaj žalosten prizor. Le malo je ostalo od razbitega letala. In še tisti kosi, ki so ostali, so bili v plamenih. A okoli vsega tega so se nekateri potniki borili z valovi in z morskimi psi. Na stotine je bilo tam okrog teh zveri. Neusmiljeno so mesarile med nesrečnimi žrtvami. Trda je bila borba reševalcev s temi morskimi pošastmi, ko so poskušali pomagati ponesrečencem. Majhen je bil uspeh. Rešilo se jih je le dvanajst. Od teh je eden, 7-letni Edvin Le Iker, že umrl v bolnišnici, a še jih je, ki se borijo s smrtjo.

Zanimivo je, da so bili prvi, ki so prihiteli na pomoč ponesrečencem, Papuanci, in da se morajo tisti, ki so ostali pri življenju, prav njim zahvaliti za rešitev. Brž ko so videli, da je letalo strmoglavilo v morje, so poskakali v svoje male čolne in z njimi pomagali nekaterim. Žal niso mogli storiti več, ker jih je bilo premalo, a morskih psov veliko.

Nekateri med rešenci so povedali, da se je letalo nenadoma preklalo na dvoje in da so tisti, ki so bili blizu te novo nastale odprtine, lahko skočili ven, preden se je letalo vžgalo in nato potopilo.

ALI VEŠ...

— da živi v vasi Brzi Brod neki Djordje Vučković, ki pravi, da je star 159 let. Njegova starost sicer še ni povsem ugotovljena in se z njo ukvarjajo zgodovinarji, zdravniki in psihologi. Mož pa vsekakor zatrjuje, da se spominja Cegarske bitke, ki je bila točno pred 147 leti, in pravi, da mu je bilo tedaj 12 let. Spominja se tudi graditve znane Čelekule. Njegovi ožji sorodniki pravijo, da se je poročil, ko mu je bilo 45 let, njegov najmlajši otrok, ki še živi, pa se je rodil, ko je bil Vučkovik star 81 let.

* * *

— *da je bila Greta Garbo pripravljena umoriti Hitlerja, če bi ji bilo dano priti do njega. To je ona izjavila nekemu svojemu prijatelju, ki je rekel, da so njeni filmi Hitlerju zelo všeč in da si jih da pogosto vrteti na domu. Na to je Greta Garbo rekla, da bi bila pripravljena iti v Nemčijo, da bi tu prišla v stik s Hitlerjem in mu omenila vse strahotne dogodke, za katere je on kriv. V kolikor bi ji to ne uspelo, bi bila pripravljena ga tudi ubiti.*

* * *

— da francoski zakonski možje ne bodo odslej smeli svojim ženam prepovedati, da bi same odšle na ples. Pariško kasacijsko sodišče je namreč s potrditvijo razporoke med dvema zokoncema potrdilo pravico francoskim ženam, da smejo iti same v kinematograf in tudi na ples. Neimenovani zakonski mož, ki je to svoji ženi prepovedoval, je izgubil tožbo proti svoji zakonski družici, ki ga je tožila, da ji omejuje svobodo.

* * *

— *da so na slovenski realni gimnaziji v Celovcu že imeli sprejemne izpite za prve tri razrede na novo ustanovljene slovenske gimnazije. Vsi trije razredi so že sedaj dobro zasedeni, vendar imajo starši možnost prijaviti svoje otroke še za sprejemne izpite, ki bodo 9. in 10. septembra.*

* * *

— da so članom britanskega parlamenta povišali letno plačo. Doslej so člani britanskega parlamenta dobivali na leto tisoč funtov šterlingov plače. Odslej pa bodo dobivali na leto 1750 funtov šterlingov. Na dan, ko je Mac Millan objavil to vest, je bil londonski parlament popolnoma zaseden. Britanski premier je hkrati obvestil šefa laburistične opozicije, da se njegova dosedanja letna plača 2500 funtov šterlingov poviša na 3750 funtov

* * *

— *da je francoska letalska družba, ki vzdržuje letalsko progo med Bombayem in Parizom, prepovedala vstop v letalo dvema Indijcema, ker da »njuna obleka ni bila korektna«. Indijska državljana sta zato vzela britansko letalo, z omenjeno potezo pa je francoska družba še bolj izrazito pokazala svojo neumno kolonialistično miselnost, ki se drugod kaže že preveč jasno.*

* * *

— da je v Hessenu v Zapadni Nemčiji starka Anna Becher po 18 letih spregledala in takoj nato od veselja umrla. Anna Becher je 1939. leta oslepela in zdravniki se niso upali ji napraviti operacijo na roženici, ker je bila prestara. Sedaj so se pa za operacijo vendarle odločili in ko so ji po nekaj dneh odstranili obveze, je ženska spregledala in od veselja nad ponovno dobljenim vidom — umrla.

CARLO VENTURA V REVIJI «TRIESTE»

Nacifašistični krvnik iz Ul. Bellosguardo

Ko je Colotti «zasliševal», je sedel pred mučilno napravo, na steno pa je dal obesiti razpelo; če je bilo na vrsti dekle, ki so ga že posilili, se je Križanemu pridružila še podoba Marije Device

Poslednja številka revije «Trieste» prinaša tudi članek Carla Venture o »krvniku iz Ulice Bellosguardo», Gaetanu Colottiju, ki je s svojim policijskim sistemom povzročil prerano smrt tolikih naprednih Italijanov ter naprednih in zavednih Slovencev. Tej zveri v človeški podobi je pristojna komisija obrambnega ministrstva podelila bronasto kolajno kot priznanje za neko baje nevarno akcijo, ki naj bi jo v aprilu 1943 izvršil nekje na Goriškem. Takrat ni bilo na Goriškem nobene fronte, ampak so se vršile le partizanske akcije, in je zato očitno, da gre za Collottijevo akcijo proti partizanskim četam. Pa tudi to ni važno; značilno je le dejstvo, da se je obrambno ministrstvo odločilo odlikovati spomin človeka, ki si je na tako zverinski način omadeževal roke z nedolžno človeško krvjo sto in stoterih naprednih Slovencev in Italijanov.

Proti odlikovanju tega krvnika se je dvignil protest bivših partizanov in vse napredne in demokratične javnosti, in tudi mestni občinski svet se je temu protestu pridružil, a vse zaman; do danes še niso preklicali tega sramotnega odlikovanja, in to s skoro neverjetno utemeljitvijo, da je baje nemogoče odvzeti odlikovanje, če je že bilo podeljeno.

In ta odlikovanec bi utegnil biti danes celo še živ in zdrav (kar bi ne bilo nič bogve kako čudnega!), če bi ga nega skromna par-

Krvnik iz ulice Bellosguardo verski fanatik Gaetano Colotti, ki ga je Rim odlikoval z bronasto kolajno.

tizanska edinica pri Olmu di Spercenigo, na cesti med Trstom in Trevisom, ne bola ustavila, ko se je v konvoju, skupno z nekaterimi pajdaši iz Ulice Bellosguardo, na kamionu in z avtomobilom, natovorjenim s plenom, ki si ga je naropal v dolgih letih svoje zločinske dejavnosti (zlata, briljantov, raznih dragocenosti, luksuznih oblačil, krznenih plaščev in tapetov, v vrednosti več milijonov), skušal prebiti do Jesola, kjer je upal doseči oddelke nemške vojske in Crnih brigad. V avtomobilu je vozil s seboj tudi svojo ljubico.

S tem se je zaključila njegova življenjska pot. Partizani so jih zaprli. Tržaški odvetnik Piero Slocovich, ki je bil v tej partizanski enoti, je bil sicer mnenja, da naj bi Collottija in njegove pajdaše sodili v Trstu po končani vojni, brigadno poveljstvo pa je bilo na srečo drugačnega mnenja in je odredilo, da se Colloti in njegovi pajdaši takoj sodijo. Zasliševanje je trajalo vso noč in v sivem in deževnem jutru 27. aprila 1945 so streli partizanskega voda zapečatili usodo tega od tržaškega ljudstva tako upravičeno osovraženega pokvarjenca in nekaterih njegovih pajdašev.

Collotti je najtesneje povezan s terorističnim policijskim sistemom, ki ga je fašistični režim še s posebno doslednostjo uveljavil zlasti v obmejnem področju, kjer prebivajo Slovenci. Carlo Ventura povsem pravilno zavrača tezo najbolj nacionalistično nestrpnih krogov, ki bi hoteli zvrniti na Nemce odgovornost za skrajno krvoločnost nekaterih italijanskih policijskih agentov in celo za nečloveški način mučenja in trpinčenja aretirancev, ki je bil pri «zasliševanju» povsem normalen postopek italijanske policije pod fašističnim režimom. Razlika je morda le v tem, da so do prihoda Nemcev mučili in trpinčili v glavnem le Slovence in komuniste, po njihovem prihodu pa so sladkosti te metode okusili tudi italijanski antifašisti, metodo samo pa so le izpopolnili z nemško »znanstveno sistematičnostjo« in že to — kakor zatrjuje Carlo Ventura — skoro vedno na neposredno italijansko pobudo!

Posebni inšpektorat javne varnosti je od leta 1941 vodil dr. Giuseppe Gueli, njegov sedež pa je bil do oktobra 1944 v vili št. 81 v Ulici Bellosguardo, ko se je preselil v bivšo karabinjersko vojašnico v Ulici Cologna. Njegova desna roka je bil Gaetano Collotti. Gueli se je skušal počasi umakniti, ker je vohal drugačen veter, tako je ostal Collotti sam. Z njim sta bila še namestnik komisarja Miano in Maddalena, maršal Signorelli, agenti Brugneretto in Pavan. Skvadrist Sigfrido Mazzuccato je po Collotijem nalogu ustanovil 200 mož močan oddelk pomožne policije, v katerem je bilo zelo mnogo nevarnih kriminalcev. Tako je nastala zloglasna politična škvadra «Olivares», ki je delovala do septembra 1944, ko so Nemci Mazzuccata aretirali in poslali v Nemčijo. Proti koncu leta 1944 je posebni inšpektorat, poleg Collottijeve škvadre 35 mož, razpolagal še s kako stotino rednih in 280 pomožnih agentov, torej okrog 415 ljudi, med njimi mnogo zakrknjenih kriminalcev, provokatorjev in poklicnih vohunov.

Kako so se vršila «zasliševanja» pod nadzorstvom in osebno udeležbo tega zloglasnega krvnika?

Po pričevanjih njegovih žrtev je bil Collotti suhljast, z nepredirnim pogledom in se je znal nadpovprečno obvladati, hkrati pa je bil podvržen vraževerstvu in verski fanatičnosti. Pri «zaslišanju» je sedel za mučilno napravo, za njim je viselo razpelo; včasih — ko je šlo za ujetnice ki so jih posilili — se je Križanemu pridružila še podoba Device Marije.

Kolikšno je število njegovih žrtev?

O tem kronika še molči. Znana so le imena nekaterih vidnejših antifašističnih borcev (ostali so prepuščeni spominu posameznikov in organizacij), zgodovino Rižarne, tržaških zaporov, Posebnega inšpektorata in vsega našega podeželja za časa Collottijeve strahovlade pa je treba šele napisati. Čeprav imamo številna poročila in spomenice mož in žena, ki so ušli Collottijevim krempljem, je večina tistih, ki bi nam mogli najbolje osvetliti vse nečloveške grozote Collottijevih policijskih metod, pa danes na žalost pod zemljo.

POGOVOR Z DR. SLAVKOM ŠTRUKLJEM

Nova specializacija: kirurg srca in ožilja

Sodobna medicinska veda je v zadnjih letih zelo napredovala. Kdo ... ni slišal o operacijah srca? In želodca, pljuč, živcev, možganska opne? Bolezni, ki jih niso mogli še nedavno ozdraviti drugače, kot da so bolniku odrezali nogo ali roko, se danes dajo ozdraviti brez tega. Krčne žile, ki mučijo predvsem ženske, ni bilo moč popolnoma ozdraviti. Ali pa tromboza («flebite»)? Kdor jo je imel, se je vdal v usodo. Vedel je, da je zapisan smrti. Koliko jih je, ki so podlegli angini pectoris? Niso jim mogli pomagati.

Spričo tega je v veliko uteho vest, da je nedavno prišlo iz šole prof. Dogliottija s turinske univerze devet specialistov-kardiokirurgov, specialistov za operacije srca in ožilja. To so prvi specialisti te stroke v Italiji, ki so specialisti še drugih panogah ali pa docenti v kirurški patologiji. In med njimi je tudi tržaški zdravnik, dr. Slavko Štrukelj. Kdo ne pozna tega ljubeznivega in sposobnega slovenskega zdravnika-kirurga? Poleg v splošni kirurgiji in urologiji se je specializiral sedaj še v kardiokirurgiji. To je velika pridobitev za tržaško medicino in smo zaradi tega na tega svojega rojaka upravičeno ponosni.

Ker smo hoteli o tem izvedeti kaj več, smo se obrnili do njega, ki je ljubeznivo odgovarjal na vprašanja.

Ali bi hoteli za naše čitatelje povedati kaj več o tej Vaši novi specializaciji?

Kirurgija ožilja je pravzaprav že zelo stara. Saj so poznali te vrste zdravljenja že stari narodi. Le da so na pr. stari Grki ali Rimljani operirali vidne dele ožilja, kot so krčne žile, in to povečini iz estetskih razlogov. In le redkokdaj je taka operacija res popolnoma uspela. Pravi začetki te vrste kirurgije pa segajo nekako petdeset let nazaj. Vendar pa tudi takrat ni bilo zdravljenje v takem smislu, kot je danes. Krčno mišico so operirali le v primeru poškodb. Te operacije so tudi redko uspele, 50 in tudi 70 odstotkov bolnikov je podleglo.

Do pravega razmaha kardiokirurgije pa je prišlo šele pred nekaj leti, ko se je izpopolnila moderna anestezija s plini.

V čem je pravzaprav bistvo te nove panoge in kak način dela je bil na specializaciji?

Najvažnejše pri tem je diagnoza bolezni in selekcija bolnika. Zdravnik mora najprej temeljito proučiti bolnikov organizem, šele na podlagi tega izvida določi način zdravljenja. Mnogo smrtnih primerov je treba pripisati prav dejstvu, da se je premalo upošteval bolnikov organizem.

Ko smo pred dvema letoma prišli k prof Dogliottiju, na kliniko turinske univerze, ki je državni center za kardiokirurgijo, smo mogli videti take primere bolezni krčne mišice in ožilja, ki jih zdravnik v svoji vsakdanji praksi le redko sreča. Prisostvovali smo vsakovrstnim načinom zdravljenja in tudi sami smo mogli operirati. V to stroko spadajo bolezni ožilja, ki jih je v vsakdanjem življenju vsepovsod. Zaprtje arterij, arterioskleroza, endoartheritis obliteransi, tromboflebitis, angina pectoris i. p.

Kako je pa naša bolnišnica glede tega opremljena? Ali bodo mogoče te vrste operacije?

V tržaški splošni bolnišnici smo že prej z uspehom opravili nekaj operacij srca. Sedaj bo seveda to še laže. Glede opreme pa moram reči, da se izpopolnjuje.

Pi povedali še nekaj o sebi in o svojem dosedanjem delu?

Rojen sem bil v Trstu leta 1918, promoviral sem na medicinski fakulteti v Bologni leta 1941, na isti fakulteti sem se specializiral v urologiji in v splošni kirurgiji. Delal sem nekaj časa v Trstu, nato v bolnišnici v Izoli, kjer sem ustanovil kirurški oddelek in ga vodil tri leta. Sedaj sem v tržaški splošni bolnišnici. Za kardiokirurgijo sem se zanimal že od nekdaj. Zaradi tega sem bil tudi v Parizu in na Dunaju. Izvršil sem do sedaj že več kot 5000 vseh vrst operacij.

Moje mnenje je, da mora imeti kirurg, ki se hoče uspešno udejstvovati v kirurgiji, že nekaj prakse tudi kot splošen kirurg. Važno je tudi, da si pridobi spretnost v delu z inštrumenti za diagnosticiranje.

S. ANDOLŠEK

Sveti Mihael in vrag

Guy de Maupassant

Ko sem dospel v Cancale, se je dvignil pred mano iz morja čudovit pravljičen grad. Bil je zavit v meglo pod meglenim nebom. Drugič sem ga videl iz Avrancha ob sončnem zahodu. Vse se je kopalo v rdečem svitu zahajajočega sonca: peščine, obzorje, ves neskončni zaliv — vse je bilo rdeče. Samo grad se je dvigal na obali, čudovito lep, palača iz sanj, ves teman sredi škrlatnega sija umirajočega dne.

Približal sem se mu in ga ves zamaknjen ogledoval. Zdel se mi je kot prebivališče božanstva. Strmel sem v vitke konice obeliskov, ki so kot rakete hitele proti nebu, v pravcati gozd mogočnih stebrov, v neskončne hodnike, v množico stolpov in stolpičkov, okrašene s čudovito nežnimi ornamenti, v umetni ogenj iz kamna, v čipke iz granita, ki so bile pravi čudež arhitekture, mogočen in nežen hkrati.

Ko sem tako ves prevzet strmel v stavbo pred seboj, se mi je pridružil star normandijski pastir in mi povedal zgodbo o prepiru med svetim Mihaelom in vragom.

— Da bi se rešil zlobe in zvijač demona, svojega soseda, je arhangel zgradil z lastnimi rokami sredi oceana to čudovito bivališče. Samo svetnik, velik kot on, si lahko zgradi kaj podobnega! Ker pa se je še vedno bal soseščine Hudobca, je obdal svojo rezidenco z goljufivimi peščinami, ki so še zavratnejše od morja.

Hudič pa je stanoval v skromni kočici na obali. Bil pa je gospodar prelepih zelenih travnikov, plodnih njiv, bogatih dolin in rodovitnih gričev, medtem ko je arhangel vladal samo pesku.

Satan je bil bogat, sveti Mihael pa reven kot cerkvena miš. Po par letih odpovedi in posta se je svetnik naveličal in začel misliti na kompromis s svojim peklenskim sosedom. Vendar to ni bila lahka stvar. Premišljal je šest mesecev, potem pa se je nekega lepega dne napotil proti obali. Vrag je sedel pred svojo kočo in jedel juho. Ko je zagledal svetca, mu je stekel naproti, poljubil rob njegovega oblačila, ga povabil v kočo in mu ponudil okrepčilo. Sveti Mihael je pospravil latvico kislega mleka, si obrisal usta in začel:

«Prišel sem, da bi ti nekaj predlagal.»

Vrag je zaupljivo prikimal in rekel:

«Odlično! In kaj?»

«No, takole bi naredila! Odstopi mi svojo zemljo!»

Satan se je vznemiril in hotel ugovarjati.

«Ampak...»

Svetec pa je nadaljeval: «Počasi, počasi! Nikar se ne razburjaj, dokler ti ne razložim. Ti mi odstopiš zemljo, jaz pa se zavežem, da bom skrbel za obdelovanje, za oranje in setev, za namakanje, za žetev in mlačev, z eno besedo, za vse. Nazadnje pa si bova pridelek razdelila. Si sedaj zadovoljen?»

Leni hudič je z veseljem privolil. Izgovoril si je samo, da sme loviti ribe v zalivu, kjer so najboljše.

Svetnik mu je obljubil ribe. Udarila sta si v roke in pljunila vsak na svojo stran, da je bil dogovor dokončno potrjen.

Svetnik pa je nadaljeval:

«Nočem, da bi se pozneje pritoževal! Izvoli si, kateri del pridelka hočeš, tistega pod ali tistega nad zemljo.»

Satan je zavpil:

«Hočem tistega nad zemljo!»

«V redu!» je odgovoril svetnik in odšel domov.

Šest mesecev pozneje ni na vseh neskončnih poljih raslo drugega kot korenje, krompir, repa, čebula, same rastline, ki imajo v zemlji dobre in sočne sadove, njihovo listje pa rabi samo živalim za hrano.

Tako ni hudič dobil ničesar in je hotel preklicati pogodbo. Zmerjal je in psoval, a vse mu ni nič pomagalo. Svetniku pa je obdelovanje zemlje priraslo k srcu, zato se je vrnil k vragu in mu rekel:

«Nisem storil tega nalašč, tako je pač prišlo in ni moja krivda. Da ti povrnem škodo, vzemi prihodnje leto vse, kar bo pod zemljo!»

«V redu!» je odgovoril vrag.

Naslednjo pomlad pa se je na vseh poljih Zlega duha zibalo bogato klasje, oves, celo morje lanu, rdeče detelje, grah, fižol, zelje in karfijola. Vse to je zelenelo in zorelo na soncu in prineslo obilen sad.

Spet je ostal vrag praznih rok. Ves divji je vzel nazaj svoje njive in travnike in ni hotel ničesar več slišati o novih ponudbah svojega nebeškega soseda.

Tako se je obrnilo leto...

Sveti Mihael je s stolpa svojega samotnega gradu gledal, kako vrag vodi dela na prelepi rodovitni zemlji. Kar prestopal je z noge na nogo od same neučakanosti. Ves obupan je spremlil, da ne more ničesar ukreniti. Ker ni mogel s prevaro ničesar storiti, je tuhtal, pa jo je iztuhtal! Šel je in povabil peklenskega soseda na večerjo za prihodnji ponedeljek. Rekel mu je:

«Vem, da nisi imel sreče, ko si delal z menoj, vendar ne bi rad videl, da živiva v jezi. Pričakujem te k večerji in pripravil ti bom mnogo dobrih reči!»

Vrag je z veseljem sprejel povabilo, kajti bil je len in zelo požrešen. Ko je prišel ponedeljek, se je oblekel v svojo najboljšo obleko in odšel po cesti proti gradu.

Sveti Mihael ga je posadil za prelepo okrašeno mizo. Za predjed so servirali petelinje rože in jetrca, nato polpete v pikantni omaki, ribo s smetano, pečenega purana, nadevanega s kostanji, praženimi na vinu, kapunovo bedro, belo kot golobje, pa zelenjavo, ki se je kar topila v ustih, in nazadnje še toplo in hrustajočo pogačo, oblito z maslom. K vsemu pa so nalivali vino, belo in šumeče, rdeče, ki je stopilo vragu brž v glavo, po vsaki jedi pa so mu ponudili še kozarček starega sadnega žganja.

Vrag je pil in žrl kot sod brez dna. Žrl je tako dolgo, da mu je postalo slabo. Tedaj pa je sveti Mihael poskočil in zagrmel z mogočnim glasom:

«Ti se upaš vpričo mene, ti... kako se upaš, ti kanalja, ti svinja!»

Hudič se je ves zbegan spustil v dir, svetec pa je pograbil gorjačo in stekel za njim. Podil ga je dvoranah v pritličju, med stebri po stopniščih v višja nadstropja. Ubogi peklenšček pa je, ves zelen in bel v obraz, ves čas onečejal svetnikovo bivališče. Tako sta pridirjala na najvišjo teraso, odkoder je prekrasen razgled na veličastni zaliv, na daljna mesta, na peščine in na rodovitno zemljo. Sedaj ni mogel več uiti. Svetnik pa ga je s tako silo brcnil v zadnjico, da je kot puščica sfrčal v zrak.

Frčal je in frčal in končno treščil na zemljo prav pred mesto Mortain. Še danes se poznajo v jami sledovi njegovih rogov in zakrivljenih krempljev.

Dvignil se je ves polomljen in od tistega časa je hudič šepav za vse večne čase. Obrnil se je in še takrat pogledal na grad, ki se je dvigal v daljavi, bel in mogočen v svitu zahajajočega sonca. Spoznal je, da ne bi nikoli zmagal v neenakem boju. Zato se je šepajoč napotil proti Daljni deželi in prepustil sovražniku polja, griče, doline in travnike.

Tako mi je o zmagi svetega Mihaela pripovedoval prepirljivi, potuhnjeni, pametni in prebrisani stari pastir iz Normandije.

Pezzicar Francesco — *Emancipacija črncev* (bron)

PRED 160 LETI JE ZAČEL IZHAJATI NAŠ PRVI ČASNIK LUBLANSKE NOVIZE

TUDI TRST IN ISTRA se v listu večkrat omenjata

Vodnik trdi, da «pričeoče novice govore od takeh reči, za katere se dobro ve, da so se res pergodile», a v isti sapi razlaga, kako je na Notranjskem sam hudič pomagal Francozom

Če v ljubljanski študijski knjižnici vprašate po prvem slovenskem časniku, vam prinesejo v usnje vezano in rdeče obrezano knjižico, ki ni večja kakor kakšen molitvenik. Iz radovednosti jo odprite pa boste s slastjo razbirali našo najstarejšo pisavo, bohoričico, na naslovni strani LUBLANSKE NOVIZE OD *vsih Krajov zeliga svejta* V'LEJTI 1797. *Nro. I.* V'LUBLANI, *Vendajati sazhete inu natisnene per Joannesu Fridrihu Eger, na Polanah Nro. 3.*

To so tedaj znamenite Vodnikove Lublanske novice. Izhajale so štiri leta, najprej dvakrat, nato enkrat tedensko. Prinašale so vladne razglase, poročila o dnevnih dogodkih doma in po svetu, poljudne članke, ocene knjig, anekdote, priložnostne pesmi; poročale so o gospodarskih, tehničnih in zdravstvenih novostih, objavljale cene žita in številke, izžrebane v loteriji, uvajale reklamne oglase in osmrtnice. Ker je imela posamezna številka le 6 ali 8 strani v velikosti 10 x 16,5 cm, je mogel urednik o vsaki stvari malo povedati; prav zato pa si je prizadeval, da bi zajel vse, kar bi utegnilo zanimati in koristiti.

Kakor se zdi najstarejši slovenski časnik skromen, kar nebogljen, če ga primerjamo z današnjimi dnevniki in tedniki, je vendarle eden od mejnikov našega slovstva: pomemben je zlasti za vznik narodne zavesti, važen za razvoj jezika in časnikarstva.

Razmere za njegovo ustanovitev niso bile rožnate: patent Jožefa II. iz leta 1781 je poostril cenzuro, slovenski jezik je bil neizdelan za časniško rabo, tiskarji izvedeni v slovenščini, so bili bele vrane, narodno prebujenih Slovencev, ki bi bili pripravljeni podjetje duhovno in denarno podpreti, ni bilo zadosti, še bralcev-naročnikov bore malo. Ali ni bila kar predrzna misel, izdajati časnik v takih okoliščinah?

In vendar se je vodja slovenskih razsvetljencev baron Žiga Zois po srečni skušnji slovenske besede na odru odločil, da izpolni prerodni program še z drugimi stvarmi. Ker pa je Linhart nenadoma umrl, je poklical z bohinjskih hribov Vodnika in ga pridobil za uredniško, znanstveno in pesniško delo. Ko je ta videl, da mu gre delo z urejanjem Pratike od rok in da mu Zois ni le dobrotnik, marveč tudi vztrajen vodnik, je, kot sam pravi, založniku Egerju «tumpasto pero v štero posodil». Tako je dobila Ljubljana poleg dveh nemških tednikov še slovenskega. Kljub našemu tedanjemu zamudništvu se je rodil prvi slovenski časnik le 6 let po prvem srbskem in 38 let pred hrvaškim.

Že ob imenu, naslovu časnika se je pokazalo, kako je bilo prav, da se je Zois odločil za Vodnika. Sam je predlagal ime Lublanske novine, češ da tudi drugi Slovani «cajtinge imenujejo novine». Vodnik pa, ki je imel dobro uho in si je prizadeval «krajnski jezik čeden narediti», mu je v pismu odgovoril: «Novina pomeni pri nas novo njivo. Rajši se držimo imena, katero nam Gorenjci v roke dado. Po celi gorenjski strani nad Kranjem tako govore in sploh med seboj pravijo, kadar kdo od daljnega kraja pride: Kajzene novice prineseš? Kaj se v novicah bere?»

Potem se je lotil dela z vsem srcem. Prisluhnil je razburkanemu času — dajal mu je dovolj paše za oči in ušesa. Pisal je, popravljal in urejal, marsikdaj je tudi sam stavil in metiral. Ker je med uradne novice in oglase, med cenzurirane vesti in objave vnašal dosti svojega, živega, je njegovo pisanje še danes zanimivo, so Lublanske novice poleg Linhartovega Matička največja slovenska prerodna manifestacija na pragu devetnajstega stoletja, saj so potrdile, da se tudi Slovenec lahko uveljavi s svojo poštenostjo, zvitostja in sposobnostjo.

Odprimo nekaj številk Lublanskih novic, ki so izšle junija in julija 1797!

Terka nam Francoz na vrata,
Dobri Fronc za nas skerbi,
Pošle svojga lubga brata,
Korel rešit nas hiti.

Kljub temu je na pomlad prišla v Ljubljano francoska vojska in kmalu za njo sam Bonaparte. Spal je v škofijski palači. Nazaj grede se je ustavil v Trstu in se tam tudi kopal. Vodnik pravi, da je bil videti nekam bled. Urednikovo navdušenje zanj tu še ni vidno, a med vrsticami je slutiti, da se ogreva za gesla francoske revolucije.

Tržačanom so naprtili Francozi milijon dukatov «naklade plačat, polovico z blagam; tudi sto tavžent hlebov kruha dati». Ti so se začeli upirati z Istrani vred in bili zato kmalu po umiku Francozov pohvaljeni, ker so bili «vdani inu zvesti pruti Njih cesarski svitlosti». Zvemo tudi, kako je bilo, ko jih je obiskala princesa Klementina: «Kader se je Terstu bližala, so cesarske, neapolske, španske barke, inu ena francoska brigantina svoje plohe inu jadre ven obesile; ker so bile vsake sorte farbe inu podobe, je lepo vidit bilo. Princesina je verh debeliga hriba en čas postala inu gledala...»

Avstrijci so izkoristili priložnost in zasedli Istro, ker se je beneška republika sesedala. Vodnik je z užitkom pripovedoval, kako gre z njo h koncu: «Po stari navadi je beneški Dože vsako leto se z morjam zaročuval... Letas ni bila ta poroka deržana; nej gledajo Benečani, de jim morje korbico nazaj ne pošle, kir so mu jo dajat začeli». In še: «Popotni iz Tersta perpovedujejo, de v beneški Istri nemarajo za beneške gospode nič, inu de je že en Proveditor ali oblastnik v Terst perbežal, kateri si življenja ni bil med Istrani svesti.»

Vodniku žilica ni dala miru, da mu sredi najbolj resnega pripovedovanja ne bi zažuborela domislica, pa naj je cikala na vince, nežni spol ali na kaj drugega: «Vojska je bila, ena muzika, francozi so na škant godli, estrajharji na bas, benečani so začeli plesat; tedaj oni bodo v gosle dajali.» Ali takole: «Iz Tersta pridejoči so nam povedali, de so cesarski mesto Koper obstavili in podse vzeli. Koper ali Capo d'Istria je eno beneško mesto v Istri ne deleč od Tersta; de so ga cesarski vzeli, pomeni, de al puntarje kloftat mislio, al pak, de bo beneška Istra pod Cesarja peršla, inu de bodo naši tovorniki po sladki Marsamin hodili.»

Sicer pa tudi drugod ni bilo miru. Španci in Francozi so pripravljali naskok na Gibraltar, Angleži pa so jim «uni dan na morji eno za uho dali». (Kdo bi si upal dandanes s tako sočno prispodobo na dan?) Na Irskem je bilo vse polno «ropanja, boja inu v ječo poteguvanja», v Parizu «nepokoja inu napruti puntanja še ni konec», v Londonu «delovci per kraleveh barkah očejo tudi vekši zaslužik vsaki dan imeti», v Ljubljani so se vadili avstrijski konjeniki za novo vojsko — čeprav «je Eserajh mir s Francozimi naredil» — in «ludje so šli od deleč vkup, zlasti kar je bilo lepiga, je želelo te lepe junake na konjih vidit». Če je kljub vsem dogodkom zmanjkalo novic, je Vodnik zapisal šaljivo zgodbico ali pa povedal kaj od ognja in vremena. Ni bilo junija pred 160 leti prav tako žalostno ko letos? «V Sabboto je bilo hudo vreme inu tresk tukej per nas. Od binkuštniga Ponedelka do te sabbote je skorej vedno trinajst dni dežuvalo brez vsiga groma; to zadno sabboto se je vserdilo, inu treskat začelo ob treh po poldne in trešilo na šenpeterskim predmestji v eno hišo, ker je dve ženske malo poškoduvalo, vendar ste že obe zdrave.»

Tako je Vodnik poročal, pripovedoval, kramljal, učil in se šalil. A bralci niso bili zadovoljni. Eni so nergali zavoljo neaktualnosti in zamud, s katerimi so prihajale novice do njih. Res, samo domače so objavljene že po nekaj dneh, poročila od drugod pa so stara po 15, 20 in tudi več dni, ker jih je jemal iz vladnega lista Wiener Zeitung. Drugi so se spotikali ob neresničnostih in neresnostih. Deloma po pravici. Vodnik na pr. trdi, da «pričeoče novice govore od takeh reči, za katere se dobro ve, de so se res pergodile» in v isti sapi razlaga, kako je na Notranjskem sam hudič pomagal Francozim. Tretjim so bile Lublanske novice preskromne in — predrage.

Prvi slovenski časnik je bil že ob rojstvu obsojen na smrt. Samo urednikova navdušenost in založnikova trma sta ga menda vzdrževala; po prvem polletju je sporočil Vodnik: «Lublanske novice so pol leta doživele, inu mislio še dalej svojo srečo skusit. Doslej se muja komej plača; vendar je bolši nekej, kakor nič.» Toda kljub vztrajnosti so morale zaspati ob koncu 4. leta. Tako se je končalo življenje prvega slovenskega časnika, ki je šele čez štirideset let dobil naslednika v Bleiweisovih Rokodelsko-kmetijskih novicah in s tem odprl vrata silnemu razmahu sodobnega časnikarstva.

Stane Suhadolnik

OBISK V MUZEJU REVOLTELLA

Okrog 500 podob in plastik v 35 salonih nam predstavlja zastopnike raznih smeri in dob

Josipu Tomincu je namenjena posebna sobana, sicer pa imajo od slovenskih umetnikov po eno delo doslej v galeriji samo še Avgust Černigoj, Lojze Spacal in France Gorše

Prav na kraju ulice Diaz stoji velika palača, katero je baron Pasquale Revoltella zapustil našemu mestu. Svojo razkošno palačo je skupno z dragocenim pohištvom, bogato umetniško zbirko ter sto tisoč florinti volil tržaški občini z določilom, da se uporabi v namene upodabljajoče umetnosti. To je bilo leta 1869. Palačo so takoj pričeli preurejati v umetniško galerijo, ki je bila odprta leta 1872. Začetno umetniško zbirko so z darili in nakupi iz leta v leto izpopolnjevali ter jo sedaj poznavalci umetnosti smatrajo za eno najpomembnejših galerij v Srednji Evropi.

Ni treba, da bi potovali v oddaljena mesta in v tujih umetniških muzejih spoznavali stvaritve slikarjev in kiparjev bližnje preteklosti in sedanjosti. Razen ponedeljka je galerija Revoltella vsak dan odprta in v njenih 35 salonih lahko nemoteno občudujemo okoli 500 podob ter plastik, ki nam kaj zgovorno predstavljajo zastopnike najrazličnejših umetniških smeri in dob.

* * *

V prvi dvorani, levo od vhoda, so bili nekdaj razstavljeni le kipi. Sedaj jih je uprava muzeja začasno razmestila v druge sobane galerije, da je lahko v tem prostoru razstavila dela predstavnikov najznačilnejših smeri sodobne likovne umetnosti, predvsem tistih, ki se izražajo v abstraktni govorici. V tej pestri družbi podob je tudi *Spacalov* lesorez «Sneg na Krasu». V sobi «moderne» sta prisotna dva kiparja, *Castelli* in *Mascherini*.

V naslednji sobi so razstavljena skoraj izključno dela kiparjev, med katerimi srečamo tudi malo, v bron ulito reljefno kompozicijo, delo znamenitega *Ivana Meštrovića*. Kljub temu, da je njegova «Pietà» podana v elegantnih linijah ter z globokim občutjem, ni v tej plastiki nikakor izražena mogočnost Meštrovićeve ustvarjalne moči. Naj pri tej priliki opozorim na kip merjasca pred naskokom, ki ga je iz lesa urezal ruski umetnik *Ivan Efimov*. Edino podobo, razstavljeno v tej sobi, je naslikal *Timmel Vittorio* in v teh «Umetnih ognjih» simbolično izpovedal svoje trpljenje.

Še ena dvorana je v pritličju. V njej kraljuje mogočni bronasti kip emancipiranega črnca, za katerega je njega avtor *Pezzicar* prejel veliko kolajno na razstavi v Filadelfiji. Pezzicar, rojen v Devinu, je bil največji tržaški kipar 19. stoletja.

Ob stopnišču, ki vodi iz pritličja v prvo nadstropje, je alegorična marmorna skupina, v kateri je neoklasični *Pietro Magni* prikazal vilo Nabrežino, simbol novega vira pitne vode.

Po marmornih stopnicah pridemo v vežo prvega nadstropja, kjer ugledamo še eno *Magnijevo* alegorijo. To je skupina, ki nam kliče v spomin gradnjo Sueškega prekopa. Veliko marmornato kompozicijo je baron Revoltella prejel v dar za njegove zasluge, ki jih je imel kot podpredsednik finančnega odbora za gradnjo Sueškega prekopa.

V prvem nadstropju je izredno bogata zbirka devetnajstega stoletja. V velikem številu so zastopani tržaški slikarji ter umetniki iz Benečije. Mnogotere podobe nas nadalje pouče o italijanskem slikarstvu 19. stoletja. Predvsem moramo opozoriti, da je ena sobana namenjena znanemu portretistu *Josipu Tomincu*, ki se je rodil v Gorici, a povečini upodabljal v Trstu. V dvoranah prvega nadstropja spoznamo podobe, ki so jih ustvarili tržaški slikarji *Kandler, Butti, Guerrini, Depaul, Gatteri, Hohenberger, Guerini, Gruenhut, Hirschel, Croatto, Barison, Lonza, Scomparini* in še drugi.

V XI. dvorani prvega nadstropja je zelo bogata zbirka slik v črno-beli tehniki, ki so jih ustvarili italijanski, nemški, avstrijski, francoski, češki, švedski, nizozemski, belgijski in angleški umetniki.

Od likovnih stvaritev ki so razstavljene v tem nadstropju, naj še omenimo neoklasične slike, katere sta upodobila *Angelica Kauffmann* ter *Francesco Hayez*, potem prelepo «Pravljico stare matere», umetnino *Pietra Saltinija*. Nadaljnji pomembnejši slikarji, ki jih v teh sobanah srečamo, so *Vincenzo Cabianca, Domenico* in *Girolamo Induno, Ippolito Caffi*. Zastopan je tudi *Antonio Canova*, najpomembnejši italijanski neoklasični kipar. O njegovi ustvarjevalni moči nas prepriča osnutek za kip Napoleona I.

Mimo marmornih portretov Newtona, Galileia, Leibnitza in Descarta, ki so postavljeni ob steno stopnišča, pridemo v drugo nadstropje muzeja Revoltella, kjer lahko občudujemo umetnine raznih evropskih slikarjev romantične šole. V veliki predsobi so pa razmeščeni kipi, ki predstavljajo pomlad, poletje, jesen in zimo.

Salon XV, v katerem je nekdaj baron Revoltella prirejal svoje znamenite sprejeme, je danes bogata zbirka slik, ki so jih upodobili nizozemski, nemški, avstrijski, angleški, francoski, grški, češki, norveški, poljski, belgijski, madžarski, švicarski in španski umetniki.

V rumeni dvorani je razstavljena dragocena porcelanasta vaza iz Sevresa, ki jo je kralj Ludvik XVIII. darovoal družini Burlo.

XXII dvorano krase velikanske podobe. Od teh naj opozorim na *Geoffroyeve* Sestradance, znamenito *Balestrierijevo* olje, imenovano «Beethoven», ter podobo «Po prvem obhajilu», ki jo je mojstrsko naslikal Norvežan *Smith Karl Frithjof*, ter zanimivo *Laurentijevo* «Frons, animi interpres».

Na stenah stopnišča, ki nas vodi v tretje nadstropje, so razmeščene risbe in tiski znanih domačih ter tujih sodobnih slikarjev. Tu lahko spoznamo, kako ustvarjajo *Pablo Picasso, Georges Ronault, Oskar Kokoschka, Jan Strube* in še drugi.

V sobanah tretjega nadstropja pa je bogat izbor upodobitev italijanskih in tujih sodobnih umetnikov. Številni so tudi tržaški slikarji. Prisotni so tako tisti, ki so upodabljali na prelomu 19. in 20. stoletja, kakor tudi oni, ki še dandanes služijo umetnosti.

V tem bogatem izboru slik spoznamo, kako je upodabljal «macchiaiolo» *Fattori*, videli bomo močni kolorizem južnjakov *Michettija* in *Mancinija*, naturalizem Benečana *Favretta*.

Posebna dvorana je namenjena portretrom, katere sta ustvarila tržaška slikarja *Umberto Veruda* in *Arturo Rietti*.

Se en tržaški slovenski slikar je prisoten v tej galeriji, namreč *Avgust Černigoj*. V portretu njegovega strica lahko spoznamo, kakšno je bilo pred leti Černigojevo umetniško izražanje. Kdor vidi to sliko in jo primerja z njegovimi najnovejšimi deli, lahko spozna, kolikšen prepad je med Černigojevim realizmom iz preteklih let ter abstraktnim izražanjem, v katerem se nam dandanes predstavlja.

Ignacio Zuloaga y Zabaleta — *Ciganka Lola* (olje)

V istem nadstropju se pri pogledu na 60 cm visoko skulpturo, prikazujočo kovača, spomnimo na našega znanca *Franceta Goršeta*, ki sedaj ustvarja v Združenih državah. V tem kipu je izražena vsa tista moč, po kateri se odlikujejo Goršetovi kipi.

Mp.

Geoffroy Henry J. — *Sestradanci* (olje)

WILLIAM PRESCOTT

Osvojitev Peruja

William Prescott je ameriški zgodovinar, ki je živel v prvi polovici preteklega stoletja. Po nesreči je oslepel na eno oko, sčasoma pa se mu je začel slabšati vid tudi na drugem očesu in je končno postal docela slep. Kakor je bil telesno prizadet in je moral živeti v temni sobi, da si je ohranil vsaj malo vida, tako je naraščal njegov spomin, na katerega se je moral opirati pri svojih monumentalnih delih. Napisal je večje število zgodovinskih knjig, med katerimi pa sta «Osvojitev Mehike» in «Osvojitev Peruja» njegovi najbolj znameniti deli. Kljub temu, da sta ti dve knjigi izšli prvikrat že pred stoletjem, sta še vedno med najbolj branimi deli ameriške literature. Prescott namreč ni suhoparen zgodovinar, temveč tudi pisatelj. Njegova dela zato niso znanstvene knjige, ki bi bralce utrujale, temveč na znanstveno ugotovljenih dejstvih v literarni obliki napisana zgodovinska dela. O Prescottovih odlikah in zanimivostih njegovega pisanja so se lahko prepričali tudi slovenski bralci, katerim je Cankarjeva založba že pred tremi leti posredovala v slovenskem prevodu njegovo knjigo «Osvojitev Mehike».

Tudi ta knjiga je prav tako zanimivo napisana kakor prva knjiga, ki jo pozna slovenski bralec. Kaj obravnava pisatelj, pove že naslov sam. Pisatelj opisuje zgodovino odkritij Peruja, te bogate južnoameriške države, in nasilja ter boje španskih zavojevalcev z zatiranimi domačini. Liku Fernanda Cortesa, ki smo ga poznali v knjigi «Osvojitev Mehike», se pridružuje v «Osvojitvi Peruja» nepozabno opisana podoba Francisa Pizarra, osvajalca Peruja in njegovega bojnega tovariša in poznejšega tekmeca Almagra, nadalje cele vrste junaških, lakomnih, brezmejno požrtvovalnih in prav tako brezmejno sebičnih vitezov, nazadnje pa edinstvena osebnost licenciata Gasca, ki s samo močjo razuma in naravno silo ukroti silake, pomiri razburkane duhove in vzpostavi v deželi red in mir.

Knjiga «Osvojitev Peruja» je razdeljena na pet delov, ki pa predstavljajo vsi enovito celoto. Polna je dramatične napetosti, ki bralca pritegne k branju in mu v prikupni, zanimivi obliki razgrne vso preteklost kolonizacije Južne Amerike.

Sl. Ru.

Kdo bo našel eliksir večne mladosti

Že od nekdaj si človek prizadeva podaljšati življenje

Že od nekdaj si človek prizadeva najti sredstvo, s katerim bi si podaljšal življenje. Saj so znane pripovedke o raznih napojih, kapljicah in praških, ki naj povrnejo starcu njegove moči.

Sen človeštva — večna mladost!

Zadobiti ponovno tiste sile, kot jih je imel v letih, ko mu je telo kipelo od energije, ko so mu sile, ki so bile v njem, razganjale prsi, ko ni videl nikjer nobene zapreke, ko je bilo vse tako lepo in prijetno. In ko so bili dnevi tako strašno dolgi! To si želi. A pri tem bi hotel ohraniti vse tiste prednosti, ki jih ima kot zrel človek, vse izkušnje, ki si jih je pridobil v življenju, znanje in spretnosti.

Tako je hotel Faust in tako so hoteli že v davni, davni dobi vsi tisti, ki so prodali svojo dušo hudobcu, da bi jim v zameno dal mladost.

Vojka Vojku pred in po 17-mesečnem zdravljenju, ko lahko že prilično naporno telovadi

Eliksir mladosti.

Seveda ni namen vseh znanstvenih raziskav in poskusov glede tega, podaljšati tako brezplodno življenje. Vsi, ki se s tem ukvarjajo, bodisi organizirano ali zasebno, iščejo tako sredstvo, ki naj podaljša človeku njegovo delovno sposobnost, ki naj staremu ali starajočemu se človeku povrne vse telesne in duševne moči, da bo še bolje kot mlad človek koristil skupnosti.

Vsa ta vprašanja so zavzela tak obseg, da so znanstveniki iz mnogih držav začeli sodelovati ter si izmenjavati svoje izkušnje in opažanja. Nastala je nova veda — gerontologija. Prav ta teden so imeli v Meranu svoj četrti kongres. Sodelovali so učenjaki iz 33 držav iz vseh delov sveta.

Veliko pozornost je vzbudil referat, ki ga je poslala romunska znanstvenica dr. Ana Arslan. V tem poročilu, ki je zelo obsirno, opisuje uspehe, ki so jih dosegli s poskusi v romunskem inštitutu endokrinologije in v gerontološkem inštitutu v Bukarešti. Zdi se, da je ta inštitut edini te vrste na svetu.

Poskusi romunskega akademika Parhona, začetnika zamisli zdravljenja starosti in raziskovanja vprašanja biologije starosti, so pokazala, da je moč z vplivanjem na žleze z notranjim izločevanjem podaljšati ali skrajšati življenje živali. Tako so videli, da se z odstranitvijo epifize pri miših njih življenje podaljša, če so pa obenem odstranili tudi ščitno in spolno žlezo, pa skrajša.

Na podlagi teh ugotovitev je akademik Parhon začel trditi, da je starost pravzaprav bolezen, ki se ne da samo ozdraviti, marveč tudi preprečiti. In so začeli svoje delo v inštitutu za gerontologijo. Znan je postal ta inštitut po gerontološkem kongresu lani v Baslu.

Leta 1951 so sprejeli v poseben internat inštituta 110 starcev. Začeli so jih zdraviti z novokainom. Novokain so takrat uporabljali samo za anestezijo pri nekih posebnih operacijah. Že kar prvo leto so dosegli lepe uspehe. Mnogi teh starcev, ki so se prej komaj premikali, so sedaj z lahkoto hodili, niso se jim več tresle roke. In tudi spomin se jim je izboljšal.

Po mnogih poskusih je gospa dr. Ana Arslanova skupno z dr. Parhonom sprejela l. 1951 na zdravljenje z novokainom 25 starcev.

«V dveh letih ni niti eden umrl, čeprav so bili v tej skupini starci med 60. in 92. letom, z resnimi okvarami srca, z arteriosklerozo in Parkinsonovo boleznijo.»

Dr. Arsanova pripoveduje dalje:

«91 let je imela Vojka Vojku, ko je prišla v inštitut. Vsa je bila sključena od bolezni in starosti. Koža ji je bila vsa nagubana, žile trde in razširjene in krvni pritisk visok. Koža je bila videti, kot da bi bila pokrita z luskinami, tako je bila suha. Roke so se ji trešle, lasje so bili popolnoma beli.

Sedaj ima Vojka že 97 let, a njen organizem se je čisto pomladil. Zredila se je za skoro pet kilogramov, krvni pritisk se je močno znižal in z lahkoto se pripogne. Zopet sliši, a šiva lahko brez naočnikov. Njena koža je lepa in čista, trepalnice so postale bolj temne. Sama skrbi za snago v sobi in tudi za svojo. Celo lasje so ji začeli zopet rasti. Zanimivo je, da so novi lasje vsi temne barve, a tretjina las, ki so bili prej sivi, je postala temna.

Ali 109-letni Persek Margosijan, ki je najstarejši pacient. Ko je prišel v inštitut, je bilo njegovo stanje obupno. Tudi on je bil ves siv, sključen, roke so se mu tresle, koža je bila skoro črna, govoril je s tihim in drhtečim glasom in ničesar se ni spominjal. Niti iz sobe ni hotel iti sam. Kdor ga vidi sedaj, po treh letih zdravljenja, ko se sprehaja po vrtu inštituta in okolici, ne bi verjel, da ima toliko let in da je to isti človek. Dobil je zopet take lase kot jih je imel v mladih letih, a barva kože je zopet svetla.»

To je zdravljenje z novokainom. Že 125 bolnikov zdravijo z njim. Poleg tega pa so začeli v Romuniji v večjem obsegu z zdravljenjem starosti. 2500 oseb se zdravi ambulantno, med temi je dobrih 1000 oseb med 45. in 50. letom, ki jih opazujejo in zdravijo z novokainom. Dvanajst doz injekcij dobi vsak, potem pa se po krajšem presledku zdravljenje nadaljuje.

«Funkcionalno staranje živčevja povzroča staranje organizma. Če se nam bo posrečilo vplivati na živčevje, bomo kaj lahko vplivali tudi na organizem in s tem bomo dosegli podaljšanje življenja. Domnevamo, da vpliva novokain neposredno na živčevje, urejuje ravnotežje endokrinih žlez. Razen tega pa vpliva novokain na proces staranja še drugače. Z novokainom smo dosegli povečanje množine vitamina N2, kar preprečuje neke kemične procese v organizmu. Z novokainom se poveča množina nekih snovi v črevesju, ki povečajo moč mišic in sposobnost za duševno delo. Da bi podčrtala vitaminsko delovanje novokaina, sem predlagala, da se mu da ime vitamin N3.» Tako je končala Ana Arslanova.

Seveda niso še vsi prepričani, da bo moč te izkušnje uporabiti prav povsod. Zlasti zaradi tega, ker se je izkazalo, da je bil največji uspeh dosežen pri zdravljenju pacientov med 40. in 50. letom. Večina meni, da ni moč preprečiti staranja. Akademik Parhon pa ne misli tako.

Komu se bo torej posrečilo najti «eliksir večne mladosti»?

S. A.

Čudovito življenje izumitelja Thomasa Alve Edisona

Menda ni nikogar med nami, ki ne bi vedel za slovitega ameriškega izumitelja Edisona. On je oče električne žarnice, ustvaritelj predhodnika današnjega gramofona in izumitelj mnogih drugih tehničnih pridobitev na področju elektrotehnike. S svojim izumiteljskim delom si je Thomas Alva Edison v kulturni zgodovini človeštva postavil večen spomenik.

* * *

Edison je že v najmlajših letih kazal veliko nadarjenost in smisel za opazovanje ter željo po ustvarjanju. Le eden je smatral mladega Tomaža za manjvrednega. To je bil njegov učitelj. Nenehno je obupaval nad njegovim znanjem in ko si je ustvaril trdno prepričanje, da deček ne more slediti pouku, je nasvetoval njegovim staršem, naj vzamejo sina iz šole. In tako se je tudi zgodilo. Mali in drobni Edison je zapustil šolske klopi ter ostal na svojem domu.

Zanj se je pričelo novo življenje. Mati mu je nudila skromen pouk, toda njeno znanje mu ni zadostovalo. Hotel je vedeti mnogo več, kakor so tedaj učili mladino v šoli. Zelo so mu bili pri srcu kemijski poskusi in zato je ves svoj prosti čas posvetil kemiji. Nekoč je mali Edison hotel spustiti v zrak svojega tovariša prav tako, kakor da ta prijatelj zanj ni nič drugega kakor balon. Dal je tovarišu pojesti veliko porcijo penečih se praškov, katere je ta še zalil s krepkim požirkom vode. Mali Edison si je predstavljal, da bodo v trebuhu nastali plini dvignili prijatelja v zrak. Namesto da bi splaval proti nebu, se je Edisonov tovariš stokajoč od trebušnih bolečin zgrudil na travo...

Svoje prve poskuse je Edison delal v kleti, kjer si je v primernem kotičku uredil svoj kemijski laboratorij. Dan za dnem je s svojimi kemikalijami zasmrajeval vso okolico. Toda nekega dne se je mati naveličala smrdečih plinov in sinu «znanstveno delo» prepovedala.

Mladi Edison ni obupal. Od hiše do hiše je prodajal očetove vrtne pridelke. S prihranki si je svoj novi laboratorij uredil v tovornem vagonu, kupil pa si je tudi tiskarski stroj, s katerim je tiskal svoj časopis, ki ga je nazval «Weekly Herald» ali «Tedenski glasnik». Medtem ko je vlak vozil iz kraja v kraj, je bil 15-letni Edison istočasno kemik, novinar, urednik, tiskar in izdajatelj prvega, v drvečem vlaku tiskanega časopisa.

To so bili za Edisona blaženi časi. A kakor vsake lepe stvari, je bilo tudi tega prijetnega življenja kmalu konec. Nekega dne je namreč padel Edisonu fosfor na tla vagona. Zagorel je. Kmalu je bil ves vagon v plamenu. Zdaj je tudi uslužnega železničarja minilo potrpljenje. Ustavil je vlak, vrgel Edisonove stekleničke s kemikalijami in vso drugo ropotijo ven na Michigansko polje, mladega znanstvenika pa je s krepko brco in zaušnico pognal z vlaka...

Zaušnica je bila močna, tako močna, da je zaradi njenih posledic Edison oglušel. Bil je zopet na cesti, brez sredstev, a vendar poln zaupanja v samega sebe.

* * *

Nastopilo je novo življenje. Spočetka se je moral boriti z velikimi neprilikami, toda njegova pot je šla naglo navzgor. Svet je kmalu zvedel za Edisona in njegove izume in jih odkupoval za težke denarje. Iz dečka, ki ga je učitelj imel za nenadarjenega, je zrastel slavni izumitelj!

* * *

Poleg tega, da je Edison s svojimi izumi pripomogel k blagostanju in ugodju vsega človeštva, je z izumiteljskim darom tudi sebi olajšal življenje. O tem nas bo poučila naslednja zgodbica.

Edison je imel zase prikupno hišico na podeželju. Tja se je zatekal, da je lahko v miru reševal razne tehnične uganke. Okoli hiše se je raztezal prostran vrt, ki ga je omejevala velika ograja.

Nekega dne je prišel k Edisonu na obisk neki njegov prijatelj. Ta se ni mogel načuditi, da se vrtna vrata odpirajo le z veliko težavo. Kakor hitro sta si moža segla v roke, je rekel gost Edisonu:

«Dragi Tomaž, kar krepko sem se spotil, da sem odprl vrata tvojega vrta. Mar kljub svojemu veselju do mehanike nimaš pri hiši niti toliko olja, da bi z njim namazal tečaje vrtnih vrat?»

Pri teh besedah se je Edison prisrčno nasmejal:

«To ne bo držalo,» je dejal. «Pojdi z menoj na vrt in videl boš, kaj je na stvari.»

Edison je gosta spremil k onim vratom. Tu mu je pokazal žico, ki je bila od vrat speljana proti vrtu.

«Ali vidiš,» mu je rekel. «Ta žica je del svojevrstne naprave. Kdorkoli odpre vrata, da bi stopil na moj vrt, dvigne pri odpiranju vrat s svojo silo iz vodnjaka posodo, v kateri je sto litrov vode.»

* * *

Edison pa ni bil le iznajdljiv, temveč tudi zelo raztresen. Pač zato, ker je izrabil vsako priliko, da premišlja o svojih problemih. In to, če je bil sam ali pa v družbi.

Nekoč je bila Edisonova raztresenost vzrok neprijetnega dogodka o priliki neke družabne zabave. Po svojem starem običaju je Edison tudi ob tej priliki kadil pipo in spuščal iz nje goste oblake dima. Kakor vselej, so ga tudi pri tej zabavi obkrožile dame in ga obsipavale z vsemi mogočimi vprašanji.

Medtem ko je bil ves zamišljen, se mu je tleči tobak dvignil nad rob pipe. Potisniti ga je bilo treba s posebnim tlačilcem v pipo. Pomislite, kakšno začudenje je nastalo v dvorani, ko je neka, ob Edisonu stoječa dama nenadoma kriknila od bolečine. Kaj se je vendar zgodilo?

Misleč, da ima v rok. tlačilec za pipo, je razmišljeni Edison pritisnil na tobakovo žerjavico prst dame, ki mu je stala najbliže...

In še ena zgodba o Edisonovi raztresenosti.

Ko se je Edison nekoč vrnil z daljšega potovanja, je tožil svoji ženi, da čuti precejšnjo slabost in vrtoglavico. Rekel je, da je krivo to, ker med potovanjem ni gledal v smer vožnje, temveč je sedel s hrbtom proti lokomotivi.

«Toda zakaj nisi prosil sopotnika, ki je sedel nasproti tebe, da bi zamenjal prostor s teboj?» ga je vprašala skrbna žena.

In modri, toda raztreseni Edison je odgovoril:

«Ni bilo mogoče. Bil sem sam v kupeju...»

* * *

O Edisonovem delu nam tolmači 2500 beležnic, katerih vsaka obsega 300 strani. Na patentnem uradu pa je registriranih 1079 Edisonovih izumov.

Ne znamo vam pa povedati, koliko anekdot o življenju tega slavnega izumitelja kroži širom po svetu.

Mp

Thomas Alva Edison fotografiran poleg svojega fonografa, katerega je izumil leta 1877. Takrat je izumitelj imel 30 let

Kar 88 ameriških vojaških blagajn je izpraznil vlomilec-gentleman

Zapadnonemški vlomilec Karl V. Erbert se je skušal maščevati za krivico, ki mu jo je naredil neki ameriški narednik na ta način, da je vneto praznil ameriške vojaške blagajne in pri tem «zaslužil» okrog 200.000 dolarjev (več kot 125 milij. lir). Po prestani kazni bi rad postal policist

V Frankfurtu je nedavno porotno sodišče obsodilo na šest let zapora 36-letnega Karla Viktorja Erberta, odličnega vlomilca, ki je bil v zadnjem času pravo strašilo ameriških vojaških blagajn v Zapadni Nemčiji. V svoji obrambni izjavi je Erbert dejal, da ni hotel s svojim delovanjem škoditi nikomur, in da se je hotel le maščevati za obsodbo, ki mu je bila po krivici prisojena pred nekaj leti.

Med vojno je Erbert služil pri padalcih, bil je na raznih evropskih bojiščih in v vojskovanju se je tudi izkazal kot drzen vojak, ki je vestno ubogal ukaze svojih nadrejenih. Posledice vojne so v Nemčiji spremenile usodo milijonov ljudi; razdelitev države, priključitev obširnih pokrajin Poljski, izključitev Nemcev iz Češkoslovaške so povzročile tako preseljevanje in zmešnjavo, ki še danes ni urejena. Med te milijone je spadal tudi Erbert. Po dolgem tavanju se je odločil za bivanje v Kasselu, kjer se je najprej bavil z različnimi posli, nato pa je v lastni režiji pričel izdelovati turistične prikolice. Kje pa naj bi našel svoje kliente? Nemčija je bila razdejana, ljudje so mislili zgolj na hrano in obleko, o turizmu ni bilo govora. Erbert pa je bil precej podjeten in je našel svoje kliente med ameriškimi vojaki, s katerimi je tudi napravil mastne zaslužke.

Leta 1949 mu je neki ameriški narednik kupil takko prikolico, a ker ni imel trenutno denarja na razpolago, mu je izročil tri fotoaparate, katere pa je Erbert — ki je narednika poznal — vrnil že naslednjega dne. Po tem dogodku pa narednika ni bilo več na spregled. Erbert je moledoval za svoj denar, a ga ni mogel dobiti. Zaradi tega je vlomil v narednikovo stanovanje, vzel tri fotoaparate, a pri tem ga je narednik zasačil in ga prijavil oblastem zaradi vloma in tatvine. Nemško sodišče je obsodilo Erberta na dve leti zapora, ki ga je ta preživel kot knjižničar v zaporu Stadelheim. Tu si je Erbert pridobil obširno kulturo, a ta kultura ni bila samo humanistična: bila je tudi kriminološka. V knjižnici je vneto študiral odlično tovrstno delo, ki ga je napisal mož, ki se je precej spoznal na vlome.

Ko je bil izpuščen na svobodo, je Erbert nekaj časa delal pošteno delo, a s skritimi nameni. Delal je namreč pri nekem kovaču, a samo toliko časa, da si je sam izdelal v prostih urah orodje, ki bi mu služilo pri svojem novem poslu. In to orodje je bilo perfektno, ker se je medtem Erbertovo znanje obogatilo z branjem novih «strokovnih» del.

Sklenil je bil že v zaporu, da se bo maščeval za krivično obsodbo, a ne proti Nemcem, ki so ga obsodili, marveč proti Američanom, ki so povzročili njegovo obsodbo. In to na tak način, da bi trpela le ameriška država, ne pa posamezniki. Sklenil je torej, da bo napadal ameriške vojaške blagajne.

Pričel je torej svoje novo delo in ker so bile ameriške blagajne vedno polne, je bil tudi njegov «zaslužek» precej masten. Navadil se je še finega vedenja in podnevi ali pa zvečer v kakšnem nočnem lokalu so ga vsi imeli za sina kakega velikega industrialca, lepo vzgojenega in polnega denarja. Ker je dobro znal angleško, je bil vedno v družbi z ameriškimi oficirji in vojaki, v vseh mestih, kjer so bili ti nastanjeni, tako v Muenchenu kot v Heidelbergu ali v Frankfurtu, in je na tak način prišel do dragocenih informacij, ki so mu služile pri njegovem poslu.

Ker je točno poznal ves ustroj ameriškega vojaškega aparata in tudi lastnosti posameznih stražarjev — delal je namreč s pravo nemško metodiko — je kmalu izpraznil precej blagajn v Muenchenu. Stvar je seveda postala nekam preveč sumljiva, ameriška vojaška oblast je pričela zasledovati svoje civilne uradnike, a brez vsakega uspeha. Medtem pa so bile izpraznjene tudi nekatere blagajne v Frankfurtu in v drugih mestih.

Kako je Erbert iskal svoje žrtve? Enkrat je v predmestju Frankfurta ustavil nekega ameriškega oficirja in ga prosil, naj ga pelje v mesto, ker je njegov avto pokvarjen. Med dvema se je ustvarilo prijateljstvo in Erbert je spoznal vse varnostne priprave v ameriškem poveljstvu. Ko je neki večer hotel vlomiti, je na žalost videl, da straži njegov prijatelj-oficir, in je zato vlom opustil, vsaj za tisti dan. Izvršil pa ga je perfektno naslednji dan. Enkrat pa je prišel v prostore ameriškega poveljstva v večernih urah preoblečen v električarja in skoro pred nosom ameriških stražarjev izpraznil blagajno.

Vojaška policija je dognala po dolgem času, da so bili vsi vlomi izvršeni od ene in iste osebe. Preiskovati zadevo je pričela tudi nemška policija, ki je iskala krivca med znanimi vlomilci, a Erbert je delal čisto sam in policija ni dognala čisto nič; nove blagajne so se morale vdati neznanemu vlomilcu, ki je že postal slaven zaradi bučne propagande, ki mu jo je delalo časopisje.

Od časa do časa pa je tudi njemu ušla kaka beseda in nekega dne je bila v Kasselu policija obveščena, da bodo skušali tisti večer izprazniti vojaško blagajno. Policija je zastražila poslopje, dva ameriška policista sta se skrila v sobo poleg one, v kateri je bila blagajna. Slišali so vlomilca priti v sobo, a ukaz je bil počakati, da opravi svoj posel, tako da bo mogoče dognati, ali je on izpraznil vse ostale blagajne. V resnici je Erbert že pričel svoje delo, a po desetih minutah se je tiho in uspešno oddaljil. Pozneje je sodnikom dejal, da je tisti večer čutil, da ga opazujejo in da je zaradi tega upustil svoj podvig.

Oblast je razpisala na njegovo glavo 10.000 mark nagrade in ta vsota bi prišla prav nekomu: Johann Mayer iz Kassela je od časa do časa izdeloval za Erberta posebne vlomilne priprave in ta Mayer je Erberta naznanil oblastem. Erberta so aretirali, ko se je vračal od nekega vloma. Mayer pa ni dobil obljubljene nagrade, ampak «le» šest mesecev zapora, ker je pomagal Erbertu pri njegovem nečednem poslu.

Proces je dognal, da je Erbert izpraznil nič manj kot 88 vojaških blagajn in da se je pri tem okoristil za 200.000 dolarjev (več kot 125 milijonov lir). Erbert je priznal vlome, a se je branil s tem, da ni hotel nič slabega osebam, ker da je vedno delal neoborožen. Dejal je tudi, da ni bilo orožje potrebno, češ da je bilo dovolj zmešati pojme ameriškim stražarjem, ki da so bili zelo naivni. Vendar pa moramo priznati, da je Erbert imel tudi preceišnjo srečo, ker je poleg drugega prevozil več kot 100.000 kilometrov po nemških avtostradah, ne da bi se kdaj ponesrečil in ne da bi ga bila policija ustavila: ni imel namreč voznega dovoljenja.

Erbert se je med procesom vedel zelo dostojno in je od časa do časa pripomogel k dobremu razpoloženju na procesu samem. Ko mu je bila obsodba izrečena, so branilci vložili priziv, češ da bi morala biti kazen manjša, ker je delal le proti ameriški državi, ne pa proti nemškemu imetju. Ko so ga po končanem procesu novinarji vprašali, kaj misli početi po odsluženi kazni, je Erbert dejal, da bi se rad prijavil v vrste policije in da bi se posvetil borbi proti vlomilcem železnih blagajn. Policija ima verjetno svoje pomisleke, čeprav je policijski direktor iz Frankfurta dejal, da je Erbert najbolj simpatičen vlomilec, kar jih je bilo v Nemčiji v zadnjih dvajsetih letih.

MW

Ali se je komaj prebudila? Ne! Le pozira kot modei članom umetniškega kluba v Berlyju

Michele Prisco:

Nedeljska novoporočenca

3.

(Prevedla M. Samsa)

Kot človek, ki se na te stvari spozna, je pokazal prodajalki v Scaturchiju, katere kolače v stekleni omarici naj mu zavije.

«Tri sfogliatelle, dva boba, dve zuppetti, eno cassatino, eno delizioso in eno santaroso. Boba posebej in poglejte, da bosta dobro navlažena.»

Ermelinda bi bila najrajši hotela, da bi bili kolači vsi enaki, ker tako bi se izognili prepirom pri mizi. Toda vedela je, kako je Armando užival, ko je po kosilu odprl zavitek in si na podstavku iz lepenke ogledoval različne vrste kolačev. Samo to je rekla:

«Zavoj z boboma mi daj, da ga sama ponesem.»

Skrbno ji je priporočal, naj pazi, da ji rum ne odteče. Toda na pragu trgovine sta postala in si še vedno oporekala. Sedaj je deževalo. Izpod sivega neba je šel lahek, topel in skoraj prisiljen dež. Bil je dovolj gost, da je zmočil tlak in da je neobčuteno kot dih razrahljal zemljo. Megle so obkrožile stolp sredi trga in nekam čudovito je postal podoben monštranci ali pa tistim gorečim štrenam viečenega sladkorja, omotanega okoli lesene palice. Z nekega žleba nad njunima glavama je padla deževna kaplja in se z zvenečim in močnim glasom odbila od modrega papirja, v katerem so bili zaviti kolači. Armando je potegnil ženo za roko.

«Zakrij se bolje in pazi na zavoj. Samo še dežja je manjkalo, da se dopolni dan.»

Pogledala ga je z očmi, ki so se pripravljale na jok, in tokrat se ni mogla več zadržati, da ne bi rekla:

«Torej si se pokesal»

«Zoprno mi je, ker je v nepravem času, to je vse.»

Kakor v tolažbo je šla s pogledom po zunanjem žepu Armandovih hlač. Da, pod suknjo je bil nabrekel. In tedaj je skoraj vabeče rekla:

«Poskušala bi hoditi ob zidu? Ne dežuje močno.»

Zavihal si je ovratnik pri suknjiču.

«Pa poskusiva.»

Tako sta hodila drug za drugim tik starega, mrkega zidovja ob dolgi cesti, v gosjem redu skupno z drugimi ljudmi, ki se jim je prav tako mudilo domov.

Ker se je zaradi dežja jelo temniti, so doma pri Ermelindi že prižgali luč. Miza je bila pripravljena. Ob nedeljah, ko je bila vsa družina zbrana, ni bilo za vse prostora, trije Assuntini otroci so morali jesti na postelji, sede in s krožniki na kolenih. Ko sta prišla, je rekel Vicenzo:

«Tu je prostor tudi za mlada dva. Sta se kaj zmočila? Dež prinaša srečo.»

Armando je odložil zavoj s kolači. Zapognil si je nazaj ovratnik pri suknjiču in poiskal v žepu svoj glavniček, stopil k ogledalu nad predalnikom in si popravil lase.

«Nama ne,» je mirno odgovoril, «naju niti dež ne mara.»

Svak se je smejal. Preko prazničnih hlač je nosil pižamo iz umetne svile z modrimi in rumenimi črtami.

«Danes je Armando dobre volje,» je pripomnil.

«Eh,» je rekla tašča, «bo vsaj tudi nas spravil v dobro voljo.»

«Nekaj kolačev sem si dovolil prinesti,» je rekel Armando.

«Eh, čemu se tako nadleguješ? Assunta, če ne režeš več makaronov, vzemi zavitek in ga postavi na predalnik.»

«Ne, hvala, bom že sam,» je rekel Armando. «Upam, da jih dež ni zmečkal.» Nato se je obrnil k svaku: «Torej bova naredila danes tisto trinajstico?»

Vicenzo je visoko dvignil roko, kakor da bi se hotel zaroteti.

«Neka neumna srečka je in morda bo dobra.»

Armando si je pomel roke.

«Nocoj bomo torej milijonarji.»

«Da, da, milijonarji!» je rekla tašča.

Ermelinda je šla za pregrajo. Težko je poslušala pogovor, se sklanjala nad zadnjim predalom v omari in v naglici kot tatica jemala iz njega svoje stvari: nočno srajco iz najlona, z rumenimi čipkami okrog vratu, dve prevleki za blazino, ne-

KRIŽANKA

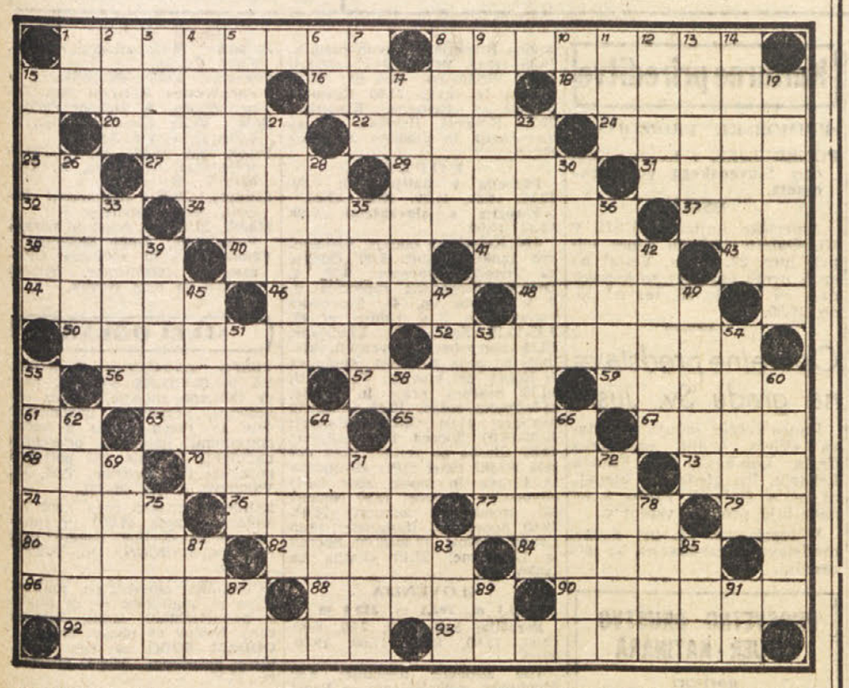

Besede pomenijo:

VODORAVNO: 1. proslavljanje, časčenje; 8. puščavska popotna družba; 15. prevleka iz maže; 16. nasilno odvzemam; 18. bajeslovna morska deklica, ki je s svojim petjem vabila k sebi mornarje in jim potem raztrgala; 20. vrsta igre s kartami; 22. vrsta lova; 24. planjava; 25. del kolesa; 27. manseta; tudi dan, ko sodišče razpravlja; 29. velika afriška pokrajina; 31. položiti, storiti, reči, 32. pogosta knjižna kratica; 34. etnograf; 37. glasbeni pojem; 38. grški bog ljubezni; 40. slabost, bolezen; 41. sorodnik; 43. osebni zaimek; 44. kislo kobilje mleko; 46. rastlina grenkega okusa; 48. majhen rep; 50. enakost; 52. član visoke znanstvene ustanove; 56. rasni mešanec; 57. račun, obračun; 59. strmina, vzpetina; 61. enaki črki, 63. gradbeni delovodja; 65. kemična prvina; 67. mesto v ZSSR; 68. filmski režiser, Čeh po rodu, ki prav te dni snema v Ljubljani nov slovenski film; 70. snov, ki spreminja hitrost kemične reakcije, a se pri tem sama ne spremeni; 73. malovredna, neumetniška stvar; 74. država v Aziji; 76. pripadnik evropskega naroda; 77. otmem; 79. medmet; 80. novost; 82. majhen rak; 84. del dneva; 86. gizdalin; 88. brez odlašanja, naglo; 90. grda, neprivlačna; 92. dvigalna ročica; 93. naselje na Tržaškem.

NAVPIČNO: 1. okrajšava za srednji; 2. premikanje skozi zrak; 3. mesto v Jordaniji; 4. goljufan; 5. obdelan s plugom; 6. znak za erbij; 7. prometno sredstvo; 8. model; 9 junak srednjeveških romanov, 10. za pol tona nižji glas od a; 11. kjer voda vre iz zemlje; 12. mesto v Romuniji; 13. ne znam; 14. raztelesovalec; 15. naselje na Tržaškem; 17. ki se pasejo ali ki pasejo; 19. surovina za izdelovanje barv; 21. domači učitelj, soponavljalec; 23. teroriziranje, preplašitev; 26. življenju nevarna snov; 28. nebesni pojav; 30. neurejenost, kaos; 33. potujem; 35. tuja valutna enota; 36. otok v Sredozemskem morju; 39. gosta sladkorna raztopina; 42. dišava; 45. močan človek, orjak; 47. kar je napeljano; 49. turška pipa; 51. obredna obleka; 53. madžarski ministrski predsednik; 54. čaša z nogo; 55. naselje na Tržaškem; 58. daljša pot, ki ne gre naravnost; 60. šaki za lov rakov; 62. gesla; 64. z velikimi rameni; 66. strižene, žete; 69. moško ime; 71. pridelovalec čebule (na Ptujskem polju); 72. ječmenček s fizolom; 75. nekdaj nevarne bolezni; 78. drobirji, plazovi drobnega kamenja; 81. malo po koroško; 83. čop, šop; 85. stvar, zadeva; 87. predlog; 89. začetnici imena in priimka slovenskega političnega delavca, ki je danes predsednik Glavnega odbora sindikatov Slovenije; 91. grška črka.

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

VODORAVNO: *1. Gruden, 7. Boršt, 11. Rubens, 17. rabutar, 19. kot, 20. Tomažek, 21. oz., 22. Rodopi, 24. oseben, 26. Zr, 27. por, 30. samosprožen, 31. pač, 32. Aron, 34. vel, 35. lak, 36. vode, 37. Dakar, 39. ledenik, 42. teden, 43. anoden, 45. mesec. 46. pet sto. 47. devetintrideset, 48. števen, 50. zalet, 51. garant, 54. kalen, 55. tiradar, 57. navor, 58. omen, 59. tor, 60. tuš, 62. nega, 63. dac, 64. somatološko, 68. kop, 69. Ir, 70. Panama, 71. Ararat, 73. ma, 74. Timofej, 76. cin, 78. rozeten, 80. imetek. 81. Devin. 82. bežati.*

NAVPIČNO: *1. Gropada, 2. razoran, 3. Ub, 4. dur, 5. etos, 6. nadav, 8. okis, 9. ro, 10. štor 11. robek, 12. umen, 13. ban, 14. ež, 15. nezadet, 16. skrčeno, 18. Romel, 20. težak, 23. polemiziram, 25. solicitator, 28. rokodelec, 30. prestlano, 31. podstavek, 33. nadeven, 36. veteran, 38. reven, 40. denar, 41. nered, 42. tesan, 44. Nen, 46. Peg, 48. škoditi, 49. tamarim, 52. nogomet, 53. Trapani, 55. Tomaj, 56. rušar, 59. Tonek, 61. škrob, 64. safe, 65. tace, 66. lani, 67. oaze, 70. pot, 72. TEZ, 75. me, 77. IV, 79. ta.*

Ficko piše

Dragi pri Morski!

Zdaj, ko ni več tako grozno Vroče, sem prišel od tete domov. Maje blo lepše tam. Več zraka in več skakanja jeblo. Ma zdaj se hodim kopat inse pelam vsak dan ses tram Vajem v bar Kolo. Tam je narlepše. Tolko je Kopalcov in Kopalk. Ma zdaj ne pustijo, dabi Kopalke ble preveč slečene. Morjo bit oblečene od Vrata do tam, ko se začnejo Noge. Tista, ki ne uboga, dobi Multo. E, lani so ble Kopalke bol Lepe, koso imele biki ne!

Anka Pika se hodi z nami kopat. In ima tudi tako obleko. Samo kaj je nuca ona tako obleko, kopa nima nič za po krivat! Si zaveže tisti konjski Rjep, inje cel dan v vodi. Maje vseglih pridna ta Pika. Je rekla, da znan tako lepo migat z Uhmi inda je to in Teresantno. Zdaj ne znam, če je to dobro ali slabo. Mise gremo kopat na Skoje, čene morejo bit mulate posebej in mule posebej. In kdo se bo ses tistmi Bupci tam peštal!

Vsak dan se trikrat kopam: zjutraj kose pelem s tram Vajem v bar Kolo, potem na Skojah, in popoldan, kose pelamo ses tram Vajem ses bar Kole. Tolko nas je v tistem tram Vaju!

Danes pa bomo šli ses Tonatam Sapo in šantlo Tonco in Guštatam u Sežano. Tam bojo pri Redili Spomenik za Padle proti fašistom. Tone Sapa je rekel, dabo tam danes forte dosti Krašovcov in bojo prišli ses Kopra in Istre in ses Gorice. «Samo ne zastopim, zakaj niso napravli to Spomenik ses kraškega kamna. Je spomenik Krašovcam? Je spomenik borbe za zapodit Tujce ses Krasa? Je spomenik na Krasu? Zakaj ni pole več kraškega kamna na spomeniku? To bi imelo velik pomen. Ma naj bo zdaj! Kar je, je! Tudi tak ima soj Pomen!» Ta Tone Sapa zmerom kaj kri Tizira. Tonca je rekla, da pride to zavol tega, ker on na vse take stvari pomisli, in ki muje vse to: naša Domačija, naši Kraji, naši Ludje strašno pri Srcu, in ga jezi, če rihtajo take reči Ludje, ki nič vsega tega ne znajo, ki se ne brigajo ne za to, če bo to kaj nucalo Ludem, ne zato, če ima kak Pomen na tisto, kar jeblo poprej. Nečko na hitro nekaj napravjo, in pravjo, da je dobro. Tako je povedala Tonca od Toneta Sape.

Morbit bom videl tudi na Tašo danes v Sežani! E, če jo bom videl, jo ne bom nanka po Gledal! Naj zna, da sem Jezen in da tako ni prov, kot ona dela! Nanka po Gledo! jo nebom!

Gušto je po Vedal, da so v Gorici od 23 samo dva spustili za Učenika. Vsi drugi bojo morali delat še enkrat Jeseni. In da je prov, zakaj pase niso učili latinsko. Saj bi morali znat, da je za enga Učenika v Slovenski Vasi narbol Važno, da zna Latinsko. Če tega nezna, kako bo učil računat in pisat in Slovnico in Petje. Ne, Latinsko je res Forte Važno. Samo škoda, daso še tista dva spustili, ko dahi jih pustili za seme.

Te pozdravla

Ficko.

Obisk

Jane je zavpila na vse grlo in planila iz kuhinje v sobo. James je nejevoljno pogledal izza svojega časopisa, ki ga je vedno bral pri kosilu. «Kaj je že sp...?» Beseda mu je obtičala v grlu, kajti skozi vrata se je najprej pokazala griva, nato pa cela glava odraslega leva.

James je spustil list in se kot ščuka pognal na mizo, od tam pa na knjižno omaro. Lev je počasi koračil po sobi in se radovedno ogledoval.

«Pomagaj mi vendar!» je vpila Jane, mož pa jo je mukoma vlekel na omaro. Niti za trenutek ni izpustil vsiljivca iz oči. «Daj že vendar!» je silil ženo.

Jane se je tresla kot šiba na vodi. «Kaj bova zdaj?» je onemoglo iztisnila iz sebe. «Ali misliš, da ne bo mogel za nama?»

James je mrzlično preudarjal, lev pa je počasi prihajal bliže. Jamesu je postal ovratnik iznenada premajhen, Jane pa je tiho ihtela.

«Jo že imam!» je rekel James, legel na trebuh in iztegnil roko do telefona. Oba sta od strahu potila krvavi pot.

«Kaj boš naredil, James?» je vprašala Jane.

«V cirkus bom telefoniral bodo že prišli ponj.»

Jane je olajšano vzdihnila.

James je povprašal v cirkus, a so mu odgovorili, da jim ne manjka nobena žival.

Ves iz sebe je spustil slušalko. Lev je šaril okoli mize.

«Kaj pa zdaj?» je vprašala Jane, James pa je samo skomignil z rameni.

Strmela sta v leva. Bil je lepa žival.

«Živalski vrt!» je zavpila Jane. James je poiskal številko in govoril.

Ne, tam sploh nimajo levov, samo tigre in leoparde, teh pa jim nobeden ne manjka.

James se je pogreznil vase. Ves zmeden je buljil v lepo zver, ki si je oblizovala gobec in nosnice.

«Na pomoč, na pomoč!» je zavpila Jane. Živci so ji odpovedali.

«Le kaj naj storim?» se je vpraševal James. «Seveda, šerifa bom poklical. Ta bo že vedel, kaj in kako.»

Ničesar ni vedel. Se sanja se mu ne, čigav naj bi bil lev. Nihče ni ničesar sporočil. Ves besen je James vrgel slušalko na vilice.

«Kaj je rekel?» je bila Jane vsa v solzah.

James si je z rokavom obrisal s čela potne srage in je v obupu skoraj posmehljivo odgovoril:

«Kaj je rekel? Za sedaj še ničesar ne ve in da ga lahko kar obdriža, če se nihče ne javi.»

C. B.

PREKLETA REKA

(Nadaljevanje prihodnjič)

Za smeh in dobro voljo

RACUN

«Mar ni ta klobuk čudovit?» vpraša mlada žena žarečega obraza.

«Že spet klobuk!» vzklikne mož in jo prestrašeno pogleda.

«Pomisli, dragec, saj nisem plačala zanj niti dinarja.»

«Kdo pa ti bo to verjel?»

«Kar poglej, ta klobuk je bil pred nekaj tedni razstavljen v izložbi in na listku je bilo napisano, da stane 500 din. Danes pa sem prišla mimo in videla, da stane samo 250 din. In za 250 din, ki sem jih medtem prihranila, sem ga kupila.»

ČEMU?

Tramvaj je nabito poln: «Kdo pa od zadaj tako pritiska?» pravi žena, ki se čisto spredaj brani pritiska za njo stoječih potnikov. Iz ozadja ji odgovori moški glas: «Gospa, saj bi bilo brez pomena, če bi vam povedal svoje ime, ker me tako ali tako ne poznate.»

EKSISTENCIALIZEM

Sodnik vrhovnega londonskega policijskega sodišča je vprašal nekega obtoženca: «In kaj je vaš življenjski poklic?»

«Živeti, gospod sodnik,» je odgovoril obtoženec.

ZNANOST

Neki ameriški zvezdoslovec je v predavanju trdil, da moč sonca polagoma pojema in da bo čez 80 milijonov let povsem izčrpano.

«Koliko let bo trajalo to, pravite?» je zaklical nekdo med poslušalci

«Osemdeset milijonov.»

«Ah, jaz sem pa že mislil, da se bo to zgodilo že v 8 milijonih let,» je dejal glas iz občinstva potolaženo.

HOROSKOP

VELJAVEN OD 22. DO 28. JULIJA

Oven (od 21. 3. do 20. 4.) V četrtek nevarnost prepira z ljubljeno osebo ali dobrim prijateljem. V soboto nepričakovana srečanja. Teden kaže dobro na delovnem področju in če imate kakšne nezaključene posle, jih skušajte zaključiti.

Bik (od 21. 4. do 20. 5.) Ta teden vam bo prinesel precej sprememb. Sprejeli boste neko važno odločitev, ki lahko odločilno vpliva na vaše nadaljnje življenje. Ni izključeno, da boste morali na daljše potovanje, ki vam bo precej koristilo.

Dvojčka (od 21. 5. do 20. 6.) Ne pozabite, da se je treba za pridobitev miru včasih močno boriti. Upoštevajte to, in spet bo v vašem srcu zavladal mir. Ne spuščajte se v malenkosti, temveč načnite stvar pri jedru. V nedeljo nekaj sprememb.

Rak (od 21. 6. do 22. 7.) Uspelo vam bo prepričati zainteresirane o pravilnosti vašega stališča do neke važne zadeve. Novice iz tujine. Skušajte se izogniti diskusijam, ki vam lahko samo škodujejo. Sreča v ljubezni in na delovnem področju.

Lev (od 23. 7. do 22. 8.) Spoznali boste osebo, ki bo v bodočnosti za vas mnogo pomenila. V rokah imate orožje, ki vas lahko popelje do cilja. Uporabite ga, a previdno, da se z njim ne boste sami opekli. Nepričakovane novice iz tujine.

Devica (od 23. 8. do 22. 9.) Teden ne kaže nič dobro. Zapomnite si, da je pesimizem odveč, kajti za oblaki pride vedno sonce. Vztrajajte na vašem stališču, kajti prej ali slej boste zmagali. Upoštevajte nasvete ljubljene osebe. Pismo ali obisk.

Tehtnica (od 23. 9. do 22. 10.) Ljubosumnost ni odlika vašega značaja. Upoštevajte to in se temu primerno ravnajte. Sreča vam je mila v ljubezni, ne toliko na delovnem področju, kjer boste morali premostiti marsikatero zapreko. Potovanje.

Škorpijon (od 23. 10. do 21. 11.) Za dosego vašega ljubezenskega cilja se boste morali še močno boriti. Ne obupajte, če vam bo kdaj kazalo slabo, kajti bodočnost je vaša. Vaše nasprotnike boste ugnali, a uporabljajte predvsem pamet.

Strelec (od 22. 11. do 21. 12.) Vaš ponos vam večkrat škodi kot koristi. Ne vztrajajte vedno na stališču, ki ga v resni diskusiji ne morete zagovarjati. Upoštevajte nasvete dobrih prijateljev. Srečni dnevi v drugi polovici tedna.

Kozorog (od 22. 12. do 20. 1.) Usoda vam je ta teden mila. Imate vse pogoje, da dosežete cilj, ki ste si ga zastavili. Nedokončane načrte izpeljite do konca. Sreča v ljubezni in na delovnem področju. Vesele novice in morda obisk.

Vodnar (od 21. 1. do 19. 2.) Ne zanemarjajte malenkosti, ki se vam zdijo brezpomembne. Včasih je to lahko usodno tudi za velike stvari. Na delovnem področju boste imeli uspehe, vendar boste morali premostiti marsikatero težavo. Pismo.

Ribe (od 20. 2. do 20. 3.) V tem tednu lahko pride do nepredvidene spremembe, katere posledice boste morda občutili za vse življenje. Zvedeli boste za tajnost, ki vas bo presenetila. Nekaj novega v krogu družine. Pazite na vaše zdravje.

kaj nedelj ju že ni preoblekla in Armandova je imela v sredi, kjer mu je ležala glava, masten madež od brilantine. Za hip je šla z roko preko njega, ko da bi božala moževe lase. Vzela je tudi pajčolan in poročni venec ter ju tiho in goreče poljubila. Nato je vse skupaj skrila v torbico.

«Ermelinda, pohiti, pašto sem že odstavila,» je rekla mati z druge strani pregrade. Naglo je zaprla predal.

«Mama, sem že gotova, takoj pridem!»

Kosilo je potekalo mirno. Armando je govoril in se šalil z Vicenzovimi otroki, ko da bi bila ta nedelja kot vse ostale. Ermelindi ni nikoli uspelo, da bi ujela njegov pogled, spraševala se je, če je morda pozabil, ali pa se tako dobro pretvarja, in opazovala ga je z občudovanjem, vsa tiha in brez pravega teka. Toda Armando je jedel slastno, zdel se je vesel in nekajkrat je dekleta spravil v smeh. Tudi njena mati ga je vsečno gledala, njej je vedno tožila, kako je zet nesposoben, toda v njegovi navzočnosti je pozabila na to svojo odkrito zlobo, bila je poslušna in obzirna ter mu izkazovala vse polno nežnosti ljubeče tašče.

«Raffaelina, vzemi kolač. Bi rada imela santaroso? Santarosa je za Armanda in nobeden se je ne sme dotakniti.»

Tako se je ustvarjalo prijetno domače vzdušje in Ermelinda se je z grenkobo spominjala prejšnjega večera in snidenja s teto Margherito... Kako bi se vse spremenilo, če bi imela vsaj tisto sobo za stanovanje. Čutila je, kako ji vstaja proti teti neki pridušen in nem srd, ko da bi bila ona odgovorna za njuno stanje in odločitev.

«Jej! Toda kaj ti je, da nič ne govoriš?» je polglasno rekla njena sestra Assunta in jo s komolcem dregnila.

Armando je slišal, kar je rekla svakinja, in ponovil:

«Daj, jej, delizioso sem vzel zate. Vem, da si nora nanjo.»

«Danes mi ne diši,» je rekla in vstala, da bi odgrnila zaveso na steklenih vratih, ki so vodila v njihovo kletno stanovanje. Ni več dezevalo, dvignil se je veter, ki je kopičil oblake in tu pa tam osušil tlak.

Armando si je prižgal cigareto, ki mu jo je ponudil Vicenzo. Potem ko se je najedel, je puhnil v zrak prve slastne dime in stegnil noge pod mizo.

«Ermelinda?» Obrnila se je, toda zaradi dima, ki mu je skrival obraz, mu ni mogla videti v oči. «Tu te še vedno čaka tvoj kolač.»

Pristopila je k mizi, vzela kolač in ga molče pričela jesti.

«Tako je prav,» je rekel Armando, «tako se mi dopadeš.»

«Sedaj grem, da vam skuham kavo,» je rekla mati in vstala, «vidva bi morda že rada šla.»

Vse tiste mesece je bil za Ermelindo najtežji tisti trenutek, ko sta se z možem po kosilu odpravljala. Vsi so vedeli, da gresta do večera v hotel, v sebi je čutila neko tesnobno manjvrednost in nerodno ji je bilo. Armando je ves rdeč in nasmejan pozdravil taščo, svaka in sestre. S prikritim namigom, kot bi hotel reči: «Samo po sebi se razume, da greva na svojo roko, sva ali nisva poročena?»

V trenutku, ko je odhajala in bila že pred vrati s svojo prenapolnjeno in čez roko obešeno torbo, je Ermelinda v naglici pritekla nazaj.

«Mama, oprostite mi, niti poljubila vas nisem.» Poljubila jo je na lice in oči so se ji svetile.

Mati je začudeno strmela vanjo in šla do vrat, da bi jo videla, kako hodi po dolgi cesti, ki se je spuščala navzdol. Ermelindino obnašanje se ji je zdelo čudno in spraševala se je, kakor se je prejšnji večer spraševala teta Margherita, če se dekle dobro počuti. Prijela se je za lice, kot bi hotela najti na njem odtisk poljuba in da bi se prepričala, če se je Ermelinda res prvič v enem letu vrnila nazaj samo zato, da bi jo poljubila.

Ceste so bile v zgodnjem popoldnevu še tihe in prazne, samo iz barov so prihajali hreščeči glasovi zvočnikov, ki so na vso moč oddajali potek nogometne tekme. Visoko na nebu se je sprehajalo sonce in dajalo vsemu mestu srebrnkast sijaj. Še je imelo tisto meščansko in nasičeno zunanjost po nedeljskem kosilu, skozi nekatera hišna vrata so že prihajale prve družine, pripravljene za sprevod v Ulico Carraciolo ali pa za kino. Zaljubljeni pari pa so se podali v gozd Capodimonte ali pa na poljske poti Vomera Vecchia in Posillipa ter po drevoredih Parca della Rimembranza. Tu je ob robu gredic otročad trgala cvetje in ga povijala v šopke. Ko je ugledala, da se ji približuje kak tesno privit zaljubljen par, mu je tekla naproti in mu zastavila korak. Brez vsakega strahu je vsiljivo in drzno ponujala svoje pravkar nabrano blago, vse dokler ni on potegnil iz žepa kakšen drobiž, da bi se rešil zadrege in se je iznebil.

Tudi Armando in Ermelinda sta šla na filobus in se ustavila v Posillipu, da bi se naužila malo svežega zraka in odšla v hotel, kakor je predlagal. Druge nedelje se je hotel takoj zapreti v hotelsko sobo in pohlevno mu je sledila, čeprav se ji je vzbudil dvom, da bi rad odložil tisti trenutek.

Hodila sta tesno drug poleg drugega po vzpenjajočem se drevoredu. Kadar jima je veter zanesel od širokih in košatih borov kakšno deževno kapljo, je Ermelindo mrzlično stisnil k sebi, kakor da bi hotel že vnaprej okusiti tisto božajočo slast. Velik, bleščeč in dolg avtomobil je zapiskal po asfaltu; v njem sta zagledala dva zaljubljenca in Armando je pripomnil:

«Ti so srečni! To so ljudje!»

«Toda, ali se midva nimava rada?» je rekla Ermelinda, nakar ji je prikimal.

«Da, toda...» Ni nadaljeval, a takoj je vedela, kaj mu je bilo v mislih. Zato je rekla:

«In tako naj nadaljujeva? Toda, če ti...» Premolknila je. Neki otrok jima je prišel naproti in ponudil šopek cvetja.

«Deset lir. Samo deset lir mi dajte!»

«Poberi se!» je jezno rekel Armando.

«Deset lir, kaj je to? Torej eno cigareto, samo eno cigareto,» je vztrajal otrok. Armando je pustil Ermelindo, kot da bi se hotel skloniti na pločnik, poiskati kamen in mu zagroziti, da ga požene za njim. Deček je odšel in glasno psoval. Ona ni več govorila in obup se je je loteval. Zaman je upala, da ji bo Armando kupil tisto cvetje, rada bi ga imela tam v hotelu.

Dospela sta do roba in vzdolž ograje je bilo vse polno avtomobilov. V njih so se zaljubljenci poljubljali in kadili; iz nekega avtomobila je skozi odprto okno prihajala zabavna plesna glasba.

Približala sta se zidni ograji, mirna in siva morska gladina je bila podobna jezeru, ki se je razprostiralo med Nisido in porazgubljenim in daljnim okoljem Flegrejskih gričev. Izza zavese oblakov si slutil, kako sije sonce, ki pa se je spet skrilo za drugo zaveso, razširjajoče neki koralni blesk. Niti opazil nisi, da sonce zahaja, negibni zrak se je zaradi neznatnih razlik nevidno gostil in zdelo se je, da se morje ne loči od neba; tako strašna vročina je bila. Ermelinda se je približala globočini in vzdrgetala.

«Tista mlada žena se je tukaj vrgla dol?»

«Kdo?»

«Kaj se ne spominjaš? Pred dvema letoma. Žena nekega notarja. Mož je ravnal z njo grdo. Z vsemi otroki se je vrgla.»

Tudi Armando je nekam odsotno pogledal v globino.

«Mnogo poguma je morala imeti.»

Ermelinda mu je nasprotovala z negotovim glasom.

«Reva, ni mogla več naprej, tudi njej je bilo življenje pekel.»

Prijel jo je za roko in jo molče peljal stran. Za drevesom je tu pa tam sedel kakšen par in se po mili volji poljubljal. Nenadno je Armando obstal. V roke je vzel njen obraz in ga dolgo in ginjeno motril, nato ga je poljubil z neko otožno strastjo.

«Bi se rad spomnil časov, ko sva bila zaročena?»

Prizadeto ji je oporekel:

«In čemu bi te sedaj, ko sem tvoj mož, tudi tu ne smel poljubiti? Pojdi, da ujameva filobus in se ne vrneva.»

Na pol v teku jo je vlekel za roko po strmini navzdol. Ne da se reči, ali ga je prevzelo hrepenenje po njej ali želja, da bi že bila v hotelu in bi se končala.

In čemu prav v hotelu, je mislila Ermelinda, bi se ne moglo zgoditi tudi tu? Denar za sobo bi si prihranila. Toda brzkone se je hotel Armando prej prepustiti ljubezni, v trenutku se ji je zazdel ves razdražen in jezen. Zagledal je neko žensko, ki je na vrvi vlekla voziček z oranžado in kislo vodo. Rekel je, da je žejen, na vsak način se je hotel ustaviti in ji ponuditi oranžado. V grlu jo je zapekla šumeča tekočina. Sedaj je hodil z naglimi koraki, ko pa je zagledal avtobus, da se je ustavil na postajališču, je začel naravnost teči.

«Pridi, pohitiva, ne smeva ga zamuditi.»

III.

Ermelinda je počasi odprla oči. Videla je, da ji visi nad glavo podoba dveh črnolasih angelov debelih lic in si vsa prestrašena mislila, če ni morda že umrla. Potem je spoznala bronaste otroke, ki so bili upodobljeni v posteljnem vzglavju. Tedaj je šele zaznala, da je v sobi hotela Aurora, kot vsako nedeljo, z Armandom, ki je mirno spal poleg nje. Polagoma je zlezla izpod odeje, se naglo oblekla in pazila, da ga ne bi zbudila. Zunaj je bil mrak in iz ozke ulice se je slišal oddaljen glas. Ko je pogledala okoli, je na stolu zagledala Armandove hlače. Brez strahu se jim je približala, da bi potegnila iz žepa samokres. Potežkala ga je in zdelo se ji je, da bi moral tehtati več.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 22,9, najnižja 17,7, zračni tlak 1007,7 stanoviten, vlaga 64 odst., padavin 39,9 mm, morje skoro mirno, temper. morja 23,9.
Vreme danes: Spremenljivo z možnostjo padavin.

Tržaški dnevnik

Danes, NEDELJA, 21. julija
Danijel, Danica
Sonce vzide ob 4.35 in zatone ob 19.46. Dolžina dneva 15.11. Luna vzide ob 24.00 in zatone ob 14.10.
Jutri, PONEDELJEK, 22. julija
M. Magd., Majdalenka

Razgibano sindikalno življenje

Uspeli stavki v CRDA in v Delavskih zadrugah

Stavkali so tudi v ladjedelnici Sv. Justa in v podjetju Sartori - Prekinitev pogajanj v gradbeni stroki

Včeraj ob 10. uri se je začela stavka v vseh obratih CRDA, ki se bo končala jutri zjutraj. Stavko sta napovedali obe sindikalni organizaciji tržaških kovinarjev, to pa zaradi tega, ker ravnateljstvo noče sprejeti delavskih zahtev.

Tudi v ladjedelnici Sv. Justa se je včeraj ob 13. uri začela enotna stavka. Ker delodajalci vztrajajo pri svojih zahtevah, se pričakuje, da se bo v vseh obratih CRDA in v ladjedelnici Sv. Justa položaj še poslabšal. Sindikati so sklenili, da od včeraj delavci ne bodo opravljali nadurnega dela. Včeraj ob 10.30 je bilo na Trgu Sv. Jakoba zborovanje delavcev. Na zborovanju sta govorila tajnika obeh sindikalnih organizacij kovinarjev. V ponedeljek ob 18. uri se bo sestal glavni odbor FIOM. Razpravljali bodo o položaju v CRDA in o vsedržavni skupščini FIOM, ki bo v Bologni.

V tovarni Sartori je bila včeraj stavka že šesti dan. Stavke so se udeležili tudi delavci iz drugih pokrajin, ki hodijo delat v Trst.

Delavci Tržaškega arzenala pa pričakujejo, da se bodo pogajanja začela v kratkem.

Včeraj je bila stavka uslužbencev Delavskih zadrug, ki je nadvse lepo uspela; zjutraj pa so se sestali na skupščini. Pokrajinska zveza trgovinskih uslužbencev CGIL je naslovila na vsedržavno zvezo trgov. uslužbencev pismo, v katerem jo naproša, naj intervenira pri ministrstvu za delo in pri vsedržavni organizaciji zadrug v korist Delavskih zadrug.

Vladni generalni komisar dr. Giovanni Palamara je odgovoril novi Delavski zbornici na pismo, ki mu ga je ta poslala glede odpustov pri Delavskih zadrugah. Vladni komisar pravi, da se je glede tega zanimal pri tukajšnjem uradu za delo in da je ugotovil, da gre za odpuste, ki so utemeljeni z «nezadostnim delovnim učinkom». Zaradi tega vladni komisar meni, da mu ni mogoče še nadalje posredovati pri upravnem svetu Delavskih zadrug, ki ga je obvestil, da imajo uslužbenci, ki so bili odpuščeni na osnovi omenjenega razloga, po zakonskih predpisih možnost, da ščitijo svoje pravice na drugačen način kot ga svetuje nova Delavska zbornica.

Pogajanja, ki so se vršila med delodajalci in sindikalnimi predstavniki delavcev zidarske stroke, so bila prekinjena. Ta vest je delavce zelo razburila. V ponedeljek bo sestanek sindikalnih tajnikov zidarske stroke. Na tem sestanku bodo razpravljali o položaju, ki je nastal po prekinitvi pogajanj. V četrtek pa se bo sestal vodstveni odbor sindikata zidarske stroke.

—«»—

Vzidava spominske listine v temelje Kulturnega doma

Danes ob 10. uri bo na gradbišču v Ulici Petronio št. 4 svečana vzidava spominske listine v temelje Kulturnega doma.

Nekaj številk o gradnji šol

Tržaška občina zgradila v preteklih letih 136 učilnic

V gradnji pa je 78 učilnic - Kdaj bodo pa poskrbeli za slovensko realno in klasično gimnazijo?

Pred nedavnim je občinski odbornik za šolstvo in socialno skrbstvo prof. Sciolis imel v občinskem svetu obširno poročilo o svojem resoru v zvezi z letošnjim proračunom. Prof. Sciolis se je zlasti zadržal na vprašanju šolskih prostorov, ki je bilo do pred nekaj leti zelo kočljivo, saj je manjkalo v Trstu na stotine učilnic. V zadnjih letih pa se je gradbena dejavnost na tem važnem področju močno razvila. V tem času je občina zgradila 136 novih učilnic, 78 jih gradijo in bodo v najkrajšem času izročene svojemu namenu, za 133 učilnic pa so že v teku vse priprave za čimprejšnji začetek del. Samo te številke nam jasno prikazujejo, kako se vprašanje pomanjkanja šolskih učilnic v tržaški občini korenito rešuje in bo v najkrajšem času tudi dokončno rešeno.

Odbornik prof. Sciolis je v svojem poročilu omenil tudi sedanje stanje italijanskih in slovenskih osnovnih in strokovnih šol. Po teh podatkih je v tržaški občini 69 italijanskih in 24 slovenskih šol, 540 italijanskih in 52 slovenskih razredov, 27.548 italijanskih in 2.352 slovenskih učencev, 801 učilnica za italijanske in 95 učilnic za slovenske učence. Na osnovi teh podatkov bi italijanska šola potrebovala še 441 učilnic, slovenska pa 29 učilnic. Sicer pa je odbornik Sciolis poudaril, da bi za skoraj dokončno rešitev pomanjkanja učilnic zadostovalo zvišati število učencev posameznih razredov.

Ta velika gradbena dejavnost na šolskem področju se je vršila in se še vedno vrši v okviru raznih izrednih občinskih izdatkov. V prvi vrsti gradi občina nova šolska poslopja v okviru letnih finančnih načrtov za občinska javna dela, ki jih [illegible] vlada; nato izkorišča posebno vladno denarno nakazilo 2 milijard lir za zidanje novih šol v tržaški občini; tretji vir sredstev za zidanje novih šol pa so za občino nekatere zakonske ugodnosti pri najemu posojil za zidanje novih šolskih poslopij.

V okviru državnih prispevkov za letne finančne načrte je občina do sedaj sezidala 136 učilnic; dve telovadnici in šest učilnic je v gradnji. Za vsa ta dela so do sedaj porabili 1 milijardo 253 milijonov lir. Ti stroški se nanašajo na zidavo osnovne šole in otroškega vrtca pri Sv. Soboti, osnovne šole pri Sv. Ivanu, otroškega vrtca na Opčinah, strokovne šole pri Sv. Jakobu in šolske stavbe na Greti, kjer bosta nastanjeni osnovna in strokovna šola. V okviru teh gradenj manjkata še telovadnici v šoli na Elizejskih poljanah, ki je sedaj v gradnji, in v šoli pri Sv. Ivanu, ki je v načrtu.

Z izrednim državnim nakazilom dveh milijard lir so sezidali 22 novih učilnic realne gimnazije «Dante», kjer so dozidali eno nadstropje, osnovno šolo in otroški vrtec v Križu; sedaj gradijo 47 učilnic osnovne šole v Rocolu, strokovne šole na Opčinah in otroškega zabavišča pri Sv. Soboti; za gradnjo 20 novih učilnic realne gimnazije «Petrarca» pa so že pripravili načrte.

S posojili, ki jih je najela občina pa gradijo 71 učilnic, za skupno vrednost 335 milijonov lir, in sicer osnovno šolo v Ulici Vasari, osnovno šolo na Kolonkovcu, osnovno šolo v Grljanu in strokovno šolo v Bošketu. Občina ima tudi v načrtu zidanje ostalega dela osnovne šole v Rocolu, zidanje nove osnovne šole v bodočem naselju S. Sergio in zidanje novega otroškega vrtca na Greti. Odbornik Sciolis je tudi sporočil, da je minister za javna dela Togni določil nakazilo za zidanje drugega dela šole v Rocolu in za zidanje dveh novih šol pri Sv. Jakobu in Carboli.

Poleg tega pa je občina poslala pristojnemu ministrstvu vso potrebno dokumentacijo za zidanje novega šolskega poslopja tehničnega trgovskega zavoda «Carli» s 30 učilnicami za skupno vrednost 350 milijonov lir. Z zidanjem te nove šole in z izselitvijo pomorskega muzeja iz stavbe, kjer je sedaj pomorski zavod, bi nudili temu zavodu ustrezne prostore, ki jih sedaj nima. Obenem pa se občina zanima za ustanovitev posebnega konzorcija skupno s pokrajinsko upravo za zidanje novega poslopja za tehnični industrijski zavod «A. Volta».

Iz gornjih podatkov je razvidna velika gradbena dejavnost na šolskem področju v tržaški občini. Hkrati pa moramo ponovno ugotoviti, da do sedaj ni bilo še dokončno sklenjeno, kdaj bodo začeli zidati novo poslopje za slovensko realno in klasično gimnazijo, ki sta nastanjeni v neprimernih prostorih v Ulici Lazzaretto Vecchio. Nekaj je bilo o tem govora v pokrajinskem svetu, ko je predsednik prof. Gregoretti zagotovil, da se zanimajo za nove prostore teh slovenskih šol. Obenem pa je bilo tudi omenjeno, da proučujejo možnost dozidave enega nadstropja šolskega poslopja pri Sv. Ivanu, kjer so že nastanjene slovenske šole in da bi v te prostore vselili slovenske šole iz Ulice Lazzaretto Vecchio. Že tedaj smo poudarili, da je ta načrt neprimeren, ker bi s tem izrinili iz središča mesta vse slovenske višje srednje šole in jih oddaljili od bivališč mnogih dijakov. Zato smo že neštetokrat predlagali, naj stavbo za slovenske višje srednje šole sezidajo nekje v središču mesta, da ne bodo imeli dijaki, zlasti tisti, ki prihajajo z avtobusi iz okolice, preveč poti do šole.

Kulturne prireditve

«PRIMORSKE PRIREDITVE»

PONEDELJEK v Kopru: Koncert **Slovenskega vokalnega okteta.**

USIS

Ameriško knjižnico USIS v Ul. Galatti 1 bodo zopet odprli jutri 22. julija. Veljal bo enak urnik kot prej, to je vsak dan od 10. do 13. ter od 16. do 19.30.

—«»—

Operetne predstave na gradu Sv. Justa

Danes zvečer zadnja predstava «Plesa kačjih pastirjev» Carla Lombarda in Franza Leharja. Pri gledališki blagajni in v Galeriji Protti 2 se nadaljuje prodaja vstopnic.

V torek ob 21. uri druga predstava «Rose-Marie» ob isti zasedbi.

PROSVETNO DRUŠTVO LONJER - KATINARA

uprizori
DANES 21. t. m. ob 20.30 v Lonjerju na dvorišču «Pri Županovih» veselo vaško igro v treh dejanjih
„PLOHA“

PLES V PADRIČAH

Danes ob 18. uri in v ponedeljek ob 19. uri priredijo padriški fantje
TRADICIONALNI PLES NA PROSTEM
Godba na pihala.

Zveza partizanov TO *obvešča svoje člane in simpatizerje, da bo danes 21. julija ob 10. uri v Sežani slavnostno*

odkritje spomenika padlim borcem Krasa

Pri odkritju spomenika bo govoril poslanec Ivan Regent, nato pa bodo nastopili pevski zbori in godba. Popoldne bo velika tombola

DAROVI IN PRISPEVKI

V počastitev spomina pok. Josipa Pirca daruje gospa I. S. 1000 lir za Dijaško Matico.

RADIO

NEDELJA, 21. julija 1957

TRST POSTAJA A

8.00 Jutranja glasba; 8.30 Domači motivi; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Haendel-Harty: «Glasba o vodi», suita; 9.47 Lahke melodije; 11.00 Priljubljene melodije; 11.30 Čajkovski: Manfred, op. 58, simfonična pesnitev; 11.45 Odmevi z Dunaja; 12.15 Za vsakogar nekaj; 12.45 Melodije iz filmov; 13.00 Zabavna glasba; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Bela Bartok: Divertimento za godalni orkester; 15.26 Lahke melodije; 16.00 Slavni violinisti; 16.30 Južno-ameriški odmevi; 16.45 Haydn: Koncert za rog v D-duru; 17.00 Slovenski zbori; 17.20 Plesna čajanka; 18.00 Bohuslav Martinu: Koncert za dva klavirja in orkester; 18.30 Mladina pred mikrofonom; 19.00 Richard Strauss: «Don Juan», simfonična pesnitev, op. 20; 19.15 Skladbe Irvinga Berlina; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.30 Vincenzo Bellini: «Puritanci», opera v 4 dej. (po I. dej. ob 21.20 ca: Nedelja v športu); 23.00 Večerni ples.

TRST I.

14.30 Operna glasba; 15.45 Zgodovina Francije v njenih pesmih; 16.30 Igrajo priljubljeni orkestri; 17.30 Simfonični koncert; 20.00 Glasba iz revij; 21.00 Glasbeni varieté z Renatom Rascelom; 22.30 Koncert flavtista Arriga Tassinarija in pianista Armanda Renzija.

KOPER

Poročila v italijanščini: 6.30, 12.30, 16.30, 17.30, 19.15, 23.00.
Poročila v slovenščini: 7.30, 13.30, 15.00.

8.00 Kmetijska oddaja; 8.30 Spored lahke glasbe; 9.00 Oddaja za beneške Slovence; 9.20 A. Dvorak: Slovanska rapsodija št. 2 v g-molu op. 45, Slovenska rapsodija št. 3 v A-duru op. 45; 9.45-10.15 Spored iz Ljubljane; 10.15 Samospeve slovenskih skladateljev poje Nevenka Zupinova iz Kopra, pri klavirju Vuka Hiti; 10.30 Sosedni kraji in ljudje: «Planinska roža»; 10.45 Glasbena medigra; 11.00 Operni koncert; 13.30-14.00 Spored iz Ljubljane; 14.00 Glasba po željah; 15.10 Pojeta moški oktet DPD «Svoboda» iz Pirana in moški zbor DPD «Svoboda» iz Izole; 15.30 Nedeljski promenadni koncert; 16.00-19.00 Spored iz Ljubljane; 19.25 Lahka glasba; 19.30-23.00 Spored iz Ljubljane; 23.10 Glasba za lahko noč.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30 22.00

7.35 Zabavne melodije; 8.30 Mladinska radijska igra — Pearl Buck: Len - Mej; 9.18 Slovenske narodne in umetne pesmi; 9.45 Se pomnite, tovariši... - Milica Ostrouška: Tudi na severni meji je zagorelo; 10.15 Kar radi poslušate; 11.10 Opoldanski orkestralni spored; 12.00 Od Johanna Straussa do Irvinga Berlina; 13.15 Zabavna glasba; 13.30 Za našo vas; 14.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 16.00 Zvone Kržišnik: Po stopinjah Prežiha potopisca; 19.00 Zabavna glasba; 19.10 Državno atletsko prvenstvo za posameznike in mednarodna veslaška regata na Bledu; 20.00 Na večer pred Dnevom vstaje: a) Pesmi vstaje, b) Ivan Ferlež: Le vkup, uboga gmajna; 21.00 Novi posnetki iz našega arhiva operne glasbe; 22.15 Zaplešimo!

TELEVIZIJA

16.00 Sportno popoldne; 17.30 «Križ brez imena», film; 20.25 Reportaža s kolesarske dirke po Franciji; 21.00 Telematch; 22.30 Plesne vaje; 23.00 Nedelja v športu.

LOTERIJA

BENETKE	55	75	25	66	63
BARI	7	90	20	66	35
CAGLIARI	54	57	73	52	80
FLORENCA	13	59	35	2	23
GENOVA	64	7	18	82	41
MILAN	84	65	32	86	69
NEAPELJ	90	45	14	73	36
PALERMO	54	65	15	63	20
RIM	70	73	63	56	12
TURIN	51	74	9	72	46

KINO

Excelsior. 15.00: «8 železnih ljudi», R. Kiley, L. Marvin, B. Coleand.
Fenice. 15.00: «Podkupljeno mesto», D. O'Keefe, Pat O'Brien.
Nazionale. 15.00: «Grisbi», Jean Gabin in Jacques Becker.
Filodrammatico. 15.00: «Angel ringa», J. Derek, P. Douglas.
Grattacielo. 15.30: «Guaglione», Zabaven film. M. Girotti, G. Rubini, D. Gray, T. Pica.
Supercinema. 14.30: «Kurussu», technicolor, cinemascope, J. Bromfield.
Arcobaleno. 14.30: «Represalija», technicolor, G. Madison, F. Farr.
Astra Rojan. 15.00: «Desiree», M. Brando, J. Simmons.
Capitol. 15.00: «Poročna gostija». Umetniški film MGM. B. Davis, E. Borgnine.
Cristallo. 15.00: «Ubogi, vendar lepi», Marisa Allasio.
Alabarda. 14.30: «Štiri piloti reakcijskih letal», Dawn Adams in Massimo Girotti.
Ariston. Glej kino na prostem!
Aurora. 14.30: «Jutri je prepozno», A. M. Pierangeli, De Sica.
Armonia. Glej kino na prostem.
Ideale. Zaprto za počitnice.
Impero. 15.00: «Telesno bohotenje», E. Constantine, M. Frau.
Italia. 15.00: «Fra Martino», Paul Hoerbiger, Marianne Koch.
Moderno. 16.00: «Preki sod», G. Cooper.
Savona. 15.00: «23 korakov od zločina», Van Johnson in Vera Miles.
Viale. 14.30: «X proti atomskemu centru», Dean Jagger, E Chapman.
Vitt. Veneto. Zaprto za počitnice.
Belvedere. 14.00: «Cigan baron».
Massimo. 15.00: «Taksi za borbo», S. Hayden, A. Franz.
Novo cine. 14.30: «Vražji general», Curd Jurgens.

—«»—

KINO NA PROSTEM

Ariston. 20.30: «Pajčevina», R. Widmark in L. Bacall.
Armonia. 14.00 (na prostem ob 20.00): «Preko reke», A. Murphy.
Arena dei fiori. 20.15: «Kakor listje v vetru», Rock Hudson, Lauren Bacall.
Garibaldi. 20.15: «Mednarodno vohunstvo», technicolor, R. Mitchum.
Marconi. Ob 16.30, na prostem ob 20.15: «Marija Antoinetta, kraljica Francije», Michele Morgan, Richard Todd.
Paradiso. 20.15: «Rdeča maska», Tony Curtis.
Ponziana. 20.15: «Napolitanec v Far Westu». Zabavni film. Robert Taylor in Eleanor Parker.
Rojan. 20.30: «Zeleni ogenj», S. Granger, Grace Kelly.
Secolo Sv. Ivan. 20.30: «Protišpijonaža», C. Gable, L. Turner, V. Mature.
Skedenj. 20.30: «Plemenski ponos», Jeff Chandler.
Stadio. 20.30: «V pekel in nazaj». Vojni film. Audie Murphy.
Valmaura. 20.30: «Picnic». Cinemascope, technicolor. William Holden in Kim Novak.

MALI OGLASI

VESPE, AVTOMOBILE, KOLESA in **SIVALNE STROJE** nove in rabljene si oglejte brez obveznosti, različne nadomestne dele in razna darila z vsemi potrebnimi listinami, odpremlja najhitreje in daje vsa potrebna pojasnila tvr. **Beltram**, Trst, **Ul.** Valdirivo 3, tel. 36-991.

KOLESA, znižana cena 7.000 lir. Motorna kolesa 44.000 lir, pošilja kolesa - darilne pakete brez faktorja MARCON, UL. PIETA' 3, Trst.

POUČUJEM slovenščino, italijanščino in angleščino — za dijake s ponavljalnimi izpiti, izredna cena. Naslov na upravi lista.

ODDAM SOBO za eno osebo, blizu kolodvora, Viale Miramare 25-V.

NOVOSTI:
Vodnik po Koprskem okraju L 150.—
Pahor: *Otrok črnega rodu* L 400.—
Malenšek: *Daj mi roko, pomlad* L 1140.—

TRŽAŠKA KNJIGARNA
Trst - Ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 37-338

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU UL. GHEGA 8 - I tel. 27512 - 35939
Prokurator RAVNIK

AVTOGARAŽA
«ROIANO»
TRST, Ulica Moreri 7
Tel. 35-608
Servisna postaja
Avtoprevoz
potnikov
tu- in v inozemstvo

S. A. T.

AVTOBUSNE PROGE

Trst - Sežana - Ljubljana: vsak dan iz Trsta ob 7.30 (z Opčin ob 7.50).
Trst - Sežana: petek in sobota ob 7.00 in 15.30;
— iz Sežane ob 9.30 in 18.30.
Iz Trsta: v Bane - Sesljan - Tržič: vsak dan ob 11.00;
— iz Tržiča: ob 12.15;
— v Bane - Sesljan ob delavnikih: 8.40, 13.25, 17.15;
— ob praznikih: 8.10, 14.30, 16.30.
— v Bane ob delavnikih: 5.50, 7.25, 9.40, 18.30, 19.50;
— ob praznikih: 7.00, 9.40, 20.10.
Z Opčin v Sesljan (kopališče) ob delavnikih: 9.20, 10.35, 14.05, 17.55;
— ob praznikih 9.20, 11.10, 12.15, 14.30, 15.45, 17.30, 18.30;
Iz Bazovice - Trebč - Padrič v Sesljan (kopališče): ob praznikih: 9.00, 10.50, 14.10, 17.10.

Nadaljujejo se pred sodiščem obtožbe proti policiji

Derin predsedniku: «Takoj bi zamenjal en dan kvesture z dosmrtnim zaporom»

Belichu so preiskovalni organi dali piti vodo in ga nato s petami in koleni tolkli po želodcu, dokler ni vse izbruhal - Posledice nosi še sedaj, ker si mora zdraviti jetra in ledvice

Senzacionalno in dramatično pripovedovanje o mučenju v prostorih letečega oddelka kvesture se je tudi včeraj nadaljevalo pred porotnim sodiščem, kjer sta spregovorila najprej Marcello Belich in nato še Carlo Derin.

Belich, ki je kmetovalec po poklicu, je tako prepričevalno izpovedal, kaj so delali z njim, da je izvabil marsikomu izmed občinstva solze v oči.

Da bi izvabili priznanje krivde so se nekateri policijski funkcionarji posluževali najbolj nezaslišanih metod zasliševanja, od navadnih groženj pa do nečloveškega pretepanja.

Včeraj pa so prišle na dan nove podrobnosti. Tudi Belicha so nečloveško mučili, dokler ga niso prisilili, da je podpisal zapisnik, ki so ga funkcionarji s svojo perfidnostjo sestavili tako, da bi bil kar najbolj verodostojen. Prav zato je predsednik sodišča opozoril Belicha, da vsebujejo zapisniki preveč podrobnosti in natančne opise dogodka, a odgovor ni izostal. «Dokončal sem samo peti razred osnovne šole», je omenil Belich, «in zato je nemogoče, da bi tiste besede prišle iz mojih ust.»

Sicer ni bilo težko priti do podrobnosti o izvršenem zločinu. Policijski organi so namreč že 1946. leta uvedli preiskavo in o tej obstajajo akti z natančnim opisom dogodka in sploh o prostorih v Trevisanovi vili. Zato je bilo novim preiskovalnim organom lahko spraviti v usta osumljencu to, kar so oni sami želeli, še posebno ker so imeli «sredstva», kot je izjavil dr. Grappone med nekim zasliševanjem, s katerim bi trpine prisili k priznanju in nato k podpisu obtežilnega zapisnika.

Belich se je sicer upiral dokler je mogel, a so ga tako zdelali, da ni mogel ne hoditi ne sedeti; bil je kot paraliziran človek, otekel in kri mu je tekla iz obraza in iz zapestja, kjer so se mu tesno privite lisice zarile v meso. Ker ni mogel hoditi, so ga morali prenašati iz sobe v sobo in celo pred Novelovo hišo, kamor je moral spremiti agente, ki so šli zaplenit njegovo lovsko puško.

Tudi tipkarici na kvesturi se je moral mož smiliti, ker je imela solze v očeh. Sicer so tudi ljudje, ki so videli njegove poškodbe. Eden od priprtih mladeničev v policijski celici (Belichu se je zdelo, da je iz Ul. Baiamonti) ga je umival in mu mazal podplutbe z mažo, ki mu jo je dal dr. Niccolini. Torej poškodbe so bile res, če so bili policijski organi prisiljeni klicati zdravnika. Ta je Belichu samo pogledal otečeno in črno koleno in mu dal neko mažo. Dvomimo, da bi zdravnik mislil, kot je dejal insp. Rappo Brainiju, da Belich ne more hoditi zaradi... revmatizma.

Odveč bi bilo opisati podrobnosti Belichevega pripovedovanja, ki je bilo res dramatično. «Uničili so me, gospod predsednik,» je žalostno izjavil mož, «in to za celo življenje, ker so mi uničili jetra in ledvice, zaradi česar se moram še sedaj, jaz, ki nikoli nisem imel potrebe zdravnika, zdraviti in živeti ob dieti.» To ni čudno, saj so preiskovalni organi šli celo tako daleč, da so mu dali piti vodo in ga nato, ko je moral nag ležati na tleh, tolkli s petami in s koleni po želodcu, dokler ni vsega izbruhnil.

Brž ko so ga pripeljali v koronejske zapore, je zahteval zdravnika, a ta se ni dosti brigal zanj. Predpisal mu je le neko mažo za masiranje. Ko je zaradi stalnega in neznosnega glavobola ter bolečin v srcu zahteval s prošnjo tožilstvu pregled zasebnega zdravnika, ni nihče ugodil njegovi želji.

Iz Belichevih izjav pred sodiščem lahko sklepamo, da so mu policijski organi z nečloveškimi mukami izsilili priznanje o krivdi in soudeležbi pri poskusu in kasneje pri umoru Trevisana ter pri oropanju Trevisanove vile. Pred preiskovalnim sodnikom pa je vse zanikal in je priznal le, da ga je Giacomini ob neki priložnosti povabil, da bi šli Trevisana «spravit s sveta». Do tega pa ni prišlo, ker se je on skupno z drugimi uprl temu načrtu, še posebno, ker je bil Trevisan njegov dober znanec, sosed in tudi prijatelj.

Z Derinom ni bilo nič bolje; tudi njega so tako njega so tako pretepli, da se je prav čudil, kako da mu niso polomili še tistih «kosti, ki so mu ostale». Derin je namreč suhljat, 30 let star mladenič, ki je vrhu vsega še bolan na pljučih. To obvestilo policijskim organom ga ni rešilo trpinčenja in neusmiljenih udarcev (z udarci so ga kot teniško žogo pošiljali od enega do drugega agenta).

Opozorilo jih je verjetno celo podžigalo k slabšemu ravnanju z njim, in nekdo se je celo med pretepanjem čudil ko je padel v nezavest, češ da tako hitro je šel. Davili so ga in mu mašili usta in nos in nekdo mu je celo rekel, da ne bo samo bljuval krvi temveč tudi srce. Ko ni mogel več prestati nečloveških muk, ki mu jih ne bi želel niti živali, je Derin, ki si je želel smrti, sklenil podpisati kar bi preiskovalni organi hoteli. «Živio!» je tedaj nekdo veselo zakričal, «priznal bo.»

Preds.: «Se niste zavedali, da greste s tem nasproti hudi kazni.»

Derin: «Da zavedal sem se, a bi takoj zamenjal en dan kvesture z dosmrtno ječo.»

Omeniti moramo, da je bil Derin partizan in kot takega so oddelki SS-ovcev ujeli pri Bujah. Kot borca so obsodili na smrt in ga postavili ob zid ter streljali nanj. Bil je zadet v nogo. Ker so mislili, da je mrtev, so ga pustili na kraju. Njemu pa se je posrečilo po dolgem tavanju zateči se k teti, kjer je okreval. In ta človek, ki je bil vajen trpljenja, je bil prisiljen priznati dejanja, ki ga ni nikoli izvršil. Bil je tako obupan zaradi mučenja, da je priznal vse, česar so ga obtoževali. «Že kar plešemo, plešimo še», si je mislil in da bi se rešil batin, je priznal tudi rop v Trevisanovi vili.

Z Derinom se je končalo zasliševanje obtožencev. Od ponedeljka dalje pridejo pred sodnike številne priče, med katerimi so v prvi vrsti sorodniki pokojnega Trevisana ter uradniki plovne družbe «Italia», ki so bili prisotni pri ropu oktobra 1945. leta.

Predsednik: Rossi, tož.: De Franco, zapisn.: Magliacca, odv. zas. stranke: M. Ferluga, obramba: odv. P. Sardos, Kezich, Stradella, Amodeo, Morgera in Presti

—«»—

Pismo sindikatov Acegata županu

Sindikata ACEGAT nove in stare Delavske zbornice sta poslala tržaškemu županu pismo v katerem mu sporočata, da je minilo že precej časa od podpisa zadnjega sporazuma, s katerim se je prenehala sindikalna borba uslužbencev. Sporazum je bil podpisan na županstvu 27. marca, kljub temu pa ga občinski svet še ni sprejel. Obe sindikalni organizaciji naprošata župana, da bi posredoval, da bi predložili sporazum občinskemu svetu ter ga odobrili, da bi postal čimprej veljaven.

—«»—

Sklicanje izrednega občnega zbora

Dne 27. julija 1957 ob 9. uri bo v sindikalni dvorani (NCdL) v Ul. della Zonta št. 2 I. nadstropje prvo sklicanje in 28. julija 1957 ob isti uri in prostoru drugo sklicanje izrednega občnega zbora Kmetijske nabavne in prodajne zadruge s sledečim *dnevnim redom:*

Podaljšanje obstoja zadruge in eventualne spremembe zadružnega statuta.

—«»—

Druga operetna premiera

«Rose Marie» z «rock and rollom»

Premiera operete «Rose-Marie» je imela po slabem vremenu včerajšnjega dne zvečer vendar srečo. Vse se je lepo izteklo brez dežja in upajmo, da letošnja operetna sezona ne bo nazadnje prevzela usode dosedanjih opernih sezon, ki jim je bilo vreme tako sovražno.

V opereti sta včeraj nastopila dva pevca odličnih kvalitet: Luciana Serafini in Antonio Annaloro, ki se jima je pridružila še vrsta drugih, katerih naloga je poleg petja tudi zabavanje. Balet pa je najbolj vžgal z — nekoliko anahronističnim — vložkom «rock and rolla», posebno pri mladini seveda.

Kot dirigent se je tokrat predstavil tržaški glasbenik Mario Bugamelli.

Danes bodo zadnjič ponovili «Ples kačjih pastirjev».

Protesti proti apologiji fašizma

Nastop misinov v občinskem svetu in potuha demokristjanov njihovemu razgrajanju sta silno ogorčila vso tržaško javnost, ki ostro obsoja poveličevanje fašizma in zaničev odporniškega gibanja. To ogorčenje je prišlo do izraza tudi v resoluciji tržaške federacije KPI in v izjavi PSDI.

Resolucija KPI obsoja sramotno poveličevanje fašizma po misinih ob potuhi demokristjanov. Pri tem pa so šli misini še dalje; saj so zakrivili apologijo zločina, ko so izjavili, da jim je žal, da ni bilo umorjenih še več antifašistov. Resolucija protestira proti brezbrižnosti občinskega odbora, ki je s tem dokazal svojo povezanost s fašisti. Resolucija končno poziva vse Tržačane, naj se združijo v borbi proti temu občinskemu odboru in županu, ki sta prava sramota za naše mesto.

Izjava PSDI pa pravi, da morajo vse skupine v občinskem svetu zavzeti odločno stališče proti odkriti apologiji fašističnega režima ter poveličevanju pokolov, ki so jih izvršile črne tolpe za časa nacistične okupacije v Trstu. Dogodki na zadnji seji občinskega sveta so nov dokaz povezanosti nekaterih krogov Krščanske demokracije in fašistov. PSDI obsoja župana Bartolija, ki ni zavzel demokratičnega in jasnega stališča v sporu med demokrati in fašisti. Ti dogodki so tudi dokaz, da bi bile potrebne nove volitve občinskega sveta.

Dogodki tedna

Bartoli v zagati

Izjave obtožencev na procesu proti Mujčanom, da jih je policija mučila in pretepala v policijskem zaporu in da jim je na ta način izsilila neresnične izpovedi, so imele svoj odmev tudi v tržaškem občinskem svetu. Svetovalec dr. Pincherle (UP) je na petkovi seji izrazil zaskrbljenost prebivalstva nad temi glasovi in zaprosil župana, naj posreduje pri vladnem komisarju dr. Palamari, da odredi preiskavo, da ugotovi, ali so te obtožbe proti policiji resnične ali ne. Čeprav je župan zagotovil, da se bo zanimal, so fašisti vzrojili in začeli obrekovati levičarske svetovalce. Med hudim prerekanjem, ki je takoj nastalo med fašisti in vso levo opozicijo (demokristjani se pri tem niso upali pomagati svojim fašističnim zaveznikom, tako da so ostali osamljeni), je fašist Morelli na obtožbo levice, kako so mučili in morili antifašiste, vzkliknil: «Premalo smo jih pomorili!»

Ko je socialdemokrat prof. Lonza počastil spomin padlih antifašistov v španski državljanski vojni, so fašisti ponovno začeli kričati in vzklikati Francu. Toda tudi tokrat so bili sami. Samo Bartoli jih je podprl z izjavo: «Saj nismo pozabili tudi na Grambassija». Tega je namreč fašizem odlikoval z zlato kolajno za njegove podvige v Španiji. Ostali demokristjani so bili tiho, zlasti zaradi nerodnega položaja, v katerega so zašli s svojim zavezništvom s fašisti, ki se danes drznejo na javni seji poveličevati zločine fašizma.

Bartolija pa so na petkovi seji obtožili zlorabe oblasti, ker je v predkongresni kampanji Krščanske demokracije uporabil uradni papir z glavo «Il Comune di Trieste — Il Sindaco», v volilne namene. Svetovalci dr. Teiner (PSI), odv. Caravelli (MEN) in prof. Lonza (PSDI) so zaradi tega Bartolijevega dejanja predložili resolucijo, v kateri zahtevajo imenovanje preiskovalne komisije, ki naj prouči to zadevo in v kateri pravijo, da si občinski svet pridržuje pravico prijaviti zadevo državnemu pravdniku, če bo ugotovljena Bartolijeva krivda. To je zelo huda obtožba za Bartolija, ki je sicer v razburjenosti priznal, da je na uradnem občinskem papirju napisal kakih 20 pisem «svojim najožjim prijateljem». Sicer pa bo moral o tem še razpravljati občinski svet.

Glede občinskega proračuna pa so odborniki zaključili svoja poročila. Zato sta že v petek govorila prva dva svetovalca, in sicer dr. Gruber-Bencova in misin dr. Tagliaferro, ki je izjavil, v duhu sodelovanja z demokristjani, da bo glasoval za proračun.

180 Tržačanov v Avstralijo

V četrtek se je na potniško ladjo «Flaminia» vkrcalo 180 tržaških izseljencev, ki so se zaradi težkih razmer, ki vladajo v njihovem rodnem mestu, morali izseliti v Avstralijo. To je po daljšem presledku ponovni odhod tržaških izseljencev v Avstralijo, ker je CIME, ki organizira to izseljevanje, dobila nov večji kontingent.

Tudi v četrtek se je na pomolu ob pomorski postaji zbrala velika množica znancev, prijateljev, sorodnikov, rodbinskih članov itd., ki so se s solzami v očeh poslovili od svojih dragih in še dolgo mahali za njimi vse dotlej, ko ni «Flaminia» nekaj po 17.30 zapustila pristanišča in usmerila svoj pramec proti Melbournu.

Sindikalna dejavnost

Tudi pretekli teden je bilo na Tržaškem precej razgibano sindikalno življenje v znaku ostre borbe delavcev in sindikalnih organizacij proti delodajalcem.

Tako je bila v ponedeljek stavka v vseh obratih CRDA, ki je zelo lepo uspela. V torek pa so stavkali delavci ladjedelnice Sv. Justa. Stavko, ki je uspela stoodstotno, so delavci napovedali, zato ker ravnateljstvo ladjedelnice noče sprejeti njihovih zahtev.

V sredo pa je bila enotna stavka v ladjedelnici Sv. Marka in v Tovarni strojev. Tudi ta stavka je zelo lepo uspela in spet je prišla do izraza enotnost delavcev.

V soboto pa je bila ponovno stavka v obratih CRDA in v ladjedelnici Sv. Justa. Poleg omenjenih stavk je bila še stavka uslužbencev v Delavskih zadrugah.

V Tržaškem arzenalu pa se je položaj nekoliko razčistil. Delavci so sklenili, da bodo spet opravljali nadurno delo in s tem dejanjem želijo pokazati dobro voljo in začeti pogajanja.

V podjetju Sartori pa se stavka nadaljuje že ves teden. To pa zaradi tega, ker ravnateljstvo noče podpisati listine o sprejetih zahtevah.

Livarna FASEF pa ostaja še nadalje zaprta. Delavci so na prisilnem dopustu. Pogajanja v zvezi z zaprtjem livarne FASEF se bodo nadaljevala v ponedeljek na sedežu Zveze industrijcev.

Pogajanja, ki so se vršila med delodajalci in sindikalnimi predstavniki delavcev zidarske stroke, so bila prekinjena.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 20. julija 1957 se je rodilo 9 otrok, umrlo je 11 oseb, porok je bilo 7.

POROČILI SO SE: barist Sergio Pallini in gospodinja Franca Cervo, uradnik Fulvio Missori in profesorica klavirja Annamaria Nicoli, kotlar Rinaldo Scoria in šivilja Ana Marija Višnovic, mehanik Eugenio Metlica in šivilja Elena Pinto, mehanik Giuseppe Gabassi in gospodinja Annamaria Braida, trgovec Romano Coslovich in prodajalka Noemi Toneatti, težak Romano Bernes in gospodinja Rosa Codiglia.

UMRLI SO: 49-letni Mario Godenigo, 63-letna Lucia Ferluga por. Bassi, 45-letni Gennarino Santarossa, 77-letni Carlo Pischianz, 51-letna Bruna Ciuch por. Rozze, 70-letni Domenico Predonzani, 54-letni Mario Sosič, 32-letna Anna Luigia Maitzen por. Godina, 41-letni Carlo Scabar, 72-letni Michele Cosenzi, 60-letni Giovanni Buble.

OKLICI: mehanik Giovanni Sutran in šivilja Nerina Luches, tesar Cornelio Zoch in šivilja Pasqua Marchesich, mizar Amelio Benotto in telefonistka Eglantina Dittura, uradnik Bruno Cesanelli in učiteljica Maria Grazia Mantovani, učitelj Giuseppe Pipitone in učiteljica Lionella Chiandussi, mehanik Sergio Sabadini in šivilja Doretta Bazzarini, industrijski izvedenec Giovanni Sabot in gospodinja Giannina Podmenich, trgovec Renzo Sangalli in prodajalka Fausta Fait, mehanik Carlo Sanzin in pletilja Gemma Stefani, fotograf Alberto Salvini in prodajalka Lilia Tomasi, mehanik Menotti Di Marco in gospodinja Florinda Panetti, trgovec Umberto Cattaruzza in prodajalka Itala Cartelli ,uradnik Luciano Michelani in uradnica Liliana Redivo, mehanik Alberto Giurissich in gospodinja Ada Flora, mehanik Bruno Meduri in gospodinja Olga Baucer vd. Bolletti, pomorščak Luigi Velli in gospodinja Eufemia Sponza, delavec Livio Oberti in šivilja Maria Potleca, šofer Enrico Malalan in gospodinja Angelica Corbatti, inšpektor civ. policije Pietro Albertelli in uradnica Margherita Caldassi, radiotehnik Renato Briscech in gospodinja Marcella Ferluga, knjigovodja Antonio Casalanguida in šivilja Mirella Depase, trgovski potnik Umberto Zorn in pletilja Silvana Verginella, državni uradnik Giuseppe Scalia in bančna uradnica Cornelia Brescia, električar Attilio Toskan in gospodinja Doroteja Stefančič, slaščičar Marino Sain in prodajalka Bruna Cmelic, tehnik Georg Herbert Hans Wollenberg in gospodinja Angela Lanzani, delavec Giovanni Castello in učiteljica Fernanda Ulivi, elektromehanik Umberto Santarossa in pletilja Bruna Furlanetto, motorist Giuliano Zannoni in pletilja Giulia Furlanetto, trgovec Giorgio Ferrucci in gospodinja Silvana Dannecker, uradnik Filippo Sidoti Pinto in gospodinja Nidia Buttignoni, kletar Josip Potočnjak in gospodinja Carmela Pulsator vd. Ierisevich, delavec Gualtiero Macchini in šivilja Maria Grazia Zancolich, šofer Richard E. Guglielmo in gospodinja Ida Cattarini, mehanik Paolo Steffe in uradnica Paola Vattovani, tapetnik Sergio Pahor in šivilja Iride Bertocchi, drogerist Dario Delvise in gospodinja Francesca Zeriali, prodajalec Marino Caiazzo in frizerka Angela Fratepietro, mehanik Rolando Giovannetti in uradnica Clara Bressan, učitelj Boris Zobec in uradnica Fulvia Paiusco, slikar Silvano Bottan in gospodinja Fioretta Marchesi, mehanik Gualtiero Costanzo in gospodinja Lidija Obad, uradnik Umberto Trombetta in uradnica Maria Luisa Calici, lekarnar Loris Sala in gospodinja Licia Borstnar, kapitan dolge plovbe Pier Luigi Urzi in učiteljica Laura Ebblin, mehanik Leonardo Lazzarini in gospodinja Nella Palermo, mehanik Eugenio Paoli in frizerka Rosa Hrovat, geometer Armando Cucchi in gospodinja Luciana Linussi, mehanik Mario Degrassi in prodajalka Anita Dudine, inženir Giovanni Luciani in dijakinja Maria Flavia Iona, pomorščak Narciso Alipi in gospodinja Gisella Debernardi, težak Giuseppe Sacca in služkinja Olga Minischetti, mehanik državnih železnic Pasquale Giannarzia in gospodinja Anna Pisonio, natakar Angelo Fobert in šivilja Elda Vegliani, inženir Pier Lorenzo Levi D'Ancona in risarka Ofelia Rosenholz, mizar Luigi de Gioia in delavka Grazia Spadavecchia vd. Binetti, težak Renato Jerman in gospodinja Maria Codarin, delavec Josip Lasič in pletilja Vera Galante, uradnik Libero Ulcigrai in delavka Bruna Morazzo, uradnik Alessandro Gherlani in učiteljica Karla Grdovič.

—«»—

NOČNA SLUŽBA LEKARN v juliju

INAM, Al Cammello, Drevored XX. septembra 4; Godina, Trg Sv. Jakoba 1; Sponza, Ul. Montorsino 9 (Rojan); Vernari, Trg Valmaura 10; Vielmetti, Borzni trg 12; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

—«»—

NEDELJSKA SLUŽBA LEKARN

Dr. Codermatz, Ul. Tor S. Piero 2; Godina, Trg Sv. Jakoba 1; Alla Minerva, Trg Sv. Frančiška 1; G. Papo, Zgornji Kjadin (Sv. Alojzij); Praxmarer, Trg Unità 4; Dr. Rossetti, Ul. Schiapparelli 58; Dr. Signori, Trg Ospedale 8; Tamaro in Neri, Ul. Dante 7; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

IMPEXPORT
TRST, UL. CICERONE 8,
Tel. 38-136, 37-725; telegr.:
IMPEXPORT TRIESTE
UVAZA
Vsakovrstni les, drva za kurjavo, gradbeni material
IZVAZA
tekstil, kolonialno blago in raznovrstne stroje
SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA VSAKOVRSTNE KOMPENZACIJE

KMETJE
poslužujte se
KMETIJSKE ZADRUGE
v Trstu. Ul. U. Foscolo 1 (blizu Trga Garibaldi)
Podružnice: Trst, Ul. Flavia 23, in v Miljah.
Nudi vam prvovrstno blago, semena, orodje vseh vrst, preše ter druge kmetijske potrebščine po najugodnejših cenah.

Ribarič Ivan
IMPORT ♦ EXPORT
VSEH VRST LESA IN TRDIH GORIV
TRST — ULICA F. CRISPI 14 — TEL. 93-502
ULICA DELLE MILIZIE 19 — TEL. 96-510

Goriško-beneški dnevnik

Dogodki tedna

Po kratkem obdobju so se ta teden v Novi Gorici zaključila pogajanja, ki jih je vodila jugoslovansko - italijanska mešana komisija o preskrbi vode z Mrzleka Gorici. V četrtek dopoldne sta svetnik izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije dr. Ivo Murko in pa opolnomočeni minister italijanske republike dr. Francesco Macchi di Cellere podpisala v palači Okrajnega ljudskega odbora v Novi Gorici sporazum, s katerim se je Jugoslavija obvezala, da bo v nadaljnjih petih letih dobavljala Gorici, preko rezervoarja na gradu, letno največ 4.500.000 kubičnih metrov vode. Za vsak kubični meter vode bodo italijanske oblasti plačale 13, namesto dosedanjih 7,50 lir, vendar bo večino novih stroškov nosila država in ne goriška občina. Sporazum se bo avtomatično podaljšal za leto dne, če ga v prvi polovici leta ena izmed držav podpisnic ne bo odpovedala.

Dejstvo, da je do sporazuma prišlo po enem samem mesecu in izjave, ki sta jih na sprejemu, ki je bil prirejen komisiji v upravni palači v Novi Gorici dala predsednika delegacij, nam dokazujejo, da se z dobro voljo in razumevanjem lahko rešijo še vsa nerešena vprašanja med dvema državama. Takšno sodelovanje doprinaša tudi k nadaljnjemu izboljšanju odnosov ne samo med državama marveč tudi med obema tukajšnjima narodoma.

Preteklo nedeljo so bile prve obrtniške volitve delegatov v pokrajinsko obrtniško komisijo in upravni odbor pokrajinske obrtniške zavarovalnice« Zmagalo je že dokaj ukoreninjeno Obrtniško združenje, ki je pridobilo volivce predvsem v večjih središčih pokrajine, kjer so tudi zveze z industrijci močnejše, ne pa v manjših, kjer je borba za obstoj malega obrtnika težavnejša in zato tudi previdnost pred lažnimi skrbniki večja. Vsekakor bo moralo Obrtniško združenje upoštevati tudi zahteve delegatov Pokrajinske obrtniške zveze in jasno pokazati svoja stališča do določenih vprašanj zdravniške in pravne vsebine, ki so življenjske važnosti za obstoj in dober razvoj obrtništva v državi.

Stanovanjska kriza tudi v Gorici še vedno traja. Zaradi tega sta tudi oba občinska zastopnika KPI v občinskem svetu naslovila na župana interpelacijo zaradi namere županstva, da veliko stavbo pri Standrežu ponovno odda v najem orožnikom in ne spremeni v stanovanjsko poslopje, kar bi bilo rešilna bilka številnih brezdomcev v Gorici. Tudi v nekaterih drugih manjših krajih pokrajine je še občuteno stanovanjsko vprašanje, zato je pokrajinski svet sprejel resolucijo, ki so jo predložili v odobritev levičarski svetovalci, naj ustanova za ljudske hiše svoj program za gradnje v nadaljnjih štirih letih skuša urediti tako, da bodo v njem upoštevane potrebe tudi teh manjših in dokaj zapostavljenih centrov naše pokrajine.

Ob prisotnosti prefekta dr. Nitrija in odv. Culota

V Števerjanu otvoritev sedeža ustanove za mater in otroka (ONMI)

Polovico stroškov je prispevala števerjanska občina, polovico pa pokrajinska uprava

Ob lepem sončnem popoldnevu so včeraj popoldne otvorili ob prisotnosti predstavnikov oblasti in številnega občinstva sedež ONMI v Števerjanu. Že nekaj pred 18. uro se je pred županstvom zbralo večje število mater z otroki, ob 18. uri pa sta prišla še prefekt dr. Nitri in pokrajinski predsednik odv. Culot. Otvoritve so se udeležili tudi vsi občinski svetovalci, predstavniki krajevnih orožnikov, o krajni zdravnik dr. Rutar, predstavniki ustanove ONMI in drugi.

V svojem pozdravnem govoru je župan g. Hermenegild Podveršič rekel, da se zahvaljujejo pokrajinski upravi za ureditev sedeža ONMI. V kratkem se bo sedežu ONMI pridružil še otroški vrtec, ki ga nameravajo zgraditi v kratkem. V sedežu ONMI bodo otroci Števerjana odslej dalje uživali pomoč in zdravniško nadzorstvo, ne da bi jim bilo zato potrebno hoditi v mesto. Na koncu se je zahvalil predstavnikom oblasti za udeležbo.

Ko je prefekt prerezal trak in števerjanski kaplan blagoslovil sedež, so matere z otroki napolnile sedež ustanove, za katerega je občina dala na razpolago dve sobi v pritličju. Zbranim je najprej spregovoril pokrajinski predsednik odv. Culot, ki je rekel, da od mater ne zahtevajo nič drugega, kot da prihajajo na sedež, kjer bodo prejele številne nasvete izkušene voditeljice ONMI, ki jim bo na razpolago vsako sredo od 8. do 10. ure. Za njim je spregovoril še prefekt, ki je izrazil zadovoljstvo, da je prvič obiskal Števerjan ob tako svečani priliki.

V prostorih županstva je bila potem zakuska, katere so se udeležili vsi predstavniki oblasti na čelu s prefektom in pokrajinskim predstavnikom.

—«»—

Obvestilo Dijaške matice

Dijaška Matica v Gorici obvešča vse dijakinje in dijake, ki nameravajo v prihodnjem šolskem letu 1957-58 prositi za sprejem v Dijaški dom, da morajo vložiti prošnje za sprejem v Dijaški dom do 31. avgusta.

Prosilci naj natančno in vestno izpolnijo obrazec, ki ga dobe od 15. avgusta dalje v dopoldanskih urah v dijaškem zavodu. Prošnji je treba priložiti rojstni list, družinski list (na navadnem papirju), zadnje šolsko spričevalo in zadnje vzgojno (za bivše gojence). Prošnjo naj podpišejo starši ali pa skrbniki.

—«»—

Slabost na cesti

Včeraj ob 9.30 je 52-letno Giselo Lenardon iz Gradiške napadla na Korzu Verdi v Gorici nenadna slabost. Mimoidoči so ženski takoj priskočili na pomoč in pokličali resilni avto, ki je Lenardonovo odpeljal v bolnišnico pri Rdeči hiši, kjer so ji nudili potrebno pomoč.

—«»—

Otrok padel z zida

Nesreča pri otrocih ne počiva. Tako je včeraj tudi 5-letni Elvio Kirich z grada štev. 29 poskušal svoje spretnosti na dokaj visokem grajskem obzidju. Nenadoma pa je izgubil ravnotežje in padel. Peljali so ga morali z ZK v bolnišnico Brigata Pavia, kjer so mu ugovili poškodbe na hrbtu in glavi. Na srečo poškodbe niso hude in bo ozdravel v nekaj dneh.

DOBERDOB

Zadeva z odvzemom zemljišč se še vedno ni premaknila z mrtve točke. Pogodbo za prodajo zemljišča so podpisali le nekateri posamezniki, vsi ostali pa temu nasprotujejo, ker bi pomenila izguba zemljišč njihovo gospodarsko smrt.

Med vaščani povzroča veliko nezadovoljstvo razkopavanje travnikov z vojaškimi vozili med vajami. Vaje opravljajo na področju, ki je izven pasu, ki so ga nameravali razlastiti. Prošnje ljudi in ocenitev škode ne upoštevajo resno. Vsaki prošnji ugovarjajo, češ da je škoda manjša kot so jo ocenili. Ker vojaške oblasti nočejo priznati dejanske škode, ljudje prijav za odškodnino sploh nočejo več pisati.

RUPA

Načrt za gradnjo otroškega vrtca poleg osnovne šole, ki ga je že pred časom odobril sovodenjski občinski svet in ga poslal tehničnemu uradu v Gorico, je sedaj v Benetkah, od koder ga pošljejo v Rim, ki bo dal dokončno dovoljenje. Z gradnjo bomo verjetno pričeli prihodnje počitnice, ker šolski patronat ne dovoli gradnje med šolskim letom. Z gradnjo bi se lahko pričelo tudi med šolskim letom, če bi našli druge prostore za šolski pouk, teh pa v naši vasi ne bi bilo mogoče najti. Zadovoljni bomo, če bomo lahko svoje otroke poslali v vrtec vsaj s prihodnjim letom.

VRH

Z zadovoljstvom smo zasledili v Primorskem dnevniku vest, da so na zadnji seji sovodenjskega občinskega sveta sklenili odpreti v občinskem poslopju poštni urad. V tem vidimo prvi korak za ureditev poštne službe, katere šepavost se vidi zlasti pri nas. Prepričani smo, da bo občinska uprava tudi v bodoče napravila vse, da uredi poštno službo.

—«»—

Prihodnjo nedeljo zborovanje antifašistov

Izvršni odbor ANPPIA je preteklo nedeljo v Gradiški sklenil, da bo tudi letos proslavil 25. julij v okviru pokrajinskega zborovanja vseh antifašistov iz goriške pokrajine. Zborovanje bo v nedeljo 28. julija popoldne v Gradiški.

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna S. Giusto. Korzo Italia 102, tel. 31-52; do 12. ure pa je odprta lekarna Soranzio nasproti mestnega parka, tel. 28-79.

—«»—

— KINO —

CORSO. 15.00: «Kralj za štiri kraljice», C. Gable, E. Parker, v cinemascopu in v barvah.
VERDI. 14.30: «Človeški plen», R. Widmark.
VITTORIA. 15.00: «Dva Angleža v Parizu», O. Versoi, A. Guiness, panoramično platno.
CENTRALE. 15.00: «Orlando in francoski vitezi», R. Battaglia.
MODERNO. 15.00: «Znak iz dima», A. Murphy.
POLETNI KINO. 21.00: «Vampirji prostora».
KINO STANDREZ. 21.00: «Totò, odnehaš ali nadaljuješ», igra Totò

TEMPERATURA V GORICI

Včeraj so na goriškem letališču zabeležili ob 14. uri 22.4 stopinje C, ob 4. uri pa 16 stopinj C.

Dopisi iz naših krajev

BANI

Nad našo vasjo je televizijska relejna postaja. Tudi iz mesta jo je lepo videti. Na najvišjem vrhu nad Trstom je in ponoči se že od daleč vidi rdeča lučka, ki se prižiga in ugaša.

Do sedaj ni bilo tam nobenega varuha. Vsak dan se je pripeljal z avtomobilom tehnik, ki je pregledal stroje, nato pa se je zopet odpeljal.

Sedaj pa so se odločili, da bo nekdo vedno pri strojih. Zaradi tega zidajo poseben prizidek, v katerem bo ta čuvaj prebival.

Pred nekaj dnevi so napravili tudi strelovod na tej postaji. Odvodno žico so speljali pod zemljo, daleč proč. Za to so se odločili najbrž zaradi tega, ker je ob neki nevihti pred dvema mesecema trescilo v postajo. Na srečo ni bilo zaradi tega nobene škode.

Bani so tako majhna vasica, ki je skrita za hribom, da marsikdo misli, da smo čisto zapuščeni. Pa nismo. Vedno je kaj izletnikov pri nas. Potem je tudi vojašnica. Pa tudi avtomobilska cesta vodi skoro čisto skozi vas. Nedaleč od vasi pa je povrh še otroška kolonija. Tržaške sirote so tam. Tako so živi in glasni, da res ne more nihče reči, da je pri nas preveč tiho.

Še nekaj o imenu naše vasi. Od fašistov ukazano ime «Banne» uporabljajo vsi tisti, ki ne vedo, da ima naša vas ime od priimka Ban. Ker so bili prvi vaščani v naši vasi s priimkom Ban, so rekli, da so tam pač Bani. Gremo torej k Banom in smo pri Banih.

R. A.

KONKONEL

«Bolje kasno, kot nikoli», pravi pregovor. Zato mislim, da ne bo preveč narobe, ko šele sedaj pišemo, da se je poročila Močnikova Jolanda, čeprav je od tokrat že več kot dva tedna. Odšla je v mesto. Kako je bila priljubljena, se vidi že po tem, koliko darov je prejela in kako prisrčno so se vsi od nje poslavljali. Kot da bi šla v Avstralijo je bilo.

Pa kaj tudi ne bi! Bila je tako pridna pevka pri «Višnji». Precej važen vzrok je moral biti, da je pri vaji manjkala. Zato so tudi vsi pevci prišli na navečer pred poroko, da so ji še enkrat zapeli za slovo od «ledih stana».

Želimo ji v zakonu vso srečo!

Pod našo vasjo, prav ob cestarski hiši pri novi cesti je pomorska opazovalna radijska postaja. Ko so jo zidali najbrž niso pomislili, da je prav pod njo železniški predor. In prav to je motilo njeno delovanje. Sedaj so se odločili, da bodo motnje preprečili. Preložili so za kakih 500 m više anteno. Sedaj bo morda za postajo bolje. Toda radijski aparati v vasi bodo se bolj čutili motnje te postaje, kot je bilo to do sedaj.

Ob nedeljah je po naših gruntih okoli vasi vse živo. Saj ima skoro vsak domačin kak pašten in kaksno trto. In porabijo prav nedelje, ko ne gredo na delo, za obdelovanje. Sedaj so trte že tretjič škropili. Upajmo, da bo letos trud poplačan z dobrim pridelkom.

R. A.

MAVHINJE

Veliko je veselje v vasi, ko gredo skozi njo vozovi, naloženi s kadami, ki se bodo vračali z vinogradov, napolnjeni s sladkim grozdjem. Ko bo vino dozorelo, bo šlo na prodaj in z izkupičkom se bodo poravnali dolgovi v prodajalni in drugje, nakupila se bo obleka in vse drugo potrebno za vse leto. Letos na Krasu vina ne bo, kajti vzela ga je slana, kakršne Kras ne pamti. Možakar, ki bi pridelal približno 35 hl terana, mi je pravil, da ga bo imel točno 35 litrov, ki jih bo dal latnik pred hišo.

Zato pa vlada veliko veselje, da bo vsaj kruha. Pod vasjo, blizu pokopališča ropota velikanska mlatilnica in okrog nje je vse veselo. S smehom na ustih polni ženska vreče z rumenim zrnom, ki se nabira pod mlatilnico. Ko sem se ji približal in jo vprašal, kako je letos s pšeničnim pridelkom, mi je rekla: «Ni ravno izredna letina, a zadovoljni smo s tem kar je, ko nam je vse drugo šlo. Redek bo vinogradnik, ki bo pridelal toliko vina, da ga bo pil ob sv. Martinu, kaj še za božič. Dvakratno sajenje fižola je šlo rakom žvižgat, krompirja ne bo in, kakor da ne bi bilo vse to zadosti, tudi sena ne bo. Ko gledamo te vreče pšenice, stisnemo z rameni in pravimo, da če drugega ne bo, bomo vsaj lahko mesili. Pa ne mislite vsi, kajti žitna polja so na Krasu redka».

Na poti od Mavhinj do Cerovelj sem se ustavil s fantom, ki je kosil deteljo. Zdelo se je, kakor da bi pokošena detelja ubežala grabljam, kajti na travniku, ki bi moral dati napolnjen voz, bo detelje komaj za dobro samokolnico. Ogledal sem si trtne rajde. Na vsaki deseti trti visi majhen grozdič s petimi zrnci, tako da se človeku stiska srce, ko pomisli na ves trud, ki ga polaga kmet v svoj vinograd, ko mu slana ali toča v nekaj urah ali celo v desetih minutah uniči ves pridelek. Pet dobrih, ampak res dobrih letin je treba, da ubogi kmet nadoknadi izgubljeno.

Kraški kmet ima res trdo življenje.

R. P.

Mlatev v Mavhinjah

PROSEK

Pri nas je zbirna točka avtobusnega prometa za spodnji Kras. Promet je, kot znano, dovolj velik. V slabem vremenu so potniki na slabem in ni čudo, če se pritožujejo, da morajo čakati na prostem. Pogrešajo čakalnico in tudi javno stranišče. Mislimo, da naj bi se za to zanimalo avtobusno podjetje, ki ima od prometa lepe dohodke. Naše gospodarsko društvo se dosledno drži načela, da je treba potrošiti najprej domač vinski pridelek. Zato se ta v vasi naglo krči v zadovoljstvo domačih vinorejcev in gostov, ki obiskujejo gostilno tega društva.

Če ni zavzela brezposelnost pri nas večjega obsega, gre zasluga tudi razkladalni zadrugi. Nekakšna polovica njenih članov (okrog 40) je zaposlena na proseški žel, postaji z raztovarjanjem živine in drugega blaga ter pretovarjanjem lesa, pretežno lipovine, namenjenega v Italijo. Saj smo že svoj čas rekli, da vzajemna združitev in enotnost nekaj pomenita. Danes je to pojmovanje žal na splošno zrahljano, a bilo bi v interesu vseh delovnih ljudi, če bi ga čimbolj upoštevali.

NABREŽINA

Podjetje Cava Romana, največji kamnoseški obrat pri nas, je bilo nekoč solidno podjetje, ki je redno izpolnjevalo svoje obveznosti nasproti delavstvu. Nekaj let sem pa je obratno. Delavstvo je izpostavljeno muham in nervoznim izbruhom in pikom uprave. To se sicer da opravičiti, saj je danes ves svet na živčnih zmeteh. Drugače pa izzveni stvar, če mora delavstvo (okrog 150) po številu s piki vred trpeti tudi materialno. Delavci težko čakajo na svoj tedenski zaslužek. Niso pa nikoli gotovi, če in koliko bodo ob tednu dobili. Imajo dobiti po več desettisočev in celo stotisočev neizplačanega zaslužka. Medtem ko čakajo delavci na svoj zaslužek, se obrat spopolnjuje in olepšuje. Vse kaže, da služijo neplačane dnine za nekakšen obrestonosen fond. Ali ni nobene oblasti, ustanove ali organizacije, ki bi tej svobodi prestrigla peruti? Neki lek od strani delavstva bi bil menda zelo učinkovit: enoten protestni nastop. Žal pa je med delavstvom stanovska in razrednopolitična neenotnost, ki mu izbija iz rok najuspešnejše orožje in služi kot voda na mlin podjetju.

ŠTANDREŽ

Kot nam je delala suša pred nekaj tedni preglavice, tako nam jih sedaj dela prevelika moča. Peronospore ni mogoče več uspešno zatirati. V velikih količinah se je zlasti pojavila na krompirju, ki je med vsemi «osebnostmi» z našega rastlinskega sveta, bil z letošnjim muhastim vremenom najbolj prizadet. Krompir predstavlja naš temeljni pridelek. Po mrazu smo ga skrbno negovali. Nekateri so ga še enkrat pognojili in dosegli, da je vsaj na zunaj popravil svoj izgled. V zemlji je ostal pri starem. Sedaj ga napada še peronospora, tako ga bomo letos malo nakopali.

Na tistih njivah, ki jih je zmrzal zajela, smo pridelali okoli 200 do 300 namesto 1.000 kg pšenice. Prizadete njive so bile v okolici letališča. Tudi zelenjava rase slabše kot navadno. V vsem lahko rečemo, da je letos slaba letina.

SOVODNJE

Sovodenjsko županstvo je posredovali pri podjetju ATA, ki vzdržuje promet na progi št. 6/. Predlagalo je, da bi se spremenil novi vozni red s ponovno uvedbo nekaterih vozenj. Sovodnje bi namreč nujno potrebovale, da bi vozili v mesto avtobusi od sledečih ur: 7, 8.30, 11.30, 14 in 20. Če je na primer deževno vreme, kot je bilo te dni, bi marsikdo uporabil avtobus za prevoz v mesto. Obenem je veliko delavcev, katerim nosijo opoldne kosilo. Zanje bi bil primeren avtobus ob 11.30, ne pa šele ob 12. uri.

Z današnjim dnem stopi v veljavo novi vozni red, ki smo ga objavili v včerajšnji številki.

Danes zjutraj odpotuje okoli 40 vaščanov na izlet po Soški dolini. Obiskali bodo Gregorčičevo rojstno vas ter se ustavili v Kobaridu in Tolminu. Nekaj prijavljencev je moralo ostati doma, ker v avtobusu ni bilo več prostora.

—«»—

Ko hodimo s propustnicami v Jugoslavijo, vidimo po knjigarnah veliko strokovnega čtiva s področja kmetijstva. Marsikdo je že izrazil željo, da bi se nabavilo te knjige, ki so pisane v našem jeziku in zato tudi razumljivejše. Lahko bi jih kaj kupila kakšna ustanova in jih izposojala ali pa jih prodala zainteresiranim.

PRIZNANO MEDNARODNO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

LA GORIZIANA

GORICA - Ul. Duca D'Aosta 88 - Tel. 28-45 - GORICA

PREVZEMAMO PREVOZ VSAKOVRSTNEGA BLAGA

Posebni pogoji za prevoz blaga v Jugoslavijo

LOJZ KRAIGHER

KONTROLOR ŠKROBAR

Roman 7.

In res sem jo polomastil pri Ciliki. Proti vsem teorijam in principom svojim — vrag vedi, ali je bila to prevzetnost, ali kaj?! — sem hotel udariti kar in medias res. A Cilika vendar ni Belnova žena, vrag te daj!

Na verandi sediva in jaz jo gledam šegavo in predem zaljubljeno; ona pa ni... Mrzel je njen pogled in stroga so njena usta in njeni odgovori monotoni, ko da bi jih brala iz knjige.

«Pa vendar niste razžaljeni, gospodična?»

«Ne.»

«Ali vas naj prosim odpuščanja?»

«Vaša glava, vaš svet, gospod kontrolor!»

Vseeno, saj ni tako hudo: murček! Če vzamete samo podobo, je to vendar lepa reč. Kaj sem ji bil torej storil?

«Te čipke vezete zase?»

«Za svojo balo, seveda.»

«Ženin vas gotovo že komaj čaka?»

Molk!

«Ali pride mnogokrat pod okno?»

«Tam je vrt in bi se poznale stopinje.»

Vstanem in stopim k nji, pa podrezam v njene čipke.

«Ali bi vam pomagal?»

«Če bi radi okusili ostrino mojih igel!»

Spremenivši ton, se pripognem za spoznanje ter ji šepnem nežno:

«Kako čudovite lase imate, gospodična!» A v tem trenutku mi že zopet švigne škrat na jezik: «S čim jih zalivate?»

«In s čim ste vi gnojili svoje brke?»

Gnojil?! Pa se naredim gluhega:

«Kako bi se človek zapletel vanje!»

«Do sedaj sem še vsak mrčes izčesala.»

«Neznansko hudi ste, gospodična!»

Po verandi stopim gor in dol in se ogledam po vrtu. Tam je okno v prvem nadstropju, vse polno rož na njem. Po zidu se vzpenja trta ob navpičnih in poševnih drogih. Z neko drznostjo bi se dalo splezati gor.

«Ali bi slišali, ko bi vam zapel podoknico opolnoči?»

«Spim izvrstno. Še kanonskih strelov ne slišim.»

«No, s kanonom ne bom hodil pod okno.»

«Kdo ve!?» In prvikrat ji smukne poreden nasmeh preko usten.

Ali je vidiš negode? S pijancem me zmerja.... Sicer sem bil resnično že pri tretji četrtinki, ampak vendar — kanon!? — navihanost ti dekliška!

Pa jo objamem krog pasu in jo uščipnem v bok. No, to je poskočila...

Pogleda me preteče in me premeri zaničljivo; a ne reče besedice. Obrne se v stran in se razžaljena skloni nad delo.

Jaz pa se pripognem in se dotaknem njenega čela, da bi ji dvignil glavico ter pogledal v obrazek. Nadejal sem se solz... Kako imenitna prilika bi to bila za sentimentalni prvi poljub! Ampak išči solz, prijatelj! Hladno ogorčenje in ledeno preziranje te švrka iz tistih lepih oči. Ti pa si še vseeno tako predrzen da se narediš slepega:

«Poljub sprave, gospodična!»...

Tu si jo zaigral, Arnošt, bog s tabo!

Čisto mirna je in resna:

«Postrežem vam z jedjo in pijačo, gospod kontrolor. Drugega pa ne dobite pri nas.»

Silno mi je imponiralo dekletce. — A na tihem sem bil zadovoljen. Čeprav sem prenagljeno nastopil in — razžaljen v svojem samoljubju, vajenem lahkih zmag — postal preveč predrzen, sem vseeno računal, da se stvar ne more slabo razviti. Njeno domišljijo sem pošteno obremenil. To naj zdaj klije in brsti in poganja koreninice v njenem drobnem srčecu — nekdaj požene rastlinica na dan, majhna in pritlikava; pa če si dober vrtnar, Arnošt, in če znaš zalivati o pravem času, se ti razveji in razkošati, da boš imel dovolj opravka z obrezovanjem in privezavanjem — ker silila bo čez plot in pričakovala, da jo presadiš v svoj dom. A kje je tvoj dom, prijatelj?

Nekaj je morala slišati o meni, sicer bi ne bila že od začetka tako hladna in odbijajoča. Zlobni jeziki me brzkone obrekujejo kot zapeljivca in pustolovca. Vrag vedi, kako to človeka prevejajo in pretresejo, da mu že od daleč pregledajo obisti in srce! Opravljivec — to vam je izvrsten psiholog! Z enim pogledom te presodi, z eno kretnjo te pretehta; in preden postaneš pozoren, si mu že izdal svojo skrito misel, svoj lokavi naklep. Iz moje preteklosti niso mogli mnogo vedeti. Živel sem vedno v večjih krajih in tam se izgubijo junaštva veternjakov, ker je preveč tekmecev. A na deželi te hitro zasledijo. Saj ima vsako dekle, vsaka dama, svojega skrivnega, mogoče celo nji sami neznanega oboževalca; in če te ta zaloti v občudovanju njegovega idola, pa si gotov, da ti bo za petami dan in noč kot mesec zemlji. In kadar se najmanj nadejaš, ti stopi izza oblakov in ti posveti v oči: He, bratec, kaj pa ti tukaj ob tej uri in pri tem vremenu? — In vse oprezanje ti ne koristi nič. Na dlani te ima, razbrskanega in preresetanega. In če hočeš vkljub temu vztrajati pri svojem namenu, pa stopi v areno junačina, in si zavihaj rokave ter si pljuni v roke, da se pogledata in poprimeta z rivalom!

Tudi gospodična Filipina Straus ima čestilca. Skoraj visa-vis stanuje s svojo klavrno branjarijo, s kopo paglavcev in s svojimi petdesetimi leti. Vdovec je, majhen in smešen, da sem se zakrohotal, ko sem slišal o njegovih namerah. Zadolžen je čez glavo in da si malo opomore, je začel trgovati s kuretino in jajci. Ženitev s premožno sosedo bi bila zanj imenitna kupčija, ki bi ga mahoma rešila vseh nadlog in neprijetnosti. Zato je razumljivo, da je skoraj zdivjal, ko je bil zalotil zajca v zelniku.

(Nadaljevanje sledi)

Športni dnevnik

Po zadnji etapi Tours-Pariz (227 km)

Anquetil je zmagal na „Tour de France" 1957

V zadnji etapi je zmagal Darrigade - Med moštvi prva Francija pred Italijo

PARIZ, 20. — V parku «Princev» v Parizu se je danes popoldne po 22 etapah zaključil «Tour de France» 1957. Zmagal je — kot je bilo jasno že nekaj etap nazaj — član francoskega državnega moštva Jacques Anquetil s skoraj četrturnim naskokom pred Belgijcem Janssensom in ostalimi. V moštveni klasifikaciji je prav tako zmagala Francija pred Italijo, v klasifikaciji po točkah pa je bil najboljši Francoz Forestier.

Kot se skoraj redno dogaja na vseh etapnih dirkah, današnja zadnja etapa za splošni vrstni red dirkačev ni bila več pomembna. Šlo je le za obvezni prehod od Toursa do Pariza, kjer je preostalih 56 od 120 dirkačev pričakala velikanska množica Parižanov.

Dirkači so vozili v skupini mirno brez vsakih pretenzij vse do 70. km, ko sta skušala uiti Queheille in Piet Van Est, a ju je Darrigade kmalu dohitel in prisilil, da sta se vrnila v skupino. Do prvega naslednjega podobnega poskusa je prišlo šele pri 165. km, ko je poskušal izigrati svojo karto Barone, kar pa mu ni uspelo. Pridružil se mu je namreč Bourles in po nekaj km tudi vsi ostali. Toda Barone ni odnehal. Pred vzponom na Saint Remy je znova potegnil in si pridobil okrog 50 m naskoka. Za njim so se najprej zagnali Mahé, Defilippis, Planckaert in Picot a tudi glavnina ni počivala, tako da je v najkrajšem času prišlo do ponovne združitve vseh. V «Park princev» so privozili tako vsi dirkači v skupini in vrstni red na cilju se je odločil v sprintu, ki pa se ni odvijal povsem regularno. Med prvimi je vozil Defilippis in vse je že kazalo, da bo prav on prvi dosegel cilj. Tedaj pa je nenadoma prišlo do padca Defilippisa. Todata, Picota in Hoorelbeskeja kar je izkoristil Darrigade, ki je silovito potegnil ter kljub naporom Padovana prvi dosegel belo črto.

Ta incident je povzročil precejšnje razburjenje med italijanskimi dirkači, ki so na vsak način hoteli videti v Darrigadu namernega krivca. Po trditvah Baronija, Padovana in samega Defilippisa naj bi namreč Darrigade potem, ko je videl, da ne more drugače zmagati, sunil Defilippisa in s tem povzročil njegov padec. Toda naj bo to res ali ne, dejstvo je, da ta dogodek ni mogel prav nič vplivati na končno zmago Anquetila, ki je nesporna in tudi povsem zaslužena, Anquetil je bil odličen na ravnih progah in nad pričakovanje odporen tudi na vzpetinah. Francozi so dobili z njim velikega kolesarja.

Vrstni red na cilju 22. in zadnje etape Tours - Pariz:

1. Darrigade (Fr.) 5.58'31" (z odbitkom 5.57'31"); 2. Padovan (It.) z odbitkom 5.58'01"; 3. Forestier (Fr.), 4. Wim Van Est (Hol.), 5. Lampre (S.O.), 6. Siguenza (S.E.), 7. P. Van Est (Hol.), 8. Planckaert (Bel.), 9. Cerami (Bel.), 10. Groussard (Zapad), 11. Dupre (S.O.), vsi s časom Darrigada; 12. z istim časom vsi ostali razen 56. in zadnjega Moralesa (Sp.) 6.00' in 10".

Končni splošni vrstni red:

1. Anquetil (Fr.) 135.44'42"; 2. Janssens (Bel.) z zaostankom 14'56"; 3. Christian (Sv.) 17'20"; 4. Forestier (Fr.) 18'02"; 5. Lorono (Sp.) 20'17"; 6. Nencini (It.) 26'03"; 7. Defilippis (It.) 27'57"; 8. W. Van Est (Hol.) 28'10"; 9. Adriaenssens (Bel.) 34'07"; 10. Dotto (S.E.) 36'31"; 11. Mahé (Fr.) 39'34"; 12. Rohrbach (NEC) 42'58"; 13. Picot (Zapad) 48'26"; 14. Bauvin (Fr.) 54'48"; 15. J. Bobet (Ile) 57'48"; 16. Planckaert (Bel.) 58'52"; 17. Keteleer (Bel.) 1.00' in 36"; 18. Thomin (Zapad) 1.14'38"; 19. Hoorelbeke (Ile) 1.16'18"; 20. Padovan (It.) 1.23' in 17", itd.

Končni vrstni red ekip:

1. Francija 404.59'08"; 2. Italija 406.23'44"; 3. Belgija 407.44' in 37"; 4. Holandska 408.43'11"; 5. Zapad 408.50'57"; 6. Severovzhod-center 409.36'51"; 7. Ile de France 409.42'51"; 8. Jugovzhod 409.56'58"; 9. Jugozapad 410.10'33"; 10. Švica 410.27'40"; 11. Španija 410.59'47".

DAVISOV POKAL

Italija - Švedska 2:1 po igrah dvojic

MILANO, 20. — V polfinalnem srečanju za Davisov pokal je danes italijanska dvojica Pietrangeli-Sirola premagala švedsko dvojico Schmidt-Davidson in s tem povedla Italijo v vodstvo z 2:1. Rezultat dvoboja je bil: 6:4, 6:4, 6:4 za Italijana.

Igra ni bila na posebni višini. Italijanska dvojica je zmagala predvsem zaradi večje vigranosti. Od obeh Švedov je bil Schmidt boljši od Davidsona, ki je v vseh setih izgubil svoj servis. Zanimivo je, da sta v vseh treh setih bila Sveda do 3. gama v vodstvu.

Jutri sta na programu zadnji dve srečanji posameznikov.

Kolesarska dirka po Jugoslaviji

Flebergs (Bel.) najhitrejši v etapi okrog Beograda

V splošni klasifikaciji vodi Nemec Treffilch pred Levačičem (Jug.)

BEOGRAD, 20. — V 4. etapi kolesarske dirke po Jugoslaviji, ki je vodila okrog Banjice pri Beogradu (150 km), je zmagal Belgijec Flebergs s časom 4.31'23". Drugi je bil Durlacher (Avstrija) z zaostankom 35", za njim pa skupina 8 kolesarjev s časom 4.55'22". Med njimi je bil Treffilck (Nem.) in Jugoslovana Petrović in Bajc.

V splošnem vrstnem redu vodi po 4. etapi Trefflick (Nem.) z 20.57'31", 2. Levačić (Jug.) 20.58'49", 3. Mascha (Avstrr.) 21.7'9".

Med ekipami še vedno vodi Jugoslavija s časom 63.32'35" je bila obojestransko zelo lepa in je navdušila 60.000 gledalcev. Prvi gol je dosegel Kostić v 25', izenačil pa je Silagy v 30' z glavo iz kota. V drugem polčasu je kljub premoči Crvene zvezde že v 5' povedel Teleky Vasas v vodstvo. Izenačil je v 10' Tasić z ostrim strelom iz daljave, končni rezultat pa je postavil Teleky.

NOGOMET

Vasas-Crvena zvezda 3:2

BUDIMPEŠTA, 20. — V povratni tekmi za srednjeevropski pokal je Vasas premagal Crveno zvezdo s 3:2 (1:1). Igra

ROKOMET

ČSR svetovni prvak v malem rokometu za žene

BEOGRAD, 20. — Svetovno prvenstvo v malem ženskem rokometu je osvojila Češkoslovaška, ki je v finalnem srečanju premagala Madžarsko s 7:1 (2:1). V borbi za tretje mesto je Jugoslavija premagala Nemčijo z 9:6 (4:4), v borbi za 5. mesto pa Danska Avstrijo z 10:6 (3:5).

Končni vrstni red: 1. ČSR, 2. Madžarska, 3. Jugoslavija, 4. Nemčija, 5. Danska, 6. Avstrija. Sledijo Poljska, Švedska in Romunija.

ATLETIKA V LJUBLJANI

Nov rekord Lorgerja na 110 m z zaprekami

LJUBLJANA, 20. — Prvi dan atletskega prvenstva Jugoslavije sta bila postavljena 2 nova državna rekorda, 1 pa izenačen. Prvi rekord je dosegel Lorger na 110 m zapreke s časom 14.2, drugega pa Rajkova v teku na 400 m (žene) s časom 59"2. Stari rekord je izenačil Miller v skoku v daljino z rezultatom 7.45.

AVTOMOBILIZEM

Moss z Vanwall zmagal v Aintreeju

LIVERPOOL, 20. — V avtomobilski dirki za veliko nagrado Evrope v Aintreeju je zmagal Angež Stirling Moss z avtom Vanwall. Po 35 letih je to prva zmaga vozila angleške znamke. Od 18 avtomobilov jih je samo 8 prišlo na cilj. Med drugimi sta odstopila tudi Fangio in Behra z Maserati.

Končni vrstni red:

1. Moss (V.B.) - Vanwall 3.06'37"8 (povprečna h. 139.690 km); 2. Musso (It.) - Ferrari 3.07'03"4; 3. Hawthorn (V.B.) - Ferrari 3.07'20"6; 4. Trintignant (Fr.) - Ferrari 3.08'44" (5 krogov zaostanka); 5. Salvadori (V.B.) - Cooper 3.06' in 39"2 (8 krogov); 6. Gerard (V.B.) - Cooper-Bristol 3.07' in 22"8; 7. Lewis-Evans (V.B.) - Vanwall 3.07'26"4; 8. Bueb (V.B.) - Maserati 3.07'11"8 (9 krogov).

Odgovorni urednik STANISLAV HENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

Kino na Občinah

Predvaja danes 21. t. m. od 16. do 20.30 film:

«TIRAN IZ GLENA»

Danes in jutri pa NA ODPRTEM film:

«LEPA MLINARICA»

Nastopata SOPHIA LOREN in VITTORIO DE SICA

KINO ŠKEDENJ

predvaja danes 21. t. m. barvni film:

«PLEMENSKI PONOS»

JEFF CHANDLER

KINO PROSEK-KONTOVEL

Zaprt zaradi letnih počitnic

TRST, nedelja
21. julija 1957
Leto XIII - Št. 173 (3708)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 30 lir
Tel. 94-638, 93-808, 37-338
Poštnina plačana v gotovini

UREDNISTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podruž. GORICA: Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. - Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 60 din.

MALI OGLASI: 20 lir beseda. - NAROCNINA: mesečna 480, vnaprej: četrtletna 1300, polletna 2500, celoletna 4900 lir. - FLRJ: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Nova vojna za petrolej na Arabskem polotoku
Upor proti sultanu Omana Ben Tajmuru

Na podlagi prvih vesti se bori 1500 domačinov proti sultanovim vojakom, ki so pod poveljstvom angleških oficirjev in podoficirjev - Gre za področje, na katerem ima koncesijo britanska petrolejska družba «Iraq Petroleum Company»

BEIRUT, 20. — Na Arabskem polotoku se je začela vojna za petrolej. Tokrat je na vrsti sultanat *Oman* na skrajnem vzhodnem koncu polotoka. Gre za oazo *Buraini*, ki je bila vedno vzrok sporov med Veliko Britanijo in kraljem Saudom. Čeprav je položaj še vedno zelo zapleten in negotov, se zdi, da se je uprlo 1500 domačinov v notranjosti Omana, ki so napadli nekatere vasi v okrožju Nazva. Po drugih vesteh so uporniki že zavzeli središče Nazve, ki je bila nekoč glavno mesto angleškega protektorata Oman, ter pregnali vojake sultana Said Ben Tajmura. Sultanova vojska je pod poveljstvom angleških oficirjev in podoficirjev. Zato pričakujejo v kratkem protiofenzivo, ker so oficirji in sultan poklicali na pomoč angleško aviacijo iz Adena, ki je na zahodni obali polotoka. Iz Nikozije poročajo, da bodo poslali omanskemu sultanu na pomoč del polka *«cameronians»* z letali v Maskato.

Višji častniki so v Nairobiju izjavili, da nimajo na razpolago prikladnih letal za prevoz čet ter da bi jih morali šele prejeti, najverjetneje s Cipra ali pa kar iz Velike Britanije.

Po vesteh, ki prihajajo v Beirut, kjer so sedeži velikih petrolejskih družb, ki poslujejo v Perzijskem zalivu ob obalah Omana, potrjujejo novice o uporu v Omanu in o borbah med sultanovo vojsko in med pripadniki plemen, ki so zvesta omanskemu imenu. Angleška vlada ščiti namreč sultana iz Maskate, ker je ozemlje Omana pod protektoratom Velike Britanije.

Po drugi strani pa zahteva kralj Saud obnovitev svoje oblasti nad oazo Buraini in noče priznati zaščitnih pravic Velike Britanije nad sultanom iz Maskate in šejkom Abu Dabi ter podpira bližnja plemena Omana proti sultanu. Od rešitve tega vprašanja suverenosti nad oazo Buraini in Omanom so odvisne petrolejske koncesije na vsem južnovzhodnem področju Arabije, ki jih ima sedaj v rokah podružnica angleške družbe «IRAQ PETROLEUM COMPANY».

Omanski iman, sejk Galib Ali, je proglasil neodvisnost svoje dežele pred tremi leti in zahteval, da se pristopi v **Arabsko ligo.** Medtem ko so to njegovo prošnjo proučevali, so čete maskatskega sultana pod poveljstvom britanskih oficirjev in podoficirjev napadle Nazvo, ki leži 160 km daleč od Maskate. Iman Galib je tedaj pobegnil v Arabijo kralja Sauda, kjer je bil vse do pred nekaj tedni. Galib Ben Ali je bil izvoljen za omanskega verskega poglavarja leta 1913 in plemena so mu bila zvesta in le redkokdaj so bila pokorna sultanu iz Maskate.

Toda ko so prišli predstavniki petrolejskih družb, se je vse izpremenilo. **«Iraq Petroleum Company»** je dobila koncesijo leta 1954 v pokrajini Fajud, kjer je bil iman Galib Ben Ali močnejši od sultana. Toda petrolejska družba je oborožila bataljon 400 beduinov in — uspela. Iman in njegov brat sta bila poražena in pobegnila v Saudsko Arabijo ter organizirala propagando v glasilu **«Glas Arabcev»** in v kairskem radiu, ki je pozival na upor proti sultanu. Družba je pod zaščito beduinskega bataljona začela z vrtajnem kljub stalnim napadom.

Če bodo sedaj uporniki zmagali bo šla tudi koncesija za angleško družbo po vodi. Z vsemi načrti Velike Britanije za osvojitev petrolejskih področji na vzhodni obali Arabskega polotoka.

Oazo Buraimi je zasedel sauditski princ ki pa so ga zapodili vojaki kneževim **«Obale piratov».** Oaza je križišče poti, ki vodijo v Fajud k vrtalnim strojem in v notranjost Omana, kjer se uporniki borijo. Ce upor ne bo zatrt, Angleži ne bodo mogli braniti oaze Buraimi.

Oman je neodvisna država z obalo dolgo 1600 km. Poleg Saudske Arabije meji še s sedmimi «šejkati». Prebivalcev šteje okrog 550.000. V rabi je povečini arabščina.

Politični opazovalci opozarjajo na besede, ki jih je izgovoril danes predsednik britansk vlade Mac Millan v nekem govoru, v katerem je hvalil Edenovo imperialistično napadalno politiko na Egipt: «Prepričan sem, da bo zgodovina dokazala, da so bile Edenove poteze in dejanja popolnoma opravične... Sicer pa še nismo prišli do konca zgodovine...» V zvezi s temi besedami se poudarja, da britanska vlada vztrajno dela na tem, da bi na Srednjem vzhodu zopet pridobila stare pozicije, zlasti v Egiptu Zdi se, da so se v Mac Millanu zbudila nova upanja spričo zadnje oficirske in ministrske zarote proti Naserju. Stari reakcionarji so začeli dvigati glave in so z zadovoljstvom poslušali predsednikove besede, ki pomenijo da «igra še ni koncana». Toda vse kaže, da se bo moral Mac Millan spričo najnovejšega upora v Omanu prepričati o načaljnjem dokazu žilavosti arabskih narodov.

O razorožitvi je Mac Millan dejal, da je «pripravljen poiskati metodo za prekinitev in nato za prepoved poskusnih eksplozij in proizvodnje jedrskega materiala v vojne namene.» «Toda nikakor nisem pripravljen pustiti Veliko Britanijo brez obrambnih sredstev. Držati moramo torej trdno, dokler ne bo uresničen dejanski napredek, čeprav delen, v smislu, ki smo ga mi predlagali». Dejal je, se, da če bo atomsko orožje prepovedano, bo morala biti zmanjšana tudi klasična oborožitev.

—«»—

Kje je letalo s 16 potniki?

VIDEM, 20. — Neko ameriško transportno letalo, ki je letalo iz Casablance na letališče Istrana, je proglašeno od 14,43 včeraj za izgubljeno in sicer na področju med Benetkami in Padovo. Ko je letalo, ki je vozilo 16 potnikov letelo nad Benetkami, je zahtevalo dovoljenje, da se z višine 11.000 čevljev spusti na višino 5.000 čevljev, ker je nameravalo pristati na letališču Istrana. Toda od tistega trenutka pilot ni dal več nikakega glasu in porodila se je slutnja o nesreči. Letališče Istrana je alarmiralo druga letališča in takoj se je začelo iskanje. Izvičniki italijanskega letalstva in NATO so se dvignili z letališč Linate in Istrana ter začeli iskati v radiju 300 km od Benetk po morju, padovanski ravnini in Alpah. Tudi gorska reševalna služba je bila obveščena o izgubljenem letalu.

Danes dopoldne in ves dan so letalo iskali tudi po vsej Furlaniji. Letala iz Campoformida in Aviana so iskala po gorskem področju okrog dve uri, toda zaradi močnega deževja ni bilo mogoče kaj videti. Opozorjene so bile tudi finančne in obmejne straže.

Iz Sempetra pa je prišla vest, ki jo je potrdilo več prič, da je ob 15.08 neko letalo, ki mu ni bilo mogoče opaziti državne pripadnosti, letelo čez Podreko v občini Praprot in nato hitro izginilo

Nerešena vprašanja med FLRJ in Italijo

BEOGRAD, 20. — Na osnovi sporazuma med jugoslovansko in italijansko vlado se bodo v oktobru pričela v Rimu pogajanja za sklenitev konvencije o socialnem zavarovanju in sporazuma o dokončni rešitvi vseh vprašanj tega področja, ki so bila povzročena s teritorialnimi spremembami na osnovi mirovne pogodbe z Italijo.

—«»—

Kardelj in Ranković prispela na Finsko

HELSINKI, 20. — Podpredsednika zveznega izvršnega sveta FLRJ Kardelj in Ranković sta prispela danes na privaten obisk v Helsinki iz Leningrada. Po 24 urah bosta odpotovala na Svedsko. Čeprav ima njun obisk privatni značaj, se poudarja, da bosta prav gotovo gosta predsednika finske vlade Sukselainena, s katerim bosta razpravljala razna mednarodna vprašanja in med njimi predvsem najnovejše moskovske spremembe.

Še o izključitvi Čankova in tovarišev

«No comment» v Beogradu
Kje so vzroki spremembe?

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 20. — Odstranitev «protipartijskih elementov» iz CK KP Sovjetske zveze, Romunije in Bolgarije je vzbudila veliko zanimanje. Političnim opazovalcem se nehote vsiljuje misel, da je vse to povezano, da je odstranitev Molotova, Kaganoviča, Malenkova in Sepilova sprožila izključitev Kostantineska, Kišinjevskega, Terpeševa, Čankova in Panova. Težko je pobijati predpostavke za medsebojno vzročnost in iz nje izhajajoče mišljenje, da je za dogodke v Bukarešti in Sofiji prišel namig iz Moskve. Tisti, ki tako sklepajo imajo opravičilo za to v vrstnem redu dogodkov. Dejstvo je, da so «protipartijski elementi» v Romuniji in Bolgariji izključeni po izključitvi Molotova, Kakanoviča, Malenkova in Sepilova in da si je težko zamisliti, da so v komunističnih partijah vzhodne Evrope mogoče spremembe brez vednosti in odobritve iz Moskve. Sklepanje na osnovi teh dejstev opravičuje prednje predpostavke.

O dogodkih v Moskvi in v nekaterih vzhodnoevropskih državah so se pojavili razni komentarji. Odstranitev konservativnih elementov iz CK KP Sovjetske zveze in sovjetske vlade zlasti tistih, ki so v negativnem smislu vplivali na njeno zunanjo politiko v odnosih Sovjetske zveze z državami izven socialističnega bloka, skoraj vsi soglašajo, da bo ta odstranitev vplivala na rešitev skoraj vseh nerešenih mednarodnih vprašanj in prispevala k zbližanju in ustvarjanju ozračja medsebojnega zaupanja. Poleg tega bo njihova odstranitev pozitivno vplivala tudi na odnose med SZ in socialističnimi državami.

Spremembe v CK ostalih vzhodnoevropskih držav, zlasti v CK Bolgarije, so povod za številne komentarje, med katerimi prevladuje mišljenje, da so iz CK odstranjeni «titoistični» elementi, ki so se zavzemali za izboljšanje odnosov z Jugoslavijo in da so z njihovo odstranitvijo ponovno utrjene pozicije «stalinista» Cervenkova. Odstranitev elementov, ki so se zavzemali za boljše odnose z Jugoslavijo ne bi bilo v skladu z napori Sovjetske zveze zlasti Nikite Hruščeva za zboljšanje odnosov z vsemi državami socialističnega bloka z Jugoslavijo. Mar to ne potrjuje tudi sestanek, ki ga je organiziral Nikita Hruščev predsinočnjim v Moskvi med Enverom Hodžo, Živkovom, Rankovićem in Kardeljem? Odstranitev vpliva elementov, ki so za zboljšanje odnosov z Jugoslavijo bi torej bila v nasprotju z uradno politiko Moskve.

Težko je brez podrobnega spoznavanja stanja v vodilnih krogih vzhodnoevropskih komunističnih partij govoriti o pravih vzrokih sprememb. Uradni krogi v Beogradu so v zvezi s tem popolnoma zaprti. Zato so vsi dosedanji komentarji, ki so se sklicevali na mnenja v Beogradu, dejansko osebna mnenja inozemskih dopisnikov. Objektivno gledano na dogodke, upoštevajoč politiko sovjetske vlade in njene napore za utrditev socialističnega tabora, kaže, da so najbližje resnici tisti, ki sodijo da so odstranjeni iz CK KP Bolgarije tisti elementi, ki so se zavzemali za večjo samostojnost partije in za manjšo odvisnost od CK KP Sovjetske zveze.

B. B.

AUTOVIE CARSICHE

PROGA TRST - BAZOVICA - PADRICE - GROPADA - TREBCE

Odhodi s postaje Trg Libertà in Stara mitnica
OB DELAVNIKIH: ob 7.30, 8.15, 9.30, 10.15, 11., 12., 13.10, 14., 15., 16., 16.50, 17.30., 18., 18.50, 19.50, 20.40, 22.40.
OB PRAZNIKIH: ob 7.25, 8.30, 10., 11., 12.30, 13.10, 13.50, 14.30, 15., 15.30, 16., 16.30, 17., 17.30, 18., 18.30, 19., 19.45, 20.30, 22.30, 24.

PROGA TRST - BLOK FRNETICI

Odhod s Trga Libertà
OB DELAVNIKIH: ob 7.30, 10.15, 13.10, 15, 18.55.
OB PRAZNIKIH: ob 7.25, 8.30, 10, 11, 12.30, 13.10, 13.50, 14.30, 15, 15.30, 16, 16.30, 17, 17.30, 18, 18.30, 19, 19.45, 20.30, 22.30.
Odhod s Frnetičev
OB DELAVNIKIH: ob 8.20, 10.50, 14.05, 15.40, 18.55.
OB PRAZNIKIH: ob 8, 9.10, 10.50, 11.40, 13.20, 14, 14.20, 15.15, 15.30, 15.50, 16.20, 16.50, 17.35, 18, 18.50, 19.20, 19.50, 20.20, 20.50, 21.45, 23.10.

PROGA TRST - BLOK PESEK

Odhod s Trga Libertà
OB DELAVNIKIH: ob 7.45, 13.10, 17.30.
OB PRAZNIKIH: ob 11.30, 17.30.
Odhod s Peska
OB DELAVNIKIH: ob 8.20, 13.50, 18.05.
OB PRAZNIKIH: ob 12.05, 18.05.

PROGA TRST - KOZINA - HERPELJE

Odhod s Trga Libertà ob 7.30 in 13.10. Iz Herpelj ob 9. uri in 14.30. — Vožnje vsako soboto.

PROGA TRST - DOMJO - BOLJUNEC - DOLINA - PREBENEG

Odhod s Trga Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 6.35, 7.25, 10.20,* 12.05, 13.05,* 16.35, 17.05,* 18.05, 18.35, 19.20 20.45, 22.35.
OB PRAZNIKIH: ob 9.05 10.35, 12.35*, 14.35, 16.05, 17.05 18.15, 19.35, 20.40, 22.05
N. B. * Samo ti avtobusi vozijo do Prebenega, drugi se ustavijo v Dolini.

PROGA TRST - DOMJO - RICMANJE

Odhodi s postaje na Trgu Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 7.35, 10.35, 12.20, 13.35, 18.05, 19.20,
OB PRAZNIKIH: ob 9.35 14.05, 16.20, 19.35, 22.50.

PROGA TRST - ADAMIC - MACKOVLJE

Odhodi s postaje na Trgu Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 11., 13.30.
OB PRAZNIKIH: ob 13., 22.30.

PROGA TRST - OSP - MACKOVLJE

Odhodi s Trga Libertà
OB DELAVNIKIH: ob 18.15.
OB PRAZNIKIH: ob 18.30.

PROGA TRST - PODLONJER LONJER

Odhodi s postaje na Trgu Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 6.20, 6.40**, 7., 7.22**, 7.40, 8.07** 8.25, 8.52, 9.02, 9.30**, 9.40, 10.15, 10.30*, 11.02, 11.20** 11.40, 12.02, 12.20, 12.40, 13,, 13.20**, 13.40, 14.15*, 14.45* 15.16*, 15.45*, 16., 16.20, 16.40, 17., 17.20, 17.40**, 18., 18.30**, 18.50, 19.20**, 19.40, 20.05** 20.30 20.52, 21.10 21.40, 22.15*, 22.45*, 23.20.
OB PRAZNIKIH: ob 8., 8.31, 9.01, 9.31, 10.01, 10.31 11.01, 11.42, 12., nato odhodi vsakih 15 minut.
* Odhodi s Trga S. Francesco
** Ti avtobusi vozijo do Lonjerja, ostali se ustavljajo v Podlonjerju

Opravljamo prevoze blaga za tretje z lahkimi in težkimi kamioni ter avtocisternami tudi v inozemstvo. Za informacije kličite telefonski številki 36-794 in 55-378.

Po izglasovani zaupnici Bourges-Maunouryju

Neenotnost francoskih strank pri glasovanju o zaupnici

Celo od 45 poslancev stranke, kateri pripada sam ministrski predsednik, jih je 10 glasovalo proti, dva sta se pa vzdržala - Nekateri socialistični poslanci so odstopili kot funkcionarji svoje poslanske skupine v znak protesta proti politiki stranke v alžirskem vprašanju

PARIZ, 20. — Na koncu sestanka posebnega odbora ministrov za Alžirijo je neki vladni predstavnik izjavil, da je odbor razpravljal o sledečih treh glavnih problemih:

1. Finančni pogoji sistemov razdelitve plina in elektrike v Alžiriji (kar upravlja država) in možnosti poprave cen.
2. Ukrepi za olajšanje industrializacije Alžirije.
3. Ukrepi za ustanovitev fonda za investicijo v Alžiriji.

Včerajšnje glasovanje o posebnih pooblastilih je potrdilo, da predstavlja alžirsko vprašanje slej ko prej jabolko razdora in krize v mnogih francoskih strankah. To velja zlasti za socialistično stranko (SFIO), ki pripada vladni večini. Včeraj je od vseh socialističnih poslancev (101) le 73 glasovalo za posebna pooblastila. Kriza pa je dosegla višek, ko so trije poslanci: Verdier, Titeux in Chalot podali ostavke na svoja mesta v socialistični poslanski skupini; prvi je bil predsednik, druga dva pa podpredsednika skupine. Odstopili so, ker ne soglašajo s politiko stranke v alžirskem vprašanju. Bivši minister Depreux pa je izstopil iz izvršnega odbora stranke. Vladni politiki pa nasprotujejo še tile bolj poznani politiki: Moch, Savary, D. Mayer in Lapie.

Nekaj podobnega se dogaja v ortodoksni radikalsocialistični stranki, kateri pripada tudi predsednik vlade. Od 45 poslancev te stranke jih je samo 26 glasovalo za vlado, proti jih je bilo 10 (med njimi Mendes France), dva sta se vzdržala, sedem pa jih je bilo odsotnih.

Mogoče bo ta razcepljenost na levici privedla do novih grupacij, za katere se trudita Mendes France in Edgar Faure. Tako je 13 poslancev «republikanske levice» Edgarja Faura in 22 poslancev «Demokratične in socialistične zveze odporniškega gibanja», ki jo vodita Mitterand in Pleven, objavilo, da hočejo ustanoviti enotno skupino, ki bi bila za sedaj združena samo administrativno.

Končno je opazna razcepljenost tudi na desnici, tako med preostalimi poujadisti kot med poslanci kmetske stranke.

Delo parlamenta se bo zaključilo v petek, toda praktično je parlament že na počitnicah, saj je včeraj pri glasovanju o posebnih pooblastilih manjkalo 100 poslancev in med temi samo 20 opravičeno.

—«»—

Hladna vojna traja, je izjavil Nehru

NOVI DELHI, 20. — Po dolgotrajnem obisku Evrope je Nehru na nekem sestanku izjavil:

«Hladna vojna se nadaljuje, čeprav se nadaljujejo tudi razgovori o razorožitvi».

O zadnjih spremembah v Moskvi je Nehru rekel, da «dokazujejo dinamizem sovjetskega ljudstva, ki misli in dela načrte za bodočnost... Sovjetsko ljudstvo že 40 let živi zelo intenzivno in ne more vedno živeti v tem ritmu. ZSSR je plačala velik prispevek, da je mogla preživeti.»

Glede Kitajske je dejal, da je napačno misliti, «da je ta dežela komunistična. Če so Kitajci čitali Marksa, so ga čitali na svoj način. Kitajska ni posnemala Sovjetske zveze, čeprav je bila pod njenim določenim vplivom», je rekel Nehru. Glede Srednjega vzhoda pa je dejal, da je položaj še vedno težaven.

—«»—

Longo in Duclos na obisku v Moskvi

PARIZ, 20. — Voditelj KP Francije Jacques Duclos je danes odpotoval z letalom v Moskvo preko Prage. Na vprašanje novinarjev, ni hotel povedati za vzrok potovanja.

Po drugih vesteh je prispel v Moskvo tudi voditelj italijanske KPI Luigi Longo.

Spričo vesti, da je v ZSSR na oddihu tudi Vladislav Gomulka, je bilo danes v Varšavi uradno objavljeno poročilo v katerem se vest zanika zlasti pa, da bi bil imel Gomulka razgovor s Hruščevom.

Medtem pa se potrjuje vest, da je Vorošilov sprejel vabilo za obisk Jugoslavije, pri čemer se dodaja, da se se ne ve, ali ga bo spremljal Hruščev. Vendar pa vest ni uradno potrjena.

—«»—

Zmanjševanje pomena sestanka Žukov-Wilson

WASHINGTON, 20. — Čim bolj se oddaljuje dan, ko je Eisenhower izjavil, da bi bil sestanek med Žukovom in Wilsonom koristen, se vedno bolj pogostoma javljajo vesti, ki imajo očiten namen pomembnost takšnega sestanka zmanjšati. Danes na pr. «se je zvedelo iz navadno dobro obveščenih krogov Bele hiše, da je v krogih predsednika ZDA vzbudilo veliko presenečenje tolmačenje predsednikove izjave». Ti krogi zatrjujejo, da je Eisenhower le napravil mali komentar v odgovor na vprašanje, ki mu je bilo na tiskovni konferenci postavljeno. Ta komentar je nato vzbudil v kongresu kritike in pozitivne reakcije.

—«»—

TUNIS, 20. — Princ Salah Edđin, sin tuniškega beja, je bil aretiran, ker je hotel včeraj zvečer povoziti nekega policijskega nadzornika, ki je dodeljen straži bejeve palače.

—«»—

Uspeh Salkovega cepiva v New Yorku

NEW YORK, 20. — V vsem New Yorku, ki ima blizu 8 milijonov prebivalcev, so letos zabeležili samo 8 primerov poliomielitisa. To je sporočil občinski odbornik za higieno New Yorka ter pozval vse meščane pod 40 leti, naj se cepijo. Doslej se je cepilo s Salkovim cepivom 2 milijona prebivalcev New Yorka. V prejšnji letih je zbolelo povprečno 710 ljudi na leto za poliomielitisom.

—«»—

Lepa Peruanka «Miss Universo»

LONG BEACH, 20. — Naslov «Miss Universo» si je letos osvojila Miss Peru Gladys Zender. Visoka je 170 cm, tehta 54 kg, njene mere okrog prsi, pasu in bokov pa znašajo 91, 58 in 91 cm. Študira klasični ples in se ukvarja s plavanjem, tenisom in vodnim smučanjem. Za svojo zmago bo prejela 5.000 dolarjev ter plačano potovanje po ZDA. Nato prejme še nadaljnih 5.000 dolarjev za potovanje okrog sveta, avtomobil, biserno ogrlico in zlat pokal.

Oster ton «Popola» o resoluciji CK PSI

KD noče levičarjev v raznih organih SET

Istočasno s poveličevanjem evropskega tržišča se liberalci zaletavajo v Vanonijev načrt

(Od našega dopisnika)

RIM, 20. — Kot je bilo pričakovati, danes ne manjka komentarjev in izjav o sklepu centralnega komiteja PSI o skupnem evropskem tržišču. Po mnenju mnogih je glasovanje o tem vprašanju povzročilo preobrat notranjega položaja v centralnem komiteju. Toda taka razlaga ne bo čisto točna, saj niti glasovanje samo ne daje jasnega pregleda. Upoštevati je namreč treba, da jih je bilo tudi med tistimi, ki so glasovali za vzdržanje socialistične stranke pri glasovanju o SET v parlamentu, mnogo takih, ki so bili prepričani, da imajo prav tisti, ki so se zavzemali za glasovanje proti pogodbi o SET. Igra taktičnih zahtev se je uveljavila nad političnimi ocenami ter tako povzročila razdelitev, ki ji ni mogoče pripisovati nikakega predstavniškega značaja.

Demokristjanski «Popolo» pa komentira resolucijo znatno bolj ostro kot ostali listi, kar je dalo mnogim opazovalcem misliti, da se bo KD uprla, da bi vstopili v razne organe SET tako komunisti kot socialisti. «Unità» pa opozarja PSI, da se s svojim ravnanjem postavlja v izoliranost. Komunisti, pravi «Unità», niso izolirani od velikih delovnih množic, medtem ko koncentrični ogenj laskanja, odobravanja in vzpodbujanja PSI zares vodi k izoliranosti te stranke. Za dokaz pravilnosti nasprotovanja komunistov proti SET navaja «Unità» govor liberalca Malagodija v poslanski zbornici. Govoril je sicer pred skoraj prazno zbornico, saj je bilo navzočih mogoče komaj kakih dvajset poslancev. Z velikim optimizmom je poveličeval uspehe politike liberalizacije izmenjav in evropske jeklarske in premogovne skupnosti ter izrazil prepričanje, da bosta takšne in še večje uspehe dosegla tudi SET in Evratom. Poudarjal je, da slonita obe pogodbi na bistveno liberalnih temeljih, ter rekel, da bi se na podobne temelje moralo nasloniti notranje gospodarstvo posameznih dežel, ki so pristopile k SET in Evratomu. Zaradi tega bi se moral tudi Vanonijev načrt primerno spremeniti.

Predsednik vlade Zoli je odpotoval v Florenco, medtem ko je za sredo sklicana seja ministrskega sveta. A. P.

—«»—

Danes pogreb Curzia Malaparteja

RIM, 20. — Trupio Curzia Malaparteja so danes popoldne odpeljali iz Rima v Prato, njegovo rojstno mesto. Na zadnji poti v Rimu so pokojnika spremili njegovi svojci, minister Tambroni in podtajnik Bisori kot predstavnika vlade, rimski kvestor, poslanca Secchia in Pajetta ter senator Scoccimarro, številni pisatelji in drugi častilci Malaparteja. Med mnogimi venci je bil tudi venec združenja kitajskih pisateljev ter venec kulturnega atašeja kitajske republike v Bernu. V Pratu bo krsta s truplom Malaparteja na odru v dvorani občinskega sveta. Pogreb pa bo jutri ob 18. uri.

(Nadaljevanje z 2. strani)

7 dni v svetu

silna «pomiritev» stalinista Gerceja z jugoslovanskimi voditelji, pač ne moremo reči, da bo Hruščevu uspelo pomiriti tiste, ki so si ostali v bistvu, kar so bili, z onimi, ki so že doslej dokazali, da je le s korenito odstranitvijo stalinizma (ki je tesno povezan z njihovimi dolgoletnimi nasilstvi) mogoče doseči tudi politično sodelovanje med socialističnimi državami. Mogoče bomo prihodnji teden zvedeli kaj več tudi o tem.

Položaj v Italiji

Pretekli teden označujejo odmevi na dva govora. In med te odmeve je treba prišteti še tretji govor. Gre najprej za poročilo Togliattija na zasedanju CK KPI, nato za Fanfanijevo poročilo na zasedanju glavnega odbora KD in končno za Nennijevo poročilo na zasedanju CK PSI. Medtem ko spada prvo poročilo tudi časovno že v prejšnji teden, je bil Fanfanijev govor ne le bližji temveč tudi toliko bolj zanimiv, ker so v njem mnogi videli znamenje dobre volje, da pride do kake možnosti za vsaj minimalen sporazum s socialisti. Zasedanje glavnega odbora KD je sicer pokazalo, da v tej stranki ne soglašajo vsi s Fanfanijem, ne glede na dejstvo, da je še vprašanje, koliko je Fanfani bil odkritosrčen in kako si pravzaprav on predstavlja socialistično združitev, kateri se je začel kazati naklonjen. Nekateri demokristjanski voditelji prav nič ne prikrivajo, da si ne žele nikake socialistične združitve, predvsem pa si ne žele kakega odprtja na levo, ker bi morali svoja mesta v vladi prepustiti drugim; ni namreč verjetno, da bi hoteli socialisti — v zelo oddaljeni perspektivi skupne vlade z demokristjani — sedeti za isto vladno mizo z ljudmi, ki jih niso marali zraven.

Nekateri socialisti so Fanfanijeve besede hitro komentirali, toda glavni, tako rekoč uradni komentar se je pa pričakoval od sekretarja stranke Nennija na zasedanju centralnega komiteja socialistične stranke. Nenni je govoril v sredo. In čeprav je v svojem govoru poleg nekaj sončnih poudaril tudi senčne strani Fanfanijevega poročila, je bil njegov govor vendar po mnogih članih centralnega komiteja tudi v tej točki močno kritiziran, češ Fanfaniju ni nič zaupati. Saj ta človek samo manevrira in skuša slepiti na levo in desno, da bi si pri volitvah nabral kar največ glasov, toliko pač, da bi jih zadostovalo za še en 18. april. Kar zadeva njegovo naklonjenost socialistični združitvi, pa se v tem skriva le želja, da bi si razširil področje, kjer bi KD ukazovala ne pa sodelovala; podobno kot je bilo v centristični koaliciji.

Toda kljub delnemu nesoglašanju v ocenitvi Fanfanijevega govora, se to v sklepni resoluciji v zvezi s to točko ni opazilo. Močno pa je prišlo do izraza nesoglasje v vprašanju, o katerem se je zdelo, da so ga socialisti med seboj že rešili, namreč vprašanje skupnega tržišča. Že na kongresu v Benetkah so se socialisti načelno izrekli v korist skupnega evropskega tržišča; ne toliko konkretno v korist predloženega zakona kot v korist evropske gospodarske integracije. Na zasedanju centralnega komiteja je imel o SET Riccardo Lombardi poročilo, v katerem je pokazal na negativne strani pogodbe, o kateri je začel italijanski parlament razpravljati. Vendar pa je po njegovem mnenju tudi dovolj pozitivnih elementov, tako da lahko socialisti to pogodbo odobrijo.

Prav ta točka pa je bila v centralnem komiteju kamen spotike. Nekateri člani CK so se postavili na odklonilno stališče, češ da je treba v parlamentu glasovati proti odobritvi pogodbe o SET. Nasprotstva so se tako zostrila, da se je razpravljanje o sklepni resoluciji še za skoraj cel dan zavleklo, pa še ni prišlo do enotnosti. Prav tisti del resolucije, ki govori o SET, dobil tudi 13 nasprotnih glasov, dasi je vodstvo stranke že prej Lombardijevo poročilo odobrilo. Socialisti sicer ne bodo glasovali za SET temveč se bodo glasovanja vzdržali, kar pa je že voda na mlin pogodbe.

Tržaški senatorji

Med raznimi drugimi govori — v debati o proračunih posameznih ministrstev se vedno oglasijo k besedi tudi resorni ministri — pa bi veljalo omeniti govor zunanjega ministra Pelle; v tem govoru je le tudi iskrica upanja, da si bo mož upal povedati — če že ne storiti — kaj več kot njegov prednik, ki ni videl drugega kot NATO in Ameriko.

V senatni komisiji so pretekli teden govorili o Trstu. Ne sicer o tem, da bi že kaj kmalu dali nekoč obljubljene milijarde, pač pa o razdelitvi zakona o volitvah senatorjev na Tržaško ozemlje. Komisija je sprejela predlog, po katerem naj tržaški volivci izvolijo tri senatorje. Ta predlog pa mora odobriti še senat na plenarnem zasedanju.

Zarota v Egiptu in drugi dogodki

Čeprav je Eisenhower trdil, da na Srednjem vzhodu ni več take napetosti kot je bila, nam kaže odkritje zarote proti Naserju, da agenti angleškega in francoskega imperializma ne mirujejo. Toda Naser si je že toliko utrdil oblast, da mu Farukovi korumpirani generali in politiki ne morejo več škodovati.

Tudi na mejah Izraela ne vlada idila. Iz izraelskega zunanjega ministrstva so celo zagrozili Saudovi Arabiji, da ne sme na otoku v Akabskem zalivu postaviti niti enega topa. Ben Gurion obtožuje Egipt in Sirijo in z njima Sovjetsko zvezo in CSR in se hkrati hvali s svojim zadnjim napadom, namesto da bi se ga sramoval.

V Alžiru se vojna nadaljuje in alžirske borce za svobodo in neodvisnost čakajo še hujši dnevi, kajti francoska skupščina je dobila več kot preveč glasov za svoj zakon za zatiranje terorizma, ki bo odslej veljal tudi za Alžirce v Franciji.

Končno naj omenimo še prvo izstrelitev atomske rakete, ki nima nič manjše sile od bomb, ki so jih vrgli na Hirošimo in Nagasaki. Gre za prvo ameriško atomsko raketo. Izjavljajo, da jih imajo že precejšnjo zalogo. Tudi ta najnovejši poskus eksplozije ne prispeva k dosegi sporazuma za razorožitev, saj je že osmi, ki so ga v zadnjih mesecih napravili v Nevadski puščavi, kjer komisija za atomsko oborožitev prav nič ne čuje, kaj se razgovarjajo v Londonu.

TRST - Ul. Moreri 7
Telefon št. 28 373
POŽAR ARTEMIO
TOVORNI PREVOZI
v vse kraje, tudi v inozemstvo

VSE za **hišo:**
BRISACE - RJUHE
BLAZINE
SKOTSKA VOLNA
SUKANEC
IGLE i.t.d.

VSE za **šport-ribiča, morsko ribarjenje:**
AVTOMATSKI APARATI
PODVODNE PUŠKE
RIBARSKE PALICE
MUHARICE
UMETNE VABE
TRNKI i.t.d.

Na drobno in debelo po konkurenčnih cenah
Lastnik: G. DELLA SCHIAVA — TRST, Ul. Geppa 2 — Tel. 23-489

V TRGOVINAH ORGANIZACIJE
VITTADELLO
se je pričela v **soboto 20. julija** najbolj zanimiva
tradicionalna prodaja
TRST UL. DANTE (vogal Ul. Genova)
Vse konfekcije po neverjetno nizkih cenah
NEKAJ PRIMEROV:

OBLEKE	bombažne makò	lir	4.800	in	6.900
»	fresko volna	»	9.900	»	12.700
»	iz česanega blaga	»	7.900	»	9.800
»	iz fin. čes. blaga	»	18.900		
HLAČE	«Jolly»	»	890	»	1.200
»	popeline makò	»	2.500	»	3.100
»	nezmečkljive	»	1.900	»	2.300
»	fresko volna	»	3.500	»	4.800
JOPIČI	volna	»	2.900	»	4.900
»	kamela šport	»	6.900		
DEŽNI PLAŠČI	makò	»	6 500	»	9.800
» »	zelo fini	»	18.500		
PLAŠČI	iz čiste volne	»	4.500		

OBLEKA ALPAGATEX Magnoni Tedeschi Bolivar lir 13.400
NAYLON RHODIATOCE SCALA D'ORO lir 6.900

Izkoristite priliko! *Ugoden trenutek!*